

V slnečnej krajine

Kristína Royová

Digitalizátor : Viera Studeničová, Eva Lužáková, Mária Hulvejová, Peter Mika, Karol Šefranko, Daniel Winter, Lenka Andrášová

Copyright © 2011 Zlatý fond denníka SME

Tento súbor podlieha licencií 'Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 2.5 License'. Viac informácií na <http://zlatyfond.sme.sk/dokument/autorske-prava/Text>

Pôvodná publikácia

[1] Kristína Royová. Výber zo spisov II. VESNA. Bratislava. 1990. 280. Samuel. Spišiak. napísal predslov, poznámky, vysvetlivky a slovníček a urobil jazykovú úpravu. . Michal. Slavka. napísal štúdiu o Kristíne Royovej.

Bibliografické poznámky

Vydanie z roku 1927; uvádzané je ako II. vydanie vlastným nákladom autorky na Starej Turej a tlačou Jaroslava Chládky v Mladej Boleslavi. Prvé vydanie je z roku 1909 v nakladateľstve Jána Chorváta v Kochanovciach. Medzi týmito dvoma vydania vyšlo ešte vydanie v roku 1920. Prvé ani druhé vydanie sme nemali k dispozícii. Vydanie z roku 1927 má podtitul Povestka, obsahuje venovanie: „Svojej drahej tetinke Františke Minichovej, rodenej Roy venuje jej Kristína“.

1. kapitola

Po dlhej zime, bohatej na snehové záveje, povichrice, mrazy a okyt,¹ prišla jar. Azda nikto sa tak z nej neradoval, ako malý Paľko Juriga. Ako keď vtáčatko z kletky vypustíš, že zatrepoce krídlami a — frrf — uletí, tak rozbehol sa on z dediny hore do hôr, do milovaných hôr. Veď v tej starej, drevenej chalúpke — ktorá mala okná od jesene do jari nielen klincami zatĺčené, ale i dopoly senom vypchané — bolo tak tesno pre mladé srdce!

Starý Pavel Juriga — podľa ktorého Paľka ľudia menovali — nebol mu síce ani otcom, ani dedom; no pristali spolu ako mladý kriček k starej nahnutej vrbe, a mali sa radi. Starý Pavel od mladosti živil sa rúbaním siah² v horách. Mal tam svoju búdu, ktorá, každý rok trochu opravená, slúžila mu už tridsať rokov. Býval v nej so svojimi synmi. No synovia ako mladé orly vylietali, a muž bral si vždy nejakého cudzieho spoluobyvateľa z tých, ktorí si tu kupovali drevo, porúbali a hotové okreše³ brali domov, aby z nich zhotovovali drevený riad.

Pred dvoma rokmi býval s Jurigom stavec až hen spoza Váhu, volal sa Rázga. Dovedol so sebou malého vnuka. Ale neslúžila mu tá práca alebo to ostré horské povetrie; kašlal mnoho, pracoval málo. Chlapec slúžil mu ako taký dobre vycvičený psíček: varil polievku, hľadal hríby, odnášal okreše.

Konečne obľahol⁵ Rázga úplne. A tu hovorí raz Jurigovi:

„Počuj, Pavle, tiež tak nikoho nemáš, ako ten môj chlapec. Ja sa budem musieť dať zaviezť domov, aby som tu neumrel; chlapca so sebou vziať a tam ho odumrieť⁶ nechcem, zle by s ním zaobchodili; nuž a urob to pre Božiu odplatu. A nech ti pri tom Pán Boh pomáha.“

„Nedbám!“ poškriabal sa starý Pavel v hustých, prešedivených vlasoch, ktoré

¹ *okyt* — inovat

² *siaha* — tu: objemová miera používaná v minulosti v lesníctve drevorubačstve, uložené popílené drevo menších rozmerov

³ *okreše* (mn. č. od podst. mena *okreš*) — rozkalané drevo zvolenej dĺžky na drevený kuchynský riad⁴³⁴ *riad* (drevený) — tu: drevený príbor, drevené náradie do domácnosti, vyrábané ručne po domácky z dreva v podjavorinskom kraji (napr. lyžica, vareška) prikresané do takej hrúbky, aby sa drevo dalo už strúhať na príslušný tvar (varechu, lyžicu a pod.)

⁵ *obľahnúť* — ochorieť, ležať chorý

⁶ *odumrieť* (niekoho) — zomrieť niekomu

na koncoch skaderené viseli mu až na plecía. „Chlapec sa mi zíde. Ale čo povedia na to tvoje deti, a jeho rodičia?“

„Vieš, Pavle, chlapec nie je môj vnuk. Neznám, či má kde rodičov. Moja nebohá dcéra prišla k nemu divným spôsobom. Musím ti to rozpovedať. Odlož trochu prácu a prisadni si ku mne.“

Poslúchol starý Pavel, a do smrti nezabudne, čo mu Rázga rozprával.

„Ako tak zbiera Anna hríby, zdá sa jej, že počuje detský plač. Nuž vieš, aké sú naše ženy bojzlivé; hneď si myslia, že im ten — nech sa prepadne — Zlý niečo do cesty prichystal; nešla hneď pozrieť. No dieťa len plakalo. Mala doma dve svoje kuriatka; zmyslela si na ne, a už len v mene Božom rozhrnula húštie — a čo tu vidí: malé, sotva dvojročné — možno čo aj len poldruha-ročné — chlapčiatko v košieľke, s holou hlavičkou, bosé ide si pomaly po chodníčku a plače: „ody, ody!“⁷ pýta dieťa. Kde sa tam v šírých horách vzalo, skadiaľ prišlo, kto ho stratil, nevedelo povedať. „Mama!“ zavolalo na Annu. Vzala ho na ruky. Utrela mu slzy, dala vody a chleba, až sa tak triaslo za ňou, tak jedlo a pilo. Potom jej na rukách zaspalo. Malo košieľku i vlasy mokré, muselo byť v horách v noci. Neraz som myslel: Kto ho prikrýval? Kto ochránil, aby zver neprišla? — U nás je mnoho divých kancov.“

„Nuž deti že majú anjela strážcu,“ namietol starý Pavel, a utrel širokým, umasteným rukávom svojej košele slzy zo šedivých rias.

Obaja starci chvíľu mlčali a predstavovali si to v šírých horách blúdiace malinké dieťaťko, ako ho prikvačila noc; ono uplakalo sa do snička, položilo zlatokaderavú hlavičku do machových podušiek a spí, spí — ďaleko od mamičky.

„A potom čo?“ vzrušil sa starý Pavel.

„Nuž Anna vzala dieťa, doniesla domov. Dali sme to na obecnom dome vedieť, ak by niekto dieťa hľadal, ale darmo; ostalo nám. Anne bol umrel chlapček Paľko, no tak mu to meno dala.“

Zať však nič nehovoril, bol on vtedy ešte poriadny človek. Ale keď mal chlapec päť rokov, umrela Anna. Do domu prišla druhá nevesta. Nie je ona dobrou matkou ani Anniným deťom. Cudzí chlapec bol jej protivný. Tak som si ho vzal

⁷ „ody, ody“ — detsky: vody, vody

ja na starosť. Poslal som ho do školy len tak, aby mu nebola dlhá chvíľa, aby doma nezavadzal; — a ono chlapča naučilo sa poznávať tak zo záujmu. Na druhú zimu už čítal. Mal snád' kdesi múdreho otca, alebo matku.

No keď ja teraz umriem, dajú ho niekam za pasáka; zabudne všetko. Nechaj si ho, Juriga. Možno, že ti bude na dobrej pomoci. A ja len vždy myslím, že sa ešte raz jeho rodičia nájdu. Potom im aspoň povieš, že mu bolo u nás dobre; čo sme mali, s tým sme sa s ním rozdelili. A keď pri macoche dostali moje vnúcatká otčima, keď on dal sa piť a robil všetkým zle, jeho som ja vždy koľko-toľko ochránil. Nech sa za mňa pomodlia. Necháš si ho, Juriga?"

„Nechám, Rázga, pre Božiu odplatu. Aj do školy ho pošlem. A cez leto môže byť tu so mnou, priučať sa remeslu; keď budem mať čo akú malú pomoc v ňom, nechám siahly siahami, a budem robiť lopaty.“

Nuž odviezli Rázgu z hôr, nikdy viac sa do nich nevrátil, a chlapec ostal Jurigovi. Plakal najskôr horko za deduškom; ale keď dostal dobrú náhradu, rozveselilo sa detské srdce. Za poldruha roka privykli na seba stavec a dieťa ako čoby odjakživa spolu bývali.

Aj teraz bežal Paľko popredu do hôr, vyčistiť a — nakoľko sa dalo — usporiadať búdu. Na chrbte niesol v noške trochu hábov,⁸ peceň⁹ chleba, pár cibúľ, kúsok slaniny a v papierku soli. Vzal i pár zemiakov; ostatné donesie deduško vo vreci. Cez plece mal preloženú deduškovu tešlu¹⁰ a v ruke džbán s úzkym hrdlom. Ba tak si kráčal s tými pokladmi seabedome a radostne, ani nejaký kráľovský princ. Zlatovlasú kaderavú hlavu pokrýval z čela vytisnutý, okrúhly pletený klobúk. Malá, kedysi biela, modro-šnúrovaná kabanka¹¹ visela na jednom pleci; gate a košeľa so širokými rukávmi z rezného plátka; krpčky na malých nohách; čierny kožený opasok, vyložený žltými plieškami okolo štíhleho drieku tvorili celú rovnošatu malého kráľoviča. No tie veľké, tmavomodré oči spomedzi zlatých rias a obočia žiarili kráľovskou radosťou. „Oj, sloboda, oj, sloboda, oj sloboda, drahá si nám!“ bol by si zaspieval, keby bol tú pieseň znal; nuž takto ju spievalo len srdce a každá žilka v tele.

„Haló!“ zavolal do hory a: „Haló! — — haló! — — haló!“ letelo mu naspäť.

⁸ *háby* — oblečenie, šaty, odev

⁹ *peceň* — bochník chleba

¹⁰ *tešla* — tesárska sekera s krátkym poriskom

¹¹ *kabanka* — tu: detské jednoduché šatôčky v minulosti

„Ichuchú!“

„Ichuchú!“ odpovedala ozvena.

Zasmial sa chlapec radostným smiechom a v jeho hrdle zazvonilo to ani cengot striebra; a hory smiali sa s ním. Ony akoby sa poklonili: „Vitaj, Paľko!“

„Vitaj, chlapče! Už idete?“ volal i ľudský hlas. Rubač Liška popošiel dolu chodníkom.

„Vítam vás, ujček! Ešte len ja idem,“ podával chlapec ruku mužovi. „Deduško ide za mnou. Prichystám búdu.“

„To je veru div, že vám ju sneh nezvalil; je pevná. No, Pán Boh ťa sprevádzaj, chlapče; ja idem k hájnikovi!“

„Zdravý choďte ujček!“

Čím vyššie stúpал chlapec, tým častejšie bolo vidno na rúbaniskách¹² búdy rubačov. Z daktorých sa dymilo, tie boli už obývané. Ostatné stáli ešte prázdne, a niektoré ležali, a na nich stopy snehu a ľadu.

Chlapec išiel popri potôčikoch, ktoré teraz až tak pretekali bohatstvom vody. Hora bola zelená len tam, kde boli boriny; listnaté stromy ešte len pučali.

Konečne bol malý chodec pri cieli. V tieni mohutných, od dola nahor zelených borovic stála búda — ich búda. Chlapcove oči zažiarili; i keď tento palác pozostával len z dreva postaveného naprieč, zemou a machom vypchatého, bol to jeho domov. Tu stálo všetko tak, ako to boli neskoro v jeseni odbehli.

Vzal chlapec prútenú metlu, vymietol šúštie i smeti; opravil na prostriedku búdy umiestnenej ohnisko; nanosil dreva i raždia, aby mohol naklástť malú vatru. Upratol prinesené veci, každé na svoje miesto. Potom sa rozbehol k neďalekému krištáľovému pramienku a nabral vody.

„Tak, chlapče. No, nech nás Pán Boh požehná. Už som aj ja tu,“ privítal ho v búde starec.

Spolu upratali prinesené zemiaky, postavili na vatru trojnožku i rajnicu.

¹² *rúbanina* — rúbanisko, rúbaň

„Var, chlapče, polievku. Ja idem šúštie hrabať, videl som tu neďaleko pekné, suché; pripravíme si poriadne lôžko“.

Veselo zapraskalo borovicové raždie; ožiaril oheň červenú, priesvitne bielu tvár horlivo rozduchujúceho malého kuchára. Čo nevidieť, vrela voda v rajnici. Chlapec dal soli, trochu zasmažky, rasce, cibule; nakrájal suché kôrky, a keď všetko zovrelo, odstavil rajnicu.

„Deduško, deduško! Už je polievka hotová!“

„Hneď, chlapče!“ prišla odвета z húštia.

No pominula chvíľa, než doniesol ťažko oddychujúci stavec nošu šúštia a zhodil ju v najzadnejšom kúte budy. Kropaje potu stáli mu na zvráskovatenom čele.

„No, ale to ťažké...!“ zahrešil nepekne. Potom vyňal z haleny dve drevené lyžice, prežehnal seba i polievku, a dali sa s chuťou jesť. V žiadnej kuchárskej knihe nenašiel by si síce recept na takúto polievku, no im chutila kráľovsky.

Potom si upravili pohodlné, mäkučké lôžko z prineseného šúštia; prestreli naň veľkú, žihľavovú plachtu.¹³ Slnce stálo práve rovno nad horami — znak to poludnia — no tak si ľahli odpočinúť. Chlapec hodil na starca starý kožuch, halenu pritiahol na seba, a než by si päť napočítal, spali oba.

Vatra uprostred budy horela. Dym vrchným otvorom vystupoval ako v obetnici.¹⁴ Jedľové šušky rozvážali.

Vonku rozvážala celá príroda jarou. Veď na jar všetko vonia; zem, voda, tráva, drevo — ale všetko. Príroda podobá sa dieťaťu, ktoré matka za rána, keď sa vyspalo, okúpala voňavým mydielkom, a potom si ho také čistučké k sebe vinie a chová.

Jar — vzkriesenie! — hlásali zem i nebo. Len tie dve deti zemské tam v starej búde spali, spali tvrdým snom; a všetko v nich spalo: telo, duch, i duša, — všetko. Kto ich zobudí!“

¹³ *plachta* — žihľavová — plachta utkaná zo žihľavovej priadze

¹⁴ *obetnica* — obetný oltár

2. kapitola

Ožilo v horách ľudským pohybom. Tiahle údery sekier od skorého rána až pozde do noci ozývali sa zhora do dolín. Do toho žalostné praskanie zoťatých, k zemi padajúcich stromov; ostré, prenikavé zvuky píl, prerezávajúcich drevá; k tomu kresanie dreva a búchanie skladaných siahovíc. Pomedzi to ľudské hlasy.

Ó, by tých počuť nebolo! Veď čo slovo, to nadávka, zlorečenie, neslušnosť, už či v hneve, či v dobrovôli!¹

Všetky búdy boli čo nevidieť obývané; a všetky plné boli ľudí sčiasťky zlých, sčiasťky nevedomých. Pracovali ako kone; pili ako dúhy; žili ako zvieratá bez nesmrteľnej duše, a konali často horšie skutky, než tá nemá tvár. Bolo síce medzi nimi niekoľko statočných, poriadnych ľudí; medzi nich patrili Juriga a Liška. Obaja pili síce tiež; lebo čo by vraj mal chudobný človek, keby si ani nevypil? No oni sa aspoň neopíjali. Kedy-tedy zahrešili aj oni — to patrilo už k životu drevorubačov; ale predsa druhí ich považovali za lepších, a sami si na tom zakladali.

Jediný, komu nik z týchto surových ľudí neublížil, bol Paľko. Bol chlapec jediné dieťa medzi samými dospelými; považovali ho akosi za svoj spoločný poklad, ktorý treba chrániť. Poslúžil Paľko, kde čo mohol: doniesol vody; neskoršie, keď sa mu podarilo nahľadať hodne hřibov, podelil aj tie; uvaril kedy-tedy raz tomu, raz onomu polievku. Nemusel sa deduško starať o chlieb pre neho; dostal vždy toľko, čo potreboval.

Tešil sa Juriga, že je chlapec k ľuďom prítulný, lebo hovorieval: „Ľudia s ľuďmi — hory s horami.“

Jeho však tiež mali radi od mladosti, že bol zhovorčivý. Aj tu s každým vyšiel. „Kto by sa bol mohol do mňa zastarať?“ hovorieval. „Nikomu neublížim; dám pozdravenie, dobré slovo. Vyjde niekomu tabak, zápalky, soľ, ba i to masťné — vypomôžem.“ „A mám pre Božiu odplatu i toho chlapca,“ to mysľieval v srdci. A bol neraz sám so sebou veľmi spokojný. Však hoci už zostarel, nevidel ešte človeka, ktorý by bol býval lepší ako on.

¹ *dobrovôľa* — dobromyseľnosť; nadšenie

3. kapitola

Bol máj, nedeľa. Drevorubači zišli do dediny; jedni do kostola, stadiaľ na obecný dom po práci, iní pokúpiť k Židom, čo treba, a prepíť celotýždenný zárobok. Iní buďto spali v búdach, alebo hľadali hriby.

Medzi tými, ktorí po celotýždennej práci odpočívali, bol aj starý Pavel. Ležal pred svojou búdou na slnku a fajčil. Zrazu počuje kroky a zaštekание psa. V domnení, že ide poľovník, pozrel rýchle pred seba. Poľovník to nie je, len cudzí mladý muž, sviatočne oblečený ako sa remeselníci nosia.

„Dobrý deň!“

Podakoval Juriga za pozdrav.

„Ujček, bývate vy v tejto búde len sám?“ spytuje sa neznámy muž.

„Len, s mojím vnukom. Prečo sa pýtate?“

„Mám tu niekoľko týždňov robotu, vezmite ma do želiarstva.“

„Ná — nedbám, synku. A čo si?“ vpadol do obvyklého tykania starec. „Aké máš remeslo?“

„Som tokár, ujček. — Teda môžem prísť a nechať si tu tento uzlík?“

„Môžeš. Ideš ešte do dediny?“

„Nie; len k hájnikovi; tam mám svoje veci. Prenocujem u neho a na svitaní prídem.“

„Ešte dost dôjdeš; sadni si trochu. A ten pes je tvoj?“

„Je. — Dunaj, pod' sem!“ Biely huňáč¹ pribehol, zvalil sa k pánovým nohám. „Zavrel som ho doma, ale ušiel a našiel ma. Také zviera je niekedy lepšie, ako človek.“

Mladý muž si sadol.

¹ huňáč — huňatý pes

„A ako ťa volajú?“

„Martin Lesina.“

Bol Juriga rád, že sa má s kým rozprávať. Pospytoval sa Lesinu na jeho rodné mestečko, ako tam ľudia žijú, aké sú tam kraje² a hospodárstvo.

Lesina sa zase dozvedel z tunajších pomerov, čo potreboval vedieť, aby ho niekto neoklamal.

„Potrebujem viacej peňazí, preto som prišiel sám drevo kresat'; ináč si kresané kupúvam. Budem vám vďačný, keď mi poradíte.“

„Aký pekný človek,“ myslel Juriga, keď už zase samotný ležal pre budú; „rovný ako jedľa. Poznať, že bol vojakom. Aj múdry sa zdá byť. No hoci je mladý, tak sa díva do sveta, akoby ho v ňom už nič viac netešilo. — No kde je Paľko? Ten bude mať radosť, najmä z toho pekného psa. — Ba ozaj, kde je to chlapčisko?“

Ach, kde bol Paľko! Vybral sa ešte ráno hľadať hríby. Pustil sa hodne ďaleko, lebo májovky nerastú len po lúčinách; musel hľadať lúčinky, aj našiel plnú tanistru³ hľadaných pokladov. Vracal sa domov. No tu mu napadlo, že je nedeľa. Prácu nemal. Čo by to bolo, keby sa šiel podívať, čo to leží za tým vrchom a za tou veľkou skalou, ktorá ho to vždy veľmi zaujímala, aký je tam svet!?! Keď bol ešte malý, v tú poslednú zimu, keď mamička žila, rozprávali často, áno každý večer pekné povesti. Jedna bola zvlášť pekná, tú si on, Paľko, dal mnoho ráz rozprávať. Bola to povesť o chlapcovi, o stratenom kráľovičovi, ktorý sa pustil do sveta hľadať svojho tatíčka. Raz prišiel do hôr; a v tých horách bola veľká skala. Tu zrazu priletelo k nemu zlaté vtáča a povedalo mu, že ak na tú vysokú skalú pred sebou vyjde, že za ňou — vraj — leží snečná krajina, a v tej snečnej krajine, že je jeho tatíčko kráľom. Nuž chlapec kráľovič išiel; ale všelijaké potvory postavili sa mu do cesty: had, lev, medveď, a kto zná, čo všetko a už-už by ho boli pohltili. No vtom priletel na snečnom koni svetovládny rytier, premohol šelmy, vyslobodil ho, vzal k sebe na koňa a zanesol do kráľovho hradu; tak dostal sa k svojmu tatíčkoví.

Pýtal sa v zime Paľko pána učiteľa, kde leží snečná krajina, keď ju nikde na

² kraj — z kraja — pochádzať z kraja = rodného kraja

³ tanistra — kožená alebo plátenná kapsa na potraviny

mape nájsť nemohol. Pán učiteľ sa len usmial a hovorí: „Syn môj, tá leží v ríšach povestí; a tých na našej mape niet.“

Neraz si odvtedy Paľko prial, keby sa mohol dostať do tých ríš povestí. Ba keby tak za tamtou skalou, za tým vrchom, ktorý to vždy za rána hmlami býval pokrytý — ani keď Popoluška povedala: „Hmla za mnou a hmla predo mnou“ — keby za ním bola buďto tá ríša povestí alebo tak kúsok, aspoň kúsok onej snežnej krajiny.

Neraz, keď ráno bral vodu z prameňa, hľadel na ten vrch a vždy myslel, že raz sa musí zaň podívať.

„Dnes je čas, áno, dnes pôjdem.“ Položil tanistru s hríbmi do krovia, poznačil si miesto, aby dlho hľadať nemusel, a už stúpa hore príkrymi skalami.

„Iste to bude tu,“ myslel s kamdiar väčšou napnutosťou. Veď v tej snežnej krajine, kde slnce nezapadalo — bo tam noci nebolo — muselo byť hodne teplo; preto i jemu bolo tak teplo.

Konečne ešte jeden balvan prejsť — a pred ním, horami zo všetkých štyroch strán zavrená dolinka, poliata prúdmi májového slniečka. Skala, na ktorej stál, spúšťala sa tu vo veľkých balvanoch nadol; dolu ako zelený zamatový koberec, posiaty fialkami, konvalinkami, pokrývala dolinku lúčina. Zo skaly vytekal prameň a hadil sa ako zlatistý potôčik nižšie a nižšie. Okolo neho kvitlo divé trnie, kde-tu poľná ružička.

Ó, a nebolo tu tak ticho, ako inde v horách; sláviky spievali, pinky a žlty im odpovedali, ďateľ klopal, veвериčky poskakovali. Ach, tu bol život! „Iste“ — myslel chlapec — „je to predsa kus tej snežnej krajiny.“

Pozorne zoskakovali malé nohy, obuté v krpčekoch na nižšie balvany.

Lež čo to? Veď tu neďaleko prameňa tvorí skala akoby odchýlené dvere. Keby sa tam dalo vojsť! Ó, dá; veď slniečko vniká skulinami až sem. To je tu ako izba: v prostriedku ani stôl, pri ňom lavička; po stenách visia pavučiny. Vietor nazhazoval sem šuštie.

„Tu by sa dalo bývať“ — myslí Paľko; — „snáď aj tu niekto býva!“

Bojácno vstúpil dnu. A iste! Veď čo je to na kamennom stole? Kniha! Už sedel

chlapec pri stole, prehrnul listy, a dal sa slabikovať na prvej strane písané slová:

„Ktokoľvek túto Svätú knihu do ruky vezmeš, čítaj v nej pilne, pozorne riadok za riadkom, ona ukáže ti cestu z údolia síz a plaču do onej krajiny, kde noci viac nebude, kde slnce nezapadá, do večného svetla a blaženosti.“

V chlapcovi zatajil sa dych. Darmo on nemyslieval, že to tu bude! Tá kniha tajomná, čierna, nevelká mala mu ukázať cestu do snečnej krajiny. Bola teda predsa, aj keď ju i na mape nenájdeš. Položil si chlapec nohy pod seba, podoprel zlatovlasú hlavu do dlane, lakeť o stôl a dal sa čítať. Preskočil by rád prvú stranu, veď boli tu len samé mená, ale tam čítal: „riadok za riadkom.“

A to snád' boli mená tých, ktorí v tej snečnej krajine bývali, divné — nuž ako v takej krajine. Dve boli známe: „Jozef“, „Mária“ a dve boli pekné: „Immanuel — s nami Boh“. To musel byť nejaký svätý, keď Pán Boh — chlapec sa bojzljivo obzrel — keď Pán Boh bol s ním! A na konci bolo, že sa narodil chlapček, a tomu dali meno Ježiš. Ježiš — aké pekné meno, ešte krajšie ako Immanuel. No už ho kdesi počul pri pozdrave: „Pochválen buď Ježiš Kristus.“ A niekedy, keď sa niekto naľakal, zvolal: „Ježiš, Mária, Jozef!“ Boli to snád' tí, o ktorých sa tu písalo? Nemal kto dať odpoveď. Vzdychoľ si chlapec: „Pane Bože, pomáhaj!“ — ako keď deduško niečo ťažké dvíhal — a usilovne čítal ďalej.

To sa už dalo lepšie rozumieť, keď sa ten chlapec Ježiš narodil v akomsi Betleheme, že vtedy kraľoval v tej snečnej krajine nejaký Herodes kráľ a k nemu prišli traja mudrci — to iste takí nejakí čiernokňažníci — a chceli toho Ježiša vidieť. Čo to len bola aká jeho hviezda, ktorú to videli na východe?! Nuž chceli ho vidieť, ale on im to nemohol ukázať; poslal ich do Betlehema, a tá hviezda ich ta viedla. Ona iste tak išla po nebi, ako oni na zemi, a naraz zastala, a tam v tom dome našli toho malého Ježiša. — To bol iste nejaký zakliaty princ — a jeho matka sa volala Mária — keď pred ním na kolená padli a tak sa klaňali. A dali mu zlato, kadidlo⁴ a myrhu; to dvoje sa snád' dalo zjesť. Potom išli preč druhou stranou; Pán Boh im to rozkázal.

„Ach, to bolo dobré!“ mädlil si chlapec ruky radosťou. „Ten Herodes, to bol iste ako taký drak; chcel zožrať toho Ježiška, ale nemohol. Prišiel anjel v noci, a oni ušli, Mária a Jozef. Ten Jozef, to bol snád' nejaký rytier. To bolo iste veľmi

⁴ kadit' — dymit'

d'aleko. No, to bolo veľmi smutné, keď ten drak tie malé deti dal povraždiť, a tie ich mamičky tak plakali a nedali sa potešiť. Dobro sa mu stalo, tomu drakovi, že musel umrieť, aspoň ten Jozef zase doniesol malého Ježiška naspäť do snečnej krajiny, a bývali potom v meste, ktoré sa menovalo Nazaret.“

„Ach, čo som sa ja to všetko o tej snečnej krajine dozvedel!“ myslel chlapec. „No už musím prestať, aby ma deduško nehľadal. Však to nie je tak d'aleko, každý deň sem prídem; a keby som v týždni nemohol, každú nedeľu; musím sa istotne dozvedieť, ako to s tým zakliatym princom, s tým Ježišom dopadlo, a aj aby som našiel cestu sám pre seba do onej snečnej krajiny.“

4. kapitola

Privyknú ľudia dosť skoro jedni na druhých. Ešte žil Martin Lesina len päť týždňov pod jednou strechou s Jurigovcami, a už ani čoby odjakživa spolu bývali. Pravdu mal starý Pavel, že Paľko bude mať zo psa radosť. Obľúbili si jeden druhého; kde zostala stopa v rose po malých krpcoch,¹ iste si za ňou alebo pred ňou videl stopy chlpáčových labiek.

Odkedy bol Lesina v Jurigovej búde, nechodil starý Pavel popíjať medzi ostatných. Lesina ani nepil, ani nefajčil.

„Vykonal som raz v opitosti zlý skutok, mám toho na celý život dosť,“ povedal, keď ho Juriga po prvý raz ponúkal. „Aj vy lepšie urobíte, keď to tak necháte. Čo neprepijeme, môžeme sa radšej zložiť,² kúpime si mlieka a k nedeli mäsa“.

Nuž ľúbilo sa to Jurigovi. O mäso on veľmi nestál, ale mlieko mal odjakživa rád a nemohol si ho mnoho dopriať; teraz sa ho napili do vôle, kyslého i sladkého. No od svojej fajky starý Pavel nechcel upustiť, a Lesina mu sám doniesol tabaku. Oni dvaja spávali teraz spolu, ako otec so synom. Paľkovi postlali lôžko do druhého rohu; spávali na nej kráľovsky s Dunajom.

Jedno bolo Jurigovi divné, že Lesina, ktorý nielen k nemu, ale temer ku každému bol priateľský — veď bol on vôbec človek poriadny, to muselo sa mu nechať — na chlapca sa ani nezrel; on jediný akoby nemal pre neho ani očí. A veru Paľko ho tak obsluhoval, že už ani lepšie nemohol.

Nezbadal starý Pavel, že je chlapec od istého času menej zhovorčivý. Najväčšiu radosť mal, keď mohol ísť pre mlieko. No, obyčajne hodne neskoro prišiel s ním a vždy celý udýchaný; aj na Dunajovi bolo poznať, že oba bežali. Keby Juriga nemal druha, prišiel by na to; takto to Paľkovi ušlo. Po tri nedele bol Juriga s Lesinom v kostole; vrátili sa až k večeru. Mlieko mali prichystané. Čo robil chlapec cez celý deň sám, sa nepýtali.

Ach, je to veľká vec, také prvé detské tajomstvo! Nevedel by chlapec povedať, prečo mlčal o svojom tajomnom poklade. V niektorých povestiach sa hneď všetko prepadlo, keď človek o tom hovoril. Nuž, keby sa on dal rozprávať, že našiel kúsok snežnej krajiny, tajomnú skalú a Svätú knihu, a že v nej každý deň čítal a v nedeľu od rána do večera, riadok za riadkom, aby našiel cestu do

¹ *krpce* — druh mäkkej ľahkej obuvi ušitý z jedného kusa kože

² *zložiť sa* — poskladať peniaze (viacerí na určitý účel)

tej pravej slnečnej krajiny — snád' keby on to všetko rozprával, prepadla by sa tá skala a on by sa nikdy nedozvedel, čo vedieť musel.

No tak mlčal a dal sa radšej vyhrešiť, že v nedeľu nenazbieral jahody, ktoré sa už začínali červenieť. Ved' až bude vedieť všetko, potom povie deduškovi, a pôjdu spolu do onej slnečnej krajiny, kde Ježiš býval.

Čím viac Paľko čítal, tým menej myslel na ríšu povestí; nevedel, že chodí do jaskyne len preto, lebo chce viac a viac vedieť o Ježišovi. Ach, tento Ježiš! Však len bol veľmi dobrý a veľmi mocný! On všetko, čo chcel, to mohol; to iste preto, že On bol Boží Syn.

Nerozumel Paľko, ako to bolo pri tom Jordáne, čo ten Ján — ten divný muž, ktorý len kobyľky a med jedával — robil s Ním; ale tomu rozumel Paľko, že z neba prišiel hlas. Nuž a v nebi býval Pán Boh, a On to volal, že je Ježiš Jeho milý Syn, aby Ho ľudia poslúchali.

„No ako to bolo?“ myslel chlapec. „Ved' ten Jozef to bol ako Jeho tatíčko. Ach, už viem: deduško Juriga nie je môj deduško; on ma len opatruje, a ľudia si myslia, že som jeho vnukom.“

Zdalo sa Paľkovi, že keď to Pán Boh káže, tak že aj on musí Ježiša poslúčať.

„Keď si budem pamätať, čo On ľudí učil, a budem tak robiť, ako On káže, budem Ho poslúčať, hoci Ho aj nevidím. Ach, však bol len mocný, keď aj diabla zahnal, a nedal sa mu na zlé naviesť! To bolo dobre, že už nechodil sám, ale zavolať si tých rybárov a vyučil si ich po svojej vôli, že tak mohol všetkých chorých uzdraviť; a čo len ľudia žiadali, všetko im dal, aj chleba toľko, že sa tisíce najedli. Ach, čo sa ja už len dočítam!“ myslel Paľko, keď už tí ľudia začali byť takí zlí proti Ježišovi.

Ó, o čom sa dočítal! Ani od strachu spať nemohol, tak sa mu to všetko predstavilo: tá noc, tie hory, ten smutný Ježiš; ako sa modlil, bál sa, až Mu od strachu krvavý pot stál na čele... A tí učenici — oni spali!

Keby som tam bol býval, keby som ja tam bol býval, bol by som Ho chytil okolo krku a bol by som Mu povedal: „Neboj sa, ved' Pán Boh Ťa vyslobodí!“

Ach, ale On Ho nevyslobodil! Prečo Ho len nevyslobodil? Prišli pre Neho, zviazali Ho, a potom — chlapec pre plač ani čítať nemohol, ako Ho mučili, posmievali sa Mu a pribili Ho na kríž. „Ó, ja som nevedel, že ten Kristus na tom drevenom kríži pred kaplnkou, že to je ako On, Ježiš. Však On to nie je, to

len taká drevená podoba; ale aspoň viem, ako Ho to pribili. No keby som len vedel, prečo a prečo Ho Pán Boh nevyslobodil, keď tak k Nemu volal: „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil!“ ale nechal Ho umrieť i pochovať...”

Zavrel vtedy Paľko knihu a odišiel celý nešťastný domov. Slniečko stálo ešte vysoko. V horách bolo tak krásne, zeleno, plno kvieťa. Dunaj skákal od radosti, naháňal veвериčky a vtáky. No Paľka nič na svete netešilo. „Veď keď Ježiš umrel, keď Ho pochovali, načo kvitlo ešte kvieťa, načo spievali vtáčiky. Keď On nežije, to ja Ho už nikdy viac neuvidím a nebudem Mu môcť povedať ako Ho mám veľmi rád, a že som Ho chcel poslúchať!“

Na druhý deň ani nešiel čítať do jaskyne. Ale potom mu napadlo, že veď musí riadok za riadkom prečítať tú Svätú knihu; aby sa dozvedel cestu do snežnej krajiny. Veď musel vedieť, čo to tá Mária a tí učenici ďalej robili, keď už Ježiša nemali!

Nuž, bola zase nedeľa, tretia, ktorú Juriga s Lesinom strávili v dedine; a v jaskyni, hlavu do oboch dlaní podporenú, sedel malý čitateľ. Naraz vyskočil a dal sa od veľkej radosti skákať:

„On žije! On žije!“ volal jasavo, a ozvena v skalách jasala s ním: „Žije, žije!“

Pes, ochotný podieľať sa na radosti i žalosti, zavyl a dal sa vyskakovať na svojho malého pána.

„Dunaj, Ježiš žije!“ objímal ho chlapec. „Vieš, On je Boží Syn; On si ten kameň odvalil a vstal. No nechaj ma. Ľahni si. Musím vedieť ďalej; však ti potom poviem.“

Nuž pes poslúchol.

Sadol si Paľko späť na lavičku, zahľabal sa do knihy. Huňáč oprel si hlavu o jeho kolená, hľadel múdro do chlapcovej tváre, akoby skutočne očakával, že sa ešte niečo dozvie o živom Ježišovi.

No, keď asi o hodinu spoločne opúšťali tajomnú skalú, bol jeho malý pán a kamarát tak veľmi zamyslený, akoby o ňom, o Dunajovi ani nevedel.

Učenici že sa Ježišovi poklonili, a On im povedal, že je s nimi po všetky dni až do skonania sveta, a že má všetku moc na nebi aj na zemi, a aby učili ľudí zachovávať všetko to, čokoľvek im prikázal.

Zdalo sa Paľkovi, že Ježiš, ten živý, zmŕtvýchvstalý, je aj s ním; zložil si ruky na prsia, poklonil sa hlboko a hovorí: „Keď máš, Ježišu, Synu Boží, všetku moc na nebi aj na zemi, tak iste vidíš aj mňa, hoci ja Ťa nevidím. Nuž toľko by som Ti chcel povedať, že Ťa mám rád, veľmi rád, radšej aj ako deduška, a že Ťa chcem poslúchať. Pomôž mi, aby som sa dozvedel cestu k Tebe.“

Prišiel Paľko dnes skoršie domov; aj jahody doniesol, aj oheň spravil, aj uvaril deduškovi polievku. Zabudol aj, že dnes od rána nič nejedol, okrem pár nezrelých jahôd. Všetko na svete ho tešilo; veď bolo mu, akoby Ježiš s ním bol vošiel do ich budy, a ako čoby oni dvaja boli dobrými kamarátmi.

„Vidíš, to ja tak deduškovi varievam,“ rozprával chlapec. „A teraz idem nabrat' vodu. Zostaň, prosím, tu; neodídi, kým sa vrátim; mám Ťa tak rád!“

No, Ježiš akoby aj ku prameňu bol šiel s Paľkom.

„Tuším je On tu!“ pritisol si chlapec ruky na hrud'. „Ó, a to je tak dobre!“

Čochvíľa bolo všetko hotové a chlapec túžobne čakal deduška. Za jedno³ cítil už veľký hlad, a za druhé umienil si, že dnes už všetko, ale všetko povie deduškovi; lebo on všeličo také robil, čo by Ježiš iste nerád videl. Keď fajčil, pľuval raz tu, raz tam, a niekedy zlorečil, aj sa prisahal; a to On zakázal.

Nuž, dočkal sa deduška. No prišiel len sám a bol trochu opitý. Vadil sa pre všetko. Polievku jesť nechcel. Tak ako bol — v nedeľných šatách — zvalil sa na lôžko; a keď sa ho Paľko opovážil upozorňovať, že si šaty pokrčí, uderil ho po tvári tak, že dlho bola červená a bolela.

„Nehnevaj sa, ó, Ježišu, že tak hreší,“ prosil chlapec, „tak škaredo; nevie, že si Ty tu; a je opitý!“

Až keď starý Pavel zaspal, opovážil sa chlapec sadnúť si k napoly vychladnutej polievke; a hoci ju zabudol osoliť, chutila mu predsa výborne.

„Prídi zase, Pane Ježišu,“ hovorí už polo zo sna, „teraz som veľmi ustatý, musím spať. Najradšej by som bol, aby si ani neodišiel.“

³ za jedno — po prvé

5. kapitola

Na druhý deň zobudil sa starý Pavel dosť neskoro. Hlavu mal ťažkú a prázdnu a srdce plné. Keď oči otvoril, padli mu na vatru. Pri nej, nohy majúc pod sebou po cigánsky, sedí Paľko. Jednu ruku ovinul chlapec okolo Dunaja; — zlaté vlasy dieťaťa miešajú sa s bielymi chlpmi huňáča. I pes i chlapec zahľadení sú do veselo praskajúceho ohňa.

Ej, bol to taký pekný obrázok, že aj starec čosi mäkkého pocítil v srdci pri pohľade naň. Rozpamätal sa razom, čo bolo včera, že udrel Paľka, i prečo ho udrel. „Chlapec to myslel dobre. Prečo som sa len opil? Ved' som tak málo pil, a potom to prišlo na mňa. Dobre, že Lesina dnes tu nie je! No, snáď keby on včera nebol odišiel domov, bol by som sa s ním vrátil z kostola; takto, keď ma volali, išiel som,“ škríbal sa starý Pavel v šedivých vlasoch. Mnoho by za to dal, keby nemusel dnes hovoriť s chlapcom; hanbil sa i za to, že bol opitý, i že ho udrel. Čo by na to povedal Rázga?

No, hovoriť s ním musel, tak radšej zavolať:

„Paľko, pozri tam v mojej halene, čo v uzlíku nájdeš, vezmi si. Zavolali ma na krstiny a dali mi výslužku.“

Vyskočil chlapec radostne, pozdravil a už rozväzuje ručník.¹ Ach, aké poklady; dve šišky, kus závinu a kus baby.

„A všetko mi to dáte, deduško?“ v nedôverčivej radosti spytuje sa Paľko, a jeho drobné biele zuby zahryzli s rozkošou do závinu.

„Všetko, chlapče. To za to, že som ťa včera udrel, keď som bol trochu otrundžený.² To sprosté pálenisko človeka celého omámi. A nechcel som ho piť; no ako si nevypiješ, keď aj kmotríček aj sváko³ toľko nútia!“

„Viete, deduško,“ zakrútil chlapec zlatovlasou hlavou, „to, že ste ma udreli, bolelo len trochu, ale ja som sa bál, že On, Ježiš, odíde, keď ste zlorečili; a ja neviem, či On môže byť tam, kde sú ľudia opití.“

Pozrel starec takmer hlúpyim pohľadom na chlapca. Čo on to hovorí o kom?

„Myslíš Lesinu? Však ten tu nie je, ani snáď ten týždeň už nepríde. On nemá

¹ *ručník* — šatka na hlavu

² *otrundžený* — podnapitý

³ *sváko* — manžel otcovej alebo matkinej sestry

rád opitých ľudí, ani krik.“

Umyl sa Juriga trochu; sadli si k raňajkám.

„Nemyslel som ja ujčeka Martina,“ začal Paľko znovu. „Čítali ste vy kedy Svätú knihu, v ktorej je cesta opísaná do krajiny, kde sľnce nezájde?“

„Nie, chlapče, takú knihu som nečítal. Kto ti povedal, že je taká kniha medzi ľuďmi?“

„Ó, je taká,“ tajuplno pokýval Paľko hlavou; „a v nej sa človek dočíta o Ježišovi všetko.“ I dal sa chlapec rozprávať, ako sa Ježiš narodil a ako Ho ten drak chcel zabiť, a čo potom činil, keď z tej ďalekej krajiny prišiel.

„Chlapče, veď ty rozprávaš evanjelium o Kristu Pánu. No vieš toho viac, ako ja, starý človek. Kdes' k tomu prišiel?“

Už chcel Paľko od začiatku všetko povedať, ale vošiel rubáč Liška, musel prestať. Odviedli sa aj s deduškom. Mali odobrať nové stromy od hájnika. Keď už kus ušli od búdy, beží zrazu Paľko za nimi.

„Čo chceš, chlapče?“ postál Juriga.

„Prosím vás, deduško“ — modré chlapcove oči hľadeli takým veľmi prosebným pohľadom, a také boli čisté, ani čoby si do jazera hľadel, keď slnko naň svieti — „ach, prosím vás, nechodte potom piť oldomáš.⁴ Ja sa bojím, že by Ježiš neprišiel a nechcel s nami zostať, keby ste sa zase opili a zlrečili.“

„Daj mi pokoj, chlapče,“ zamračil sa Juriga.

Ale Paľko veril, že sa deduško neopije. A nebol sklamaný.

No, prešlo viac dní a on ešte vždy nepovedal deduškovi, ako našiel poklady. Lebo deduško s Liškom chodili spolu prerezávať stromy; chystali si drevo na lopaty. Večer, keď prišli, boli celí uťahaní; len čo sa navečerali, už spali.

Lesina vrátil sa až v sobotu, a Paľkovi pripadal taký smutný. Opýtal by sa ho rád, čo mu chýba; veď odkedy on tak za mŕtvym Ježišom žialil, vedel už, čo je zármutok. No keď Lesina nikdy s ním nezačínal, nemal smelosti.

⁴ *oldomáš* — pijatika; počastovanie po dokončení práce, pri kúpe

6. kapitola

V tom týždni ušlo sa mu málo ísť do snečnej krajiny. Deduško bol slúbil v katolíckej fare a u Žida-krčmára, že Paľko každý deň donesie do oboch domov jahody a hríby; musel sa netak usilovať, než nazbieral dva džbány, a netak utekať dolu aj hore.

Na fare mali hostí. Sestra pána farára prišla aj s mužom aj s deťmi navštíviť brata. Dostal Paľko zakaždým kus chleba s mäsom, alebo koláč, a raz — keď práve cez poludnie prišiel — taký obed, aký ešte nepamätal. Keď slúžka videla, že kúsok mäsa odkladá do ručníka — a priznal sa jej, že to chce doniesť deduškovi — no tak mu ešte pridala hodný kus. Aj Dunaj sa tak napratal¹ kostí a všeličoho, že na spoločnej ceste ledva fučal.

Potešil sa Juriga, že si chlapec na neho zmyslel.

„Neboj sa, Paľko, to ti neminiem,“ hovoril, keď mu odovzdával peniaze za jahody; „zaviažem to osobitne. Len pilno zbieraj, kým trvá ovocie. Príde zima, bude ti treba obuv; dostaneš nové kapce i krpce.“

Nuž Paľko zbieral, a viedlo sa mu veľmi dobre; ale vďačne oželel² by tie lahôdky, keby len mohol častejšie čítať v Svätej knihe. Ach, keď tá skala bola len tak ďaleko! Keby mal tú Svätú knihu v búde, skôr by si našiel čas; no vziať ju zo skaly, to by sa neopovážil, veď nebola jeho.

Veľmi sa už tešil na nedeľu. V sobotu bol si obzrieť pekné jahodnisko, a ráno, ešte len svitalo, bežali ta aj s Dunajom. Dunaj naháňal zajace a jašterice a Paľko zbieral. A myslel pritom, prečo asi v tej Svätej knihe, tam ďalej, zase bolo to isté; to iste preto, aby si ľudia mohli lepšie zapamätať. No, zase aj nové veci: tak o tom porazenom, ktorého to cez tú strechu spustili k Ježišovi, a On ho uzdravil. Tým ľuďom sa to neľúbilo, že mu odpustil hriechy.

Čo je to „hriech“? Včera povedal ten farár tým sestriným chlapcom, že kradnúť jablká v cudzej záhrade je hriech. To snáď ten niekedy jablká kradol a pritom spadol, a preto bol chorý. No prečo mu Ježiš odpustil, však to mu mal ten odpustiť, komu vzal!? Keď ja niečo zle urobím, či aj mne musí Ježiš odpustiť? Iste. Však tam bolo napísané, že On má moc na svete odpúšťať

¹ *napratať sa* (expresívne) — najesť sa dosýta

² *oželieť* — zrieknuť sa niečoho

hriechy.

Prestal chlapec chvíľu zbierať krásne červené ovocie; zložil ruky, hľadá na oblaky slnkom ožiarené a hovorí:

„Ja som už neraz hrešil, a Teba, Pane Ježišu, som ešte nikdy neodprosil; prosím Ťa, keď máš takú moc, odpusť aj mne.“

„Ďakujem Ti,“ hovorí po chvíľke, keď sa už zase pustil do zbierania; „lebo Ty si mi iste odpustil, hoci som ja už mnoho zlého spravil. Ani som predtým nevedel, aký som zlý chlapec. Deduškovi Rázgovi som polámal pipasár,³ aby ma ním nebil, mladému ujcovi som ukradol bič a tetičke vajce. Vybili ma za to, je pravda, ale bolo to zlé.“ No, čo to len tam bolo napísané, že *„nepotreujú zdraví lekára, ale nemocní“*, a že neprišiel Ježiš volať spravodlivých, ale hriešnych ku pokániu? Čo je to „pokánie“? Tí ľudia, ktorí to za tým Jánom chodili, činili vraj pokánie a vyznávali hriechy. Ach, to iste každý z nich všetko povedal, čo zlého urobil a potom mu Ježiš odpustil. To by teda všetci ľudia na svete všetko mali povedať Ježišovi, a On by im tiež odpustil. Však to iste robia, len to ja, sprostý chlapec, keď som ešte malý, som to ešte nevedel. Ešte dnes sa deduška opýtam, či mu Ježiš už všetko odpustil.“

Ani sa nenazdal Paľko, len keď už mal oba džbány plné a hríbov plný uzlík.

„Dunaj, pod'; musíme sa ponáhľať,“ volal na psa. „Nechaj tie vtáky. Ktovie, či tým tiež nehrešíš, keď ich tak plašíš. Ako poletujú, chudiatka! Keby som to ja robil, bol by to iste hriech; no, ty si len pes, tebe to snád' ujde.“

Vypočul Dunaj kázeň, a už beží pred malým, veselo sa ponáhľajúcim svojim pánom.

*

Už keď z hory vychádzali, dohonil ich Liška. Pod vrchom ležala dedina. „No, kam vy dvaja už tak zavčas rána?“

„Nesiem do fary jahody, ujček.“

„No, ty si usilovný chlapec; skoro si na tie krpce vyrobíš.“

³ *pipasár* — rúrka fajky

„A vy kam idete, ujček?“

„Ná — idem k spovedi. Už som dávno nebol; musí človek niekedy aj poriadok urobiť so svojimi hriechmi.“

„To je pravda,“ modré oči chlapcove zažiarili. „Vy ste s nimi už teda poriadok urobili? Povedali ste všetko Ježišovi; vyznali ste Mu, čo ste kedy zlého spravili a On vám odpustil tak, ako tomu porazenému, pravda?!“

„Čo to hovoríš, chlapče?“ zarazeno pozrel muž na chlapca. „Však som ti povedal, že ešte len idem k spovedi.“

„A čo je to ‚spoved‘?“ zaujalo chlapca.

„Ale, nuž, pôjdem do kostola a tam mi farár dá rozhrešenie; odpustí mi hriechy.“

„Farár? A má on tú moc?“

„Ty si divný, chlapče. Čo ja viem, či on tú moc má? Ja sa na to nepýtam. Som hriešny človek; patrí sa, aby som šiel dva-tri razy do roka k spovedi, snáď mi Pán Boh bude milostivý.“

„Tak vy iste neviete, či On tú moc má? A keď pôjdete z kostola, budete vedieť, že sú vaše hriechy odpustené?“

„Ach, chlapče, kto by to mohol vedieť pred smrťou? To sa až po smrti dozvieme.“

„Viete, ujček, keby ste išli k Ježišovi, On by vám iste tak odpustil, ako tomu porazenému, ktorého to na povrazoch cez strechu k Nemu spustili.“

„Ty myslíš Krista? No, chlapče, na zemi je pre takého sprostého človeka farár Bohom; on za neho všetko spraví. Ja len k nemu musím ísť.“

„Povedal aj jemu Pán Boh, tomu farárovi: ‚Toto je ten môj milý Syn, toho poslúchajte‘?“

„Čo do teba vliezlo, chlapče?“ zvolal muž udivene. „Však človeka celého zmätieš svojimi otázkami.“

„Nehnevajte sa, ujček“ — modré oči chlapcove pozreli na muža — „prosil som dnes Ježiša, aby mi moje hriechy odpustil, a On tak urobil. Keby ste vedeli, ako som rád! — Ale vy idete na horný koniec dediny, tak s Pánom Bohom choďte.“

Díval sa Liška chvíľu za chlapcom. Potom pokrútil hlavou. Že mu Kristus odpustil hriechy! Aké? Však ešte nijaké nemá. Je to poriadny chlapec. Keby som to ja vedel iste!! Mne by však Pán Boh mal čo odpustiť, neraz ho človek rozhnevá. No, keď to nikto iste nemôže vedieť. Ideme k tej spovedi, že už naši dedovia chodili; no a však sa patrí. Ale ten chlapec sa pýtal, či má farár tú moc. Však on tam hovorí: „Ja, služobník Boží, podľa moci mne skrz cirkev zverenej, odpúšťam vám hriechy.“ Tak on predsa má moc, hoci aj len od cirkvi; ale raz to tak je, a musí to byť dobre. Čo som sa dal zmiast' rečami sprostého chlapca?“ hodil Liška hlavou a pustil sa chodníkom k evanjelickému kostolu, kde sa schádzali ľudia, ktorí za tým istým účelom prišli a toľko z veci rozumeli, čo on.

*

Medzitým dobehol Paľko ku katolíckej fare, a že videl zadné dvere od záhrady otvorené, pustil sa cez záhradu. Bolo tade bližšie, a jemu išlo o to, aby sa čím skôr odbavil.⁴

Po širokom chodníku, medzi ovocnými stromami prechodil sa tu pán farár; chudý, ešte mladý, ale už prešedivený muž.

„No, chlapče, už nám nesieš tie jahody?“ zavola na Paľka.

Paľko bozkal ruku, ako mu deduško rozkázal.

„To si včera nazbieral?“

„Nie. Teraz sú nazbierané, celkom čerstvé. Vstal som na svitaní.“

„Bude z teba niečo; si usilovný. Zanes do kuchyne, a nech ti dajú dobré raňajky; povedz, že som kázal. Psa nechaj vonku, nech zase môjho kocúra na desiaty chotár nevyženie.“

⁴ *odbaviť sa* — vybaviť vec

Ach, viedlo sa Paľkovi dnes kráľovsky: najprv toľko jahôd tak ľahko nazbieral, potom bol pán farár k nemu taký prívetivý; a v kuchyni, keď povedal, čo mu bolo nariadené, dostal také raňajky, že sa na celý deň najedol. Aj mu ešte do tanistry vysypali pozostatky od včerajšej večere a kus chleba. Zaplatili poriadne aj za jahody, aj za hríby.

„Počkaj, Dunaj,“ tešil kamaráta, keď sa už zase záhradou vracali, „keď len vojdeme do hory, potom dostaneš aj ty raňajky; mám mnoho všeličoho.“

Nuž Dunaj už i sám oňuchával tanistru svojho malého pána, a nebolo mu po vôli, že ich pán farár zastavil.

„No, dostal si raňajky?“

„Ó, dostal. A pekne vám ďakujem!“

„Aj ti zaplatili?“ usmial sa pán farár. „Ukáž, koľko ti dali!“

Ochotne rozviazal Paľko uzlíček v rožku ručníka.

„Nie je to mnoho za takú štipku jahôd?“

Zľakol sa chlapec. Mrkol na pána, či to myslí naozaj, ale nemohol mu z tváre vyčítať.

„Ja neviem,“ povravel v rozpakoch. „Deduško mi toľko kázal pýtať; a veď som mal aj hríby.“

„Tak, to sú teda deduškovy peniaze?“

„Nie, sú moje. On mi ich len odloží. Chce mi kúpiť nové kapce a krpce. Keby som si mohol toľko nazbierať, mal by som rád aj nový kamizol;⁵ ale na taký kamizol iste treba mnoho.“

„Veru iste,“ zväžnel i pán farár. „No, aby si skôr k nemu prišiel, dám ti do začiatku.“

⁵ *kamizol* — krátky kabát bez rukávov; časť ľudového odevu

Pribudlo Paľkovi k jeho medenákom⁶ niekoľko niklovákov.⁷

„A keď nám vždy jahody nosíš, tak ja ti dám z nášho ovocia.“ Dostal Paľko dve hrušky. Keď do jednej zahryzol, až sa tak v ústach rozplývala. Hneď si zmyslel, že tá druhá bude deduškovi. Poďakoval, a že už pôjde. No, zrazu sa vrátil.

„Čo chceš, chlapče? Zabudol si niečo?“ spytuje sa pán farár, ktorý s úfubou a akýsi zamyslený hľadel za ním.

„Nie, prosím. Ale vy ste farár; ľudia chodia i k vám k spovedi: Je to pravda, že máte tú moc, odpúšťať hriechy?“

Pokrútil pán farár hlavou nad nečakanou otázkou dieťaťa.

„Chcel by si sa mi snád z niečoho vyspovedať?“

„Ja nie,“ zažiarali chlapcove oči. „Viete, urobil som tak, ako tí pri tom Jordáne: vyznal som všetko Ježišovi a On mi skutočne odpustil. Len by som rád vedel kvôli tým druhým, ktorí ešte o tom nevedia, že by Ježiš všetko aj im odpustil, keby len k Nemu prišli. Môžete vy im, pán farár, odpustiť? Máte vy tú moc? Povedal aj vám Pán Boh: ‚Toto je ten môj milý Syn, toho poslúchajte?‘“

Farárova ruka spočinula na zlatovlasej chlapcovej hlave. Hlboko pozrel mu do modrých očí. Bol on veľký priateľ ľudu, z ktorého pošiel, a najmä detí. Hovorieval, že v ľude leží jadro, a v deťoch budúcnosť. Cítil, že tu, v tomto sedliackom, chudobnom chlapcovi prichádza mu oproti akási kráľovská duša, kráľovský duch.

„Vieš, dieťa, to mne Pán Boh nepovedal, ani povedať nemohol. Kristus Ježiš jedine je Boží Syn, Jeho máme poslúchať. Tú moc, ktorú On mal, ja nemám. Ja smiem len ľuďom povedať, že Boh im hriechy odpustí, keď budú mnoho dobrého robiť.“

„Teda farár nie je Boh pre sprostého človeka, ktorý za neho všetko spraví?“

„Pravdaže nie je! Kto ti takú hlúposť povedal?“

⁶ *medenák* — druh drobného peniaza z medi

⁷ *niklovák* — druh drobného peniaza z niklu (vyššia hodnota)

„Ujček Liška. Vy však, keď Pána Boha budete prosiť, vám odpustí, lebo vy iste mnoho dobrého robíte. Aj raňajky ste mi kázali dať, aj na ten kamizol ste mi pridali. Vy iste Pána Boha a Ježiša poslúchate!“

„Už zvonja, Paľko, musím ísť,“ obrátil sa zrazu farár. Pokývol ešte raz prívetivo chlapcovi, a Paľko i s Dunajom utekali čo nevidieť k horám.

„Vy iste Ježiša poslúchate,“ zvučalo v mužovej mysli i teraz, i keď už v ornáte stál v sakristii. „Od mladosti túžim po tom, čo to dieťa vyslovilo. Všetkým robím mnoho; ale viem predsa viem, že Ťa, Synu Boží neposlúcham. Hriechy moje nie sú odpustené, a viem aj, že tí, ktorých dnes budem spovedať, nedosiahnu ani pokoja, ani odpustenia. A predsa ako služobník cirkvi musím tak robiť. Kde vzalo to dieťa také jasné názory, takú dôveru ku Kristu: „On mi odpustil!“?“

V zamyslení vzal farár breviár⁸ do rúk. Otvorila sa mu kniha tam, kde v evanjeliu podľa Matúša hovorí anjel Jozefovi: „*Nazveš jeho meno Ježiš. On zaiste vyslobodí ľud svoj od ich hriechov.*“ Temer by bol pán farár zabudol, že čaká cirkev, tak ho tie slová zaujali a zarazili.

„Vyslobodenie od hriechov, to je to, po čom túžim a dosiahnuť nemôžem. Kristus Ježiš doniesol ho na svet, ale ako prísť k Nemu?“

A medzitým, čo tam v katolíckom kostole, so srdcom rozdeleným a myšlienkami rozptýlenými, ako bez ducha, vykonával pán farár Malina služby Božie, sedel v svojej jaskyni malý Paľko a čítal. Hodina za hodinou uchádzali;⁹ nad horami letela letná búrka. Jedna strana osvietená bola slniečkom, nad druhou vznášali sa hromy, križovali blesky. I Paľkova snečná krajina bola ešte slniečkom poliatá; preto nič neprekážalo chlapcovi čítať. A čítal.

*

Horami, s hlavou v hrudi sklonenou, išiel v tom čase, v tej živej nepohode Lesina. A hoci i hľadal úkryt pred blížiacim sa dažďom, veľmi si toho zúrenia okolo seba nevnímal. Na jeho neveselej tvári sedelo hlbšie mračno smútku, ako to na zakabonenom¹⁰ nebi.

⁸ *breviár* — modlitebná knižka katolíckeho kňaza na každý deň

⁹ *uchádzať* — míňať sa (o čase, hodinách)

¹⁰ *zakabonený* — zamračený, zmraštený

Ach, veď raz pred rokmi bola tiež taká búrka, ako dnes; a on vtedy vykonal skutok, ktorý sa už nikdy celým ďalším statočným životom nedal napraviť. Myslieval naň vo dne, pri práci, a ani v noci nedalo to jeho očiam usnúť. Myslel naň i dnes i teraz; a preto zvuk hromu pripadal mu, ako keď človek počúva zďaleka zvony zvoníť a zvonia tomu, čo mal na svete najdrahšie.

Veľké kvapky dažďa začali už padať na lístie, predpovedali prudký lejak. Obzrel sa Lesina, kde by ukryl — nie tak seba, nebál sa on vody, neraz do nite už premokol — ale mal nedelné šaty, tie treba ochrániť. Hľa, tu hore pred ním skala asi dvadsať krokov vyššie; snáď sa pod ňou ukryje. Pokročil strmým krokom, a čo nevidieť stojí pred otvorom a hľadí dovnútra, na ten bleskami osvecovaný, nečakaný obrázok, aký vo vnútri uvidel. Na zemi — ruku okolo Dunajovej hlavy otočenú, opretý o chlpáča ani o podušku — sedí Paľko; pred sebou na kamennej lavičke akúsi knihu — a číta.

Nemal Lesina chlapca rád; lebo kedykoľvek ho videl, vždy mu srdce stislo. Veď aj on mal raz syna a prišiel o neho pre hriech; a čo si skoro oči vyplakal za tým utešeným chlapčiatkom, to ho už nevzkriesilo, nevrátilo. Aj teraz oprel sa o skalu a hľadí na Paľka.

„Toľký by mi bol aj môj Miško... Ach!“ zakryl si oči tvrdou dlaňou. Veď tak ho to k dieťaťu tiahlo, ani čo by musel ísť a malého čitateľa vyobjímať.

Zablysklo sa krížom-krážom. Zahrmelo. Zatriaslo to Dunajom. Zdvihol hlavu, zastrihal dlhými ušami, zavoňal svojho pána a pohol — uvidiac ho — širokým chvostom ako na pozdrav.

„Ujček Lesina!“ potešil sa Paľko a oba vyskočili. „Prosím vás, ale kde ste sa tu nabrali?“

Keď buri veľká búrka, vtedy človek rád je pri človeku. Aj Paľko zabudol na svoju ostýchavosť.

„Ja som sa prišiel schovať pred dažďom; ale vy dvaja čo tu robíte?“ po prvý raz prívetive oslovil Lesina chlapca.

„Však vám poviem, ujček, len podťe bližšie; tu nezmoknete. Sem si sadnite. To je moja lavička. A tu mám stôl.“

„Vyzerá to skoro tak, ani izba. No, nepovedal si mi, čo tu robíte? Dedko myslí,

že ty zbieraš jahody a hríby.“

„Však som zbieral,“ ubezpečoval Paľko; „aj sme z dediny prišli.“

„A jedol si niečo?“

„Veru, dobré raňajky mi dali na katolíckej fare aj Dunaj sa netak napráskal. Pravda, Dunaj!“

Pes prekročil z labky na labku, pokrútil chvostom a zalízol sa naširoko.

„No, verím. Ale to bolo ráno; a včul¹¹ sú už štyri hodiny odpoľudnia. Čo tu sedíš a nejdeš za nami?“

„Nemal som kedy. Deduško ma nepotrebuje, je nedeľa, a musel som sa veľmi ponáhľať, aby som tú Svätú knihu čím skôr prečítal. Ako sa blýska a hodne prší! Nedávno som sa bál ešte búrky; ale odkedy je Pán Ježiš všade so mnou, už sa nebojím. Ticho, Dunaj; prečo by si vyl? To akoby sa Pán Boh s nami rozprával.“

Nemohol Lesina oči z chlapca spustiť. „Aký je on milý; dodnes som to nevidel!“

„Ukáž, čo to máš za knihu? Nový zákon! Kde si ho vzal, však v búde ste nemali!“

„Nie. No ja vám to poviem od začiatku; chcete?“

„Rozprávaj.“

Nuž sadol si Paľko zase po cigánsky na zem — Dunaj zvalil sa k nemu — a rozprával Lesinovi, ktorý sa oprel lakťom o skalú, čelo do dlane a tak ho počúval, — ako našiel túto snežnú krajinu a v nej Svätú knihu a ako hľadá v tej knihe cestu do tej pravej snežnej krajiny.

Pozrel si Lesina písané slová v knihe a dlho sa na ne díval.

„A čo si čítal dnes?“ hovorí potom.

¹¹ včul — teraz

„Mnoho som prečítal; až tu potiaľ, kde je písané, ako Ho umučili, až umrel. Teraz už iste o tom príde, ako z toho hrobu vyšiel. Chcem tú knihu, ktorá sa volá ‚Evanjelium podľa svätého Marka‘, prečítať dnes.“

„Až tá mrákava prejde a budeme vidieť, tak ja ti to dočítam; nemáš už mnoho,“ sľúbil Lesina.

A slniečko akoby ho počulo, začalo sa predierať cez oblaky. Nuž tak, čochvíľa aj slnce svietilo, aj pršalo.

„Ej, to som rád,“ poskočil si Paľko. „Vidíš, Dunaj,“ hovorí psovi, ktorý s ním začal skákať, „nepovedal som ti, že sa dozvieme konca?“

Musel sa Lesina usmiať.

„No tak, už svitlo; sadni si a počúvaj. Alebo — však sem dážd' nešľahá — sadnime si tam do tých skalných dvier.“

Nuž sadli si, Lesina do jedného rohu, Paľko do druhého; a Dunaj sa medzi nich vtisol, akoby to bez neho ani byť nemohlo. Pod nimi ležala snečná krajina; nad ňou križovali sa blesky. Od západu svietilo slnce; na východe stáli čierne mračná a dvíhala sa krásna, sedemfarebná dúha ako nebeská brána. Dážd' rozvoniaval, pomaly prestával. Na lúkach ležali milióny diamantových kvapiek — a Lesina čítal o tom krásnom, veľkonočnom ráne, kde tri sväté ženy našli miesto Ježišovej mŕtvolky nebeského anjela, odvalený kameň, prázdny hrob, a počuli krásnu zvesť, že On žije, ten Ukrižovaný, a že príde od Galiley. Čítal, ako sa vzkriesený Ježiš ukázal svojim: Tej Márii, ktorú poslal za učeníkmi; ale oni jej neverili. Potom dvom; potom spolu jedenástim, a káral ich, že tým, ktorí im o Ňom rozprávali, neverili. A ako im rozkázal, aby išli po celom svete a kázali. A potom — ach, potom čítal niečo pre Paľka veľmi krásneho, že Ježiš bol vzatý do neba, a že sa tam posadil na pravicu Božiu.

Zahľadel sa Paľko na dúhu. Konečne vedel, kam sa podel Ježiš; prečo Ho na zemi nebolo, keď žil, On bol tam, tam za tou bránou. Tam mal Pán Boh nejakú krásnu stolicu a On si tam sadol k Nemu.

„Ach, už to mám!“ zvolal jasavo. „Tá pravá snečná krajina je tam za tou bránou, a toto je tu ako na chotári, ako medza, pravda, ujček!“

Lesina síce neodpovedal, no zdalo sa mu, že chlapec má pravdu. Jemu nebolo

Slovo Božie cudzím. Býval doma prvým žiakom v škole; a bol prvým aj pri vyučovaní. Vedel, kam odišiel Ježiš, ale nikdy na to nemyslieval. Kristus mu bol taký cudzí a ľahostajný, ako tisícom a tisícom evanjelikov, ktorí hoci všetko o Ňom vedia, predsa cez celý život na Neho nemyslia.

„Ach,“ vzdychol si Paľko, „keby som len skôr mohol tú knihu prečítať! Ale keď musím slovo za slovom, ide mi to pomaly; a bojím sa niečo preskočiť, lebo neviem, na ktorom liste je opísaná tá cesta za Ním.“

„*Ja som tá cesta, aj pravda, aj život*“, napadlo Lesinovi, aj to vyslovil.

„To som tam už čítal, ale keď neviem, čo On tým myslí. Myslí On, že príde a ukáže mi tú cestu, že ma vezme za ruku, aby som trafil?“

„Mohlo by to byť, ako hovoríš; ale keď On je vysoko, ďaleko; — však sme čítali, že sa posadil na pravicu Božiu.“

Chvíľu — takmer naľakano — hľadel chlapec na tú krásnu nebeskú bránu. Bola naozaj tak vysoko, tak ďaleko na nebi — a on tu na zemi. Ako ďaleko musel byť potom Ježiš!

„Neverte, ujček,“ zažiarili zrazu modré Paľkove oči, „nie je On už len tam; však som čítal, ako povedal svojim učeníkom: *„Ja s vami som po všetky dni, až do skonania sveta.*“ Tam hore On býva, ale chodí za nami, a je aj teraz tu s nami.“

„S nami? A kde Ho máš?“ nedôverčivo a s pochybnosťou namietol Lesina.

„Tak nehovorte, ujček, pekne vás prosím,“ stíšil Paľko hlas. „Neviem, či by sa Mu to ľúbilo. Však ste čítali, že trestal tých, ktorí Mu neverili. On to povedal, ja Mu verím. A prečo, keď Popelvár mohol povedať: „Hmla za mnou a hmla predomnou,“ a nikto ho už nevidel, prečo by to nemohol povedať ON? Ja Mu verím.“

Nebom preletelo zahrmenie, ako slávne: „Amen!“

„No, keď chceš, budeme ešte ďalej čítať, aby si skorej prišiel na koniec tej knihy.“

„Ach, ujček môj, veľmi pekne vás prosím,“ tešil sa Paľko. „Vy to tak dobre čítate a chytrý; každé slovo skorej rozumiem.“

Minuli sa dve-tri hodiny, a chlapec s mužom ani nevedeli, kam sa im to podelo.

Keď konečne zavrel Lesina knihu, dávno prestalo pršať. Voda odtiekla, kde-tu spravilo slniečko chodníky.

Paľko prechádzal z jedného úžasu do druhého. Ani nevedel, čo má povedať: také nové, pekné veci tam boli v tom Evanjeliu Lukášovom, aké v tých prvých dvoch knihách neboli. O tom Jánovom i o Ježišovom narodení, o tých pastieroch a o tých anjeloch, ako spievali, a ako tí pastieri išli za tým malým nemluvniatkom. Paľko až plakal radosťou, také to bolo pekné. A ako ten dvanásťročný Ježiš išiel do Jeruzalema na veľkonočné sviatky.

„Ani som si len nepomyslel, že On bol raz takým malým chlapcom, ako ja,“ hovoril Lesinovi. „Keď je to tam tak o Ňom napísané, to On iste bol veľmi poslušný a taký, že všetci ľudia Ho mali radi.“

Nuž keď sa Paľko tak nad všetkým divil, sám Lesina akoby čítal nové, nikdy nepočuté veci, tak sa mu pri nich srdce zahrievalo.

„Prečo by si musel tú knihu tu nechať?“ hovoril, keď odchádzali. „Vezmime ju so sebou. Každý deň si kúsok môžeme prečítať; počuje aj deduško. V nedeľu si môžeš knihu sem vziať. A keď prečítame, potom ju prinesieme naspäť.“

Pristal Paľko s radosťou.

„Ja som sa bál vziať tú Svätú knihu,“ hovoril cestou; „ale keď vy myslíte, že On, náš Spasiteľ, sa za to na nás nehnevá, tak som rád.“

Neskoro prišli k búde; ale že prišli spolu s Lesinom, ušlo to Paľkovi. Nenahneval sa deduško. Dostal chlapec večeru. Odovzdal peniaze, privdlačil sa¹² s donesenou hruškou a ľahli si spať.

Paľkovi sa snívalo, že vidí krásneho chlapca. Ten chlapec kýva na neho a hovorí: „Pod' za Mnou, Ja ťa zavediem do snežnej krajiny.“ Rozbehol sa za chlapcom hore strmým vrchom. Ale keď Paľko na ten vrch vystúpil, stáli tam tri kríže; a na jednom z nich, ukrutne za ruky a nohy pribitý, visel ten krásny chlapec. Bol to Ježiš. Plakal Paľko tak hlasno, že ho Lesina musel zobudiť.

¹² *privdlačiť sa* — zavdčať sa, odvdčať sa

„Čo plačeš, čo ti je?“

„Ujčinko môj, však Ho to hrozne bolelo, hrozne, ach, ja to nevydržím!“

Nepýtal sa muž ďalej. „Sníva sa mu,“ myslel.

„Ó, Ježišu môj, môj pekný, dobrý, zlatý Ježišu, prečo Ťa len tak mučili?“ šepkal si polohlasne chlapec. „Keď všetko môžeš, sprav to, aby som sa dozvedel, prečo Ťa ten Tvoj Otec nevyslobodil? Však Ťa mal rád!“

Už dávno spal Paľko, a ešte vždy ležal Lesina s otvorenými očami. Chlapcove slová nedali mu usnúť. Prečo trpel Kristus, prečo umrel? Prečo nedal Ho Boh ochrániť? Tieto otázky predkladal si aj on. A do toho napadali mu písané slová v knihe: „Čítaj pozorne riadok za riadkom, ona ukáže ti cestu“. Ba, či dá aj odpoveď na tie otázky, ktoré vznikali nevolane v duši?

*

Od toho dňa si čítali v Jurigovej búde každý deň v tej Svätej knihe. Začali si tam, kde v nedeľu prestali. Nebolo im ľúto tej hodiny po obede, v ktorú inokedy pravidelne spávali a odpočívali.

Starý Juriga veľmi obdivoval Lesinu, že číta ani nejaký farár. Vyrozprával Liškovi, akú knihu Paľko našiel a čo je v nej, na prvej strane napísané. Lúbilo sa to Liškovi. Napadla ho zvedavosť, nuž tak prišiel aj on počuť. Odtedy nechýbal ani raz. Sedeli so starým Jurigom a spočiatku fajčili; ale naplnilo Slovo Božie ich srdcia úctou, nemohli fajčiť; postfňali klobúky a tak počúvali. Boli to staré pravdy, ktoré oni sčiasťky od detstva znali; ale keď sa to čítalo od slova do slova, riadok za riadkom, bolo to všetko nové a vzácne. Možno, keby im tú knihu niekto bol doniesol a daroval, neverili by jej; ale že bolo pri nej čosi tajuplné, že ju chlapec tak našiel, a že on tomu všetkému tak na slovo veril, neodvážili sa pochybovať. Liška, aj keď rúbali, začínal s Jurigom rozprávanie o tých svätých pravdách.

„Odkedy sa ma ten váš chlapec opýtal, či má farár moc odpustiť mi hriechy, vždy musím na to myslieť. Už v kostole som vedel, že mi ich odpustiť nemôže. Nie je on predsa, tuším tým Bohom pre sprostého sedliaka, ako som mienil. Viem, že nemám odpustenie, že nie som zmierený s Bohom a pýtam sa sám seba: Načo som tam išiel?“

„Vieš, snád“ — pokývol šedivou hlavou Juriga — „snád sa dočítame pravdy v tej knihe.“

„Viete, ujček, keď Lesina čítal o tom porazenom, závidel som tomu mužovi, že ho tak k Ježišovi doniesli a On mu odpustil. Rád by som sa pustil svetom, keby som Ho našiel.“

„Deduško,“ hovorí Paľko, keď už prečítali jedenástu kapitolu, „hen ten kút, kde ja spávam a bývam, je to ako môj dom, moja chyža?!“

„Áno, to je tvoj a Dunajov palác,“ zasmial sa starec.

„Pekne vám ďakujem,“ potešil sa chlapec. Ale viac nehovoril o tom.

No keď prišli muži pred večerom domov, zadivili sa, čo urobil Paľko v tom svojom paláci. Kútik bol čisto vymetený, lôžko poriadne v jednom rožku ustlané; v druhom stál starý, polorozbitý džbán plný poľných kvetov. Za dvermi — ako o Duchu¹³ — zelenali sa halúzky.

„No čo, tuším čakáš akéhosi hosta,“ priateľsky oslovil ho Lesina.

„Čakám, ujček. On príde aj zostane; prijal som Ho ako tá Marta do svojho domu.“

Usmiali sa oba muži. Ale keď sa ostatná, hodne rozhádzaná búda od toho pekného kútika delila, upratali oba svoje veci. A Juriga kázal Paľkovi celú búdu čisto vymiešť.

Veril Paľko, že Pán prišiel. Veď cítil Jeho blízkosť, rozprával sa s Ním, aj keď Ho nevidel. No keď šiel jahody, hríby, alebo egreše zbierať a nosiť, prosil vždy: „Pane Ježišu, pod' so mnou; ja bez Teba ísť nemôžem.“

¹³ *Duch* — ako o Duchu — ako na Svätodušné sviatky

7. kapitola

A zase prešli týždne. A bola nedeľa. Lesina sa chystal domov; v pondelok pôjdu mu furmani odviezť drevo. No mal sa ešte asi na tri týždne vrátiť.

„Ani sa mi od vás nechce,“ hovorí; „tak je nám tu v tichých horách dobre.“

„Synku,“ povie Juriga zamysleno, „to tuším odkedy si to Slovo Božie čítame. Povedal si, že máš doma celú Bibliu; mohol by si nám ju doniesť.“

„Donesiem. Však u nás ju nikto nepotrebuje.“

„Neznajú vaši čítať?“

„Mamička sotva slabikuje.“

„A ženu nemáš?“ Dávno sa chcel už Juriga spýtať na toto mladého, neprišli nikdy k tomu. „Ženu nemáš?“ spytuje sa ešte raz, keď Lesina neodpovedal.

Ležali spolu v horách. Lesina mal hlavu položenú na rukách.

„Mám,“ odpovedá. No na hlase poznať, že sa stavec dotkol akéhosi boľavého miesta v duši.

„Ani ona nezná čítať? Však vy, mladí, ste sa viac učili, ako nás kedysi učili!“

Lesina si sadol. Prehŕňal rukou svoje husté vlasy.

„Znala ona čítať, ujček,“ prehovorí smutno, takže tuším, až tie hory s ním zasmútili.

„Znala?“ vyzvedá stavec. „Zabudla azda?“

„Zabudla. Ach, zabudla všetko. No, prosím vás, nepýtajte sa ma; je to pre mňa veľká žalosť.“

Uveril Juriga. Prišlo mu Lesinu ľúto. Zamiloval si ho, ani čoby mu bol synom. Už týždne spolu bývali, robili, spávali, a až dnes videl, že jeho mladý priateľ skrýva akýsi veľký zármutok v srdci.

„Vieš, synku,“ hovorí potom láskavo, „niekedy je človeku ľahšie, keď sa druhému požaluje; aj tebe by sa snád poľahčila ťarcha, keby si ju neniesol sám.“

„Ach, ujček, pre moju ťarchu niet poľahčenia, pretože to, čo sa raz stalo, nikdy nikto viac neodčiní.“

V horách stíchlo.

„Ba kde je zase ten môj chlapec?“ začne znovu Juriga po chvíľke smutného mlčania.

„Paľko?“ Lesina akoby sa zo zlého sna vytrhol. „Išiel iste do svojej slnečnej krajiny. Videl som ho; niesol Zákon, a Dunaj bežal s ním.“

„Ba ten chlapec ani na inšie nemyslí, len na to Sväté písmo; a až sa človek diviť musí, ako on tomu svojim detským rozumom rozumie!“

„Máte pravdu.“ Lesina podoprel si hlavu do dlane. „On je iste ako to pacholiatko, ktoré Syn Boží dal za príklad svojim učeníkom. On každému tomu slovíčku verí.“

„No však aj my veríme!?“

„Neveríme, ujček,“ zakrútil mladý muž hlavou. „Ináč by sme museli žiť, keby sme verili. Alebo veríte vy tomu, že sú vám vaše hriechy odpustené pre Ježiša Krista?“

„Ach, nuž,“ poškriabal sa Juriga v šedivých vlasoch, „ja tomu, synku, nerozumiem. Pán Boh je vysoko; a ja som človek hriešny, a aký hriešny, to vidím až teraz, odkedy tá Svätá kniha k nám prišla, a odkedy ten môj chlapec je taký celý vymenený. On však tomu verí.“

„Áno, ujček, on tomu verí, lebo on to má.“

„A ty, synku?“

„Ja, ujček?“ Lesina zvesil hlavu. „Ja odpustenie hriechov nemám; ony ležia na mne, ako keby mi niekto tamtú horu na prsia zvalil. Ešte kým som tu, v tých horách, je mi ľahšie; no až prídem domov, a uvidím zase, čo ten môj hriech

spravil, viem, že si budem žiadať s Jóbom: „*Ó by bol zahynul ten deň, v ktorom som sa mal narodiť!*““

„Ach, synku, čos' kdesi takého vykonal, že sa tak trápiš? Však si takto človek poriadny; ľahko by ti páru nenašiel,“ ľútostivo vzal Juriga Lesinu za ruku.

„Čo som urobil?“ Vytrhol Lesina ruku z ruky starcovej, zakryl si oboma rukami tvár. „Ach, čo som ja urobil, ujček? Pripravil som vlastnú ženu o rozum!“

„Ba, čo hovoríš? Ako, biedny človeče?“ zľakol sa Juriga. Že Lesina hovorí pravdu, vidno mu na tvári, keď z nej spadli ruky. „Bola ti snád' nemilá? Robil si jej zle, ako muži niekedy ženám robievajú?“

„Ba, milá mi bola, drahšia ako nebo a zem,“ zastonal Lesina; „najradšej bol som ju na týchto svojich rukách bol nosil.“

„Nuž ako si ju mohol pripraviť o rozum?“

„Ja som jej neveril. Vždy sa mi len zdalo, že mi ju ktosi vezme. Dnes viem, že mi bola verná, že len o mňa stála; vtedy som tomu nemohol veriť. Nemohol som znieť, keď sa s niekým zhovárala. Verte, bolo to ako taká choroba. Keď to na mňa prišlo, ako — nech Boh chráni — keď ktosi má padúcnicu, že nič sebou nevládne, ani ja som sebou nevládol. Ľudia ma dráždili. Keby som bol Boha znal aspoň toľko, ako teraz znám, odkedy tu Sväté písmo čítame, bol by som sa k Nemu utiekal o pomoc. Takto mi hľadala mamička pomoc po všetkých babách, a dal som sa piť.“ Lesina znovu zastonal a stíchol.

„Ach, synku, už len dopovedz, keď si začal; bude ti ľahšie,“ chlácholil smutne starec.

„Keď nám Pán Boh daroval synáčika, na čas ma to opustilo,“ začal zase Lesina. „Ale potom nemohlo ma ani to pekné dieťa potešiť. Žena ho mala veľmi rada, a ja som mu tej lásky nedoprial. Keď druhým deti mrelí, prial som si, aby radšej aj ono umrelo, aby sa vždy s ním netešila. Ach, ja to ani vám, ani nikomu na svete nemôžem povedať, ako mne bolo. Vedel som, že diabol, ako lev revúci, obchádza a hľadá, koho by zožral; ale neutekal som od neho a od toho pokušenia, až ma celkom dostal do svojej moci.“

Keď sme nedávno čítali, ako Ježiš Kristus toho posadnutého uzdravil, poznal som, že aj pri mne musela to byť taká posadnutosť, čo ma zvädzala a zvedla.

Nemôžem už povedať, ako to bolo, len toľko, že som raz celý týždeň pil. A taký opitý ukradol som žene dieťa a zanesol ho, sám Pán Boh zná, kam. Viem, že mňa našli ďaleko v cudzích horách, v bezvedomí a samého. Dieťa už pri mne nebolo.

Ležal som potom dva týždne bez pamäti, v cudzej chalupe. Hovorili, že som mal horúčku. Keď som po troch týždňoch s biedou prišiel domov, a žena — celá bez seba — dieťa odo mňa pýtala, nevedel som ani, že som ho vzal, ani kam som ho dal.

Ó, ako sme ho my oba potom hľadali, to sa nedá povedať! Všetko darmo! Žena aj mamička mysleli, že som ho musel zmárniť. Ja neviem, ani keby ma na mieste zabili. Báli sa však, aby som sa preto nedostal do väzenia, a tak len oznámili, že sa dieťa stratilo. Nuž, a že som ja doma nebol, ľudia tomu verili; znali nás ako statočných a poriadnych. Že sa niekedy opijem, vedeli; ale kto si to u nás všima?

No žene tej žalosti bolo mnoho; keď sme dieťa nenašli, pošla z rozumu. Ach, je to žalosť, vidieť ju takú mladú, ešte peknú, ako po dome chodí. Niekedy všetko porobí, akoby mala zdravý rozum; a naraz sa len okrutí do plachty a ide hľadať svoje dieťa. Neraz nám ju už dobrí ľudia dovedli celú skrehnutú. Každý ľutuje mňa, že mám s ňou ťažký život, no nikto nezná, kto jej to zapríčinil.

Neraz, keď sa v noci zobudím a vidím ju, ako chodí po izbe, prikrýva prázdnu kolísku, myslím, že hneď musím bežať k súdu a tam rozpovedať, že som si dieťa zahubil, aj ženu. Viac razy ma len mamička uprosila, aby som nešiel; že keď ma zavrú, čo si potom počnú úbohé, biedne osoby; moje dieťa že mi to už nevzkriesi a ženu neuzdraví.

No tam ide Liška; radšej už ani nehovorme o tom, s akým ste to človekom bývali už týždeň ako otec so synom! Môžete ma veru len vyhnať.“

„Ba, synku, čo hovoríš; ako by som ťa vyhnal, takého nešťastného človeka?“ utrel si starec slzy. „No či ozaj nevieš, kam si to dieťa podel, alebo ako si ho zmárnil?“

„Kam som ho podel, neviem; ale že som ho týmito mojimi rukami nezmarnil, to viem,“ zotieral si Lesina studený pot z čela.

„Nešťastný človeče, prečo si ho bral so sebou?! Čo si s ním chcel?“

„Ja neviem. Však som vám povedal, bol som opitý. Na to sa dobre pamätám, že keď sme už boli v horách, dal som mu kus chleba, keď plakalo. Ešte ho vidím, ako sedelo pri mne také pekné, bielučké a jedlo; slzičky mu ešte tiekli po líčkach, no už sa na mňa usmievalo. Potom sa mi hlava zakrútila, musel som si ľahnúť. Ďalej neznám nič. Keď ho tak nikde niet, iné si nemôžem myslieť, len že ho nejaký divý kanec roztrhal.“

No, tam ide Liška, nehovorme už o tom; radšej aby ma tu ani nenašiel. Lebo keď sa nemôžem na súde udať, každému to rozprávať nesmiem,“ vzbopil sa Lesina a než Liška prišiel, zmizol on už v húšti.

Juriga si ľahol znovu na zem; zavrel oči, takže rubač myslel: „On spí.“ Nechcelo sa starcovi rozprávať, ani kdečo počúvať, mal plnú hlavu a plné srdce Lesinovej histórie. Veľmi ho ľutoval. Už sa mu nedivil, že hoci bol mladý, hľadel na svet, akoby ho v ňom nič viac netešilo. Však ho ani nemalo čo tešiť, chudáka. Preto teda, kedykoľvek šiel domov, vždy prichádzal naspäť taký smutný. Ej, tá nešťastná pijatika, čo tá už zlého narobila na svete! Nešťastný, nešťastný Lesina! Bol ešte taký mladý, ako len ten život prežije? Však dieťa už nenájde a žena mu sotva ozdravie!

„Ujček, tuším sa vám čosi zlé sníva,“ položil Liška starcovi ruku na plece, „keď tak stonete.“

„Veru, zlé, sused.“ Juriga si sadol. „Dobre, žes' ma zobudil.“

„A čo ste len tak sám; kde je Lesina? A chlapca kde máte?“

„Lesina bol tu pri mne nedávno, odišiel; a Paľko že si šiel zas čítať. Iste sa ten chlapec zas štvoral do tej svojej snečnej krajiny.“

„No, nemrzte sa na neho, ved' on aj tu medzi nami akoby vždy v tej snečnej krajine býval. Keď toho chlapca vidím, priam, akoby mi slnce vyšlo. Včera, ako idem, išiel z dediny, dohonil som ho. Hvízdal si, spieval akúsi pesničku. Naraz príde po biele kvieťa, ktoré pri ceste kvitlo, zadíva sa naň, kľakne, tak sa prízerá.“

„Čo hľadáš?“ pýtam sa ho.

„Ach, nič, ujček“ — zapálil sa trochu — „len sa dívam, či tu niekde nezostala stopa.“

„Aká stopa?“

„Nuž po Ňom.“

Vedel som, koho myslí.

„Myslíš, že Syn Boží ešte dnes po zemi chodí? Či nevieš, že vstúpil na nebesia, posadil sa na pravicu Božiu?“

„A či neviete, ujček,“ opravil ma, „že nám On sľúbil: *„Hľa, ja s vami som až do skonania sveta?“* Ja to viem. On je so mnou, ide predo mnou. Všetci sme to čítali, keď svoje ovce vypustí, že pred nimi ide. On je mojím Pastierom a ja som Jeho ovca. On teda iste šiel tadeto pred nami. Tak rád by som sa tých kvetiniek opýtal, či sa na ne podíval; no iste, lebo má kvety rád.“

„Ako to vieš, že má kvety rád?“ pýtam sa.

„Nuž, keď sa Mu tak veľmi páčia, veď povedal, že ani Šalamún vo svojej sláve nebol tak oblečený, ako jeden z nich. A či aj nám nerozkazuje, aby sme sa na kvety podívali, že ony nepracujú, ani nepradú a že ich Pán Boh odieva?“ — „Ujček, mne sa zdá, že ten váš chlapec je primúdry, aby z neho mal vyrastať len taký sprostý rubáč ako sme my.“

„Hja, synku čo mám s ním robiť? O to posledné sa s ním rád rozdelím. Čo viem, to ho naučím; viac nemôžem.“

„Ja viem, že nemôžete; no, je ho škoda. Prial by som si, aby aj teraz tu bol a rozprával nám. Lež kto vie, komu on kdesi rozpráva; však nikoho neobíde, aby s ním o tých veciach nehovoril.“

8. kapitola

Nemýlil sa Lesina, keď povedal, že Paľko iste zašiel do svojej slnečnej krajiny. Bolo tak. Ale nesedel v skale na lavičke; chodil medzi tisícami kvetov, ktoré teraz lúčinu pokrývali. Netrhal, len sa s nimi rozprával, aj s tými motýľmi, ktoré nad nimi preletovali. Kúpал si malé nohy v potôčku na malú radosť Dunaja, ktorému sa po vode chodiť nechcelo.

„Ale, Dunaj, Dunaj,“ káral ho jeho malý pán, čo len po tých kvietkoch šliapeš? Či na to vykvitli? A prečo plašíš vtáky? Vidíš, ako sa ťa boja, ako preletujú, chudiatka. Ani ťa druhý raz so sebou nevezmem. — Neboj sa, vtáčatko, však on ti nič nespraví!“ chlácholil malého žltochvosta, ktorý tak úprimne z krička kukal malými očkami na chlapca; „nie je Dunaj zlý, len roztopašný. On nevie, že je to hriech; veď je len pes.“

Tušim vtáčatko rozumelo; akoby sa bolo rozveselilo, začalo si na halúzke poskakovať.

„Už som sa dosť s vami natešil,“ hovorí Paľko kvietkom, vtáčkom, motýľom i zlatým muškám, „už mi dajte pokoj, aby som si mohol čítať.“

Krajšiu pohovku nemá ani knieža, ako bola tá, na ktorú sa dolu tvárou položil: skala, pokrytá machovými poduškami; ako z aksamietu.¹ Nad hlavou dookola hustá záclona bielo-ružových zvončekov zakvitnutého pupenca; kam oko padne, samý kvet. Vetrom ohýbané klonili sa kvetové kalíšky, akoby si všetky spolu tichúčko šepkali, aby nemýlili malého čitateľa.

Spravil on dnes tak, ako veľkí ľudia robievajú: keď stratia trpezlivosť, začnú čítať knihu od konca a pozrú raz ta — raz ta.

„Však“ — vyhovárал sa Paľko sám sebe, podopierajúc lakte o podušky, bradu do dlane — „s ujčekom a deduškom celú knihu prečítame; ja sa včuľ len na koniec podívam, keď som tam čosi také veľmi pekné videl.“

„A ukázal mi čistú riekou vody života, nádhernú ako krištál, ktorá vychádza z trónu Boha a Baránka. Prostred jeho ulice, prostred ulice mesta, a z jednej i z druhej strany rieky bolo drevo života, ktoré rodí dvanásť ovocie a vydáva svoje ovocie každý mesiac. A listie dreva je na službu národom. A nebude

¹ aksamiet — zamat

viacej ničoho zlorečeného, a trón Boží a Baránkov bude v ňom a jeho sluhovia mu budú svätoslúžiť a budú vidieť jeho tvár, a jeho meno bude na ich čelách...” čítal Paľko a postál.

Ach, to bolo čosi krásne! Cítilo malé srdiečko to, že je tu opísaná už tá pravá slnečná krajina. Bola tam v nej veľká rieka a tiekla z Božieho a Baránkovho trónu.

„Aký to bol Baránok, keď mal na nebi trón?“ zahľadel sa k nebesiam. „Baránok — hľa, Baránok Boží,“ zazvučalo mu zrazu v mysli. Veď tak nazval Ján Pána Ježiša. Teda aj v nebi Ho tak menujú! Baránok, Baránok Boží. A že tam boli stromy, ktoré vždy kvitli a rodili. A čože je to, že tam už nič zlorečeného nebude? To snáď že nebude tam nikto, kto zlorečí? zľakol sa chlapec. „To musím povedať všetkým susedom, nech s tým prestanú. Pána Ježiša to iste dosť mrzí, že ich tu musí počúvať, nie to aby si ich ta vzal.“

„Tuto je zas napísané o tom tróne Baránkovom, a že On má služobníkov. Však aj ja by som Mu už niečo poslúžil, keby ma vzal do služby. Ale“ — zamyslel sa chlapec — „keď niekedy sa mi nechce vstať, hoci viem, že by som mal deduškovi vodu doniesť; a neraz, keď by som sa radšej s Dunajom po horách túlal, nechce sa mi drevo nosiť. Keď odchádzal deduško Rázga, povedal:

„Slúž, synček môj, deduškovi Jurigovi, lebo on si ťa berie na Božiu odplatu; čo mu len na očiach uvidíš, to mu sprav.“

„Ach, Pane Ježišu“ — zložil si chlapec ruky, hľadá na nebo — „odpusť mi. Nehnevaj sa, že som deduškovi lepšie neslúžil. Však ho už ináč budem obsluhovať, aby som sa naučil, aby si aj mňa — keď prídem do tej Tvojej slnečnej krajiny — vzal medzi svojich služobníkov. Veľmi by som rád až k tomu Tvojmu trónu prišiel.“

Zahľadel sa chlapec znovu do knihy.

„A budú vidieť jeho tvár, a jeho meno bude na ich čelách.“

„Aj ja Ho tam budem vidieť,“ prikývol si radostne zlatovlasou hlavou. „No, či mi aj svoje meno na čelo napíše? Neviem. To snáď bude veľmi veľká sláva — a ja som taký malý, sprostý chlapec.“

Nezbadal Paľko, že nielen nahlas číta, ale aj nahlas myslí, tak ako nezbadal, že

už nie je sám, i keď radostné Dunajovo štekание oznamovalo kohosi známeho; preto sa netak zľakol, keď nad ním zaznelo:

„Prečo si do sprostých nadávaš, Paľko?“

Obzrel sa chlapec a už aj vyskočil. Svojej smrti by sa skorej nazdal, ako že uvidí tu, v svojej snečnej krajine, pána farára Malinu.

„Prosím vás pekne, ale kde ste sa vy tu nabrali, pán veľkomožný?“² zvolal s úžasom.

Dobrotivý úsmev okrášlil vážny, trochu bledý kňazov obličaj.

„Myslíš, že celé hory sú tvoje, a že ja ďalej nesmiem vyjsť, aby som na nadýchal čerstvého vzduchu, len za farskú záhradu?“

„Ach nemyslím,“ začervenal sa Paľko. „No, keď je to ďaleko, a je nedeľa, kto tam v kostole ľuďom káže?“

„Hľa, aký malý inkvizítor! Dopoludnia som ešte kázal, a teraz, na rozkaz lekára, prišiel som sem na niekoľko dní bývať. Nie som zdravý.“

„Bývať sem, do hôr? A kam?“ divil sa chlapec.

„Do horárne.“

„To je však blízko. Ale, prosím, nehnevajte sa, keď sa vás opýtam“ — chlapec sadal si k nohám kňazovým, keď sa tento posadil na jeho miesto na skalú — „kto vám povedal o snečnej krajine?“

„O snečnej krajine?“ pán sa rozhladol. „Čo snád' toto údolie tak voláte?“

„Áno — či — ja neviem,“ zmiatal sa Paľko. „To len ja som tak vymyslel, keď tu je brána nebeská a za ňou tá zem, kde slnko nezapadá.“

„Tak, tu teda je brána nebeská!“ pozrel kňaz po krásnych vrchoch a zakvitnutých holiach. „No, kúsok nebeskej tíšiny a mieru je tu,“ vzdychol si.

² veľkomožný pán — oslovenie vyššie postaveného človeka (tu: oslovenie farára Malinu)

„Ale, dieťa, sám od seba neprišiel si na tú myšlienku,“ pohladil chlapca po čistom čele; „kedysi musel si počuť o nejakej snečnej krajine.“

„Keby ste chceli, ja by som vám to povedal od začiatku ako to bolo.“ Paľkove oči zažiarili.

„Pravdaže chcem, len rozprávaj!“ Ľahol si pán farár pohodlnejšie, a nespúšťajúc láskavý pohľad z chlapcovej tváre, nechal ho vyrozprávať všetko i prečo hľadal snečnú krajinu z ríše povestí, i akú ju našiel a v nej túto knihu, ktorú teraz tak horúco tisol k hrudi. A koľko sa už dozvedel o tej pravej krajine, ktorú teraz hľadá, a že videl už aj jej sedemfarebnú bránu, vtedy v tej búrke, tu nad týmito horami.

Nevidel Paľko slzy dojatia, ktoré počas jeho rozprávania asi po tri razy zakalili páнове oči.

Vyrozprával aj to, čo si teraz v knihe prečítal, a že si práve vyprosil, aby ho Pán Ježiš prijal za svojho služobníka.

„Ukáž mi tú knihu!“ hovorí pán farár. „A mohol by si ju zase nechať tu v tej skale; ja sa prídem sem prechádzať a tak, ako ty, budem v nej čítať riadok za riadkom a hľadať s tebou tú cestu do onej pravej snečnej krajiny, kde síce nepotrebujú ani mesiac, aby svietili v ňom, lebo ich sviecou je Baránok.“

Zamyslel sa chlapec; kratučko bojoval sám so sebou. Potom hodil zlatovlasou hlavou:

„Nechám, pán farár. Ujček Lesina aj tak zajtra ide preč, ja ešte tak dobre čítať neviem, ako on, aby som druhým čítať mohol, a sebe si aj sem prídem prečítať. A ak práve na vás, pán farár, natrafím, vy potom aj sebe aj mne prečítate, pravda?“

„Prečítam, dieťa, aj teraz, ak chceš. No, poď mi najprv ukázať tú tvoju divotornú skalú.“

Vzchopili sa. Pán farár, pravda, nestačil za svojím malým vodcom. No dosť skoro ocitli sa v jaskyni.

„Skutočne, aký pekný úkaz prírody,“ divil sa pán farár. „Mal si pravdu. To naozaj vyzerá ako stôl; — a toto nie lavička, ale priam pohovka. — A to si ty tu

nanosil tej zelene a tých kvetín; chcel si mať okolo seba peknú izbu?“ s úľubou rozhladol sa host dookola po čisto vymetennom, zeleňou a kvetmi vyzdobenom Paľkovom paláci.

„Ja si myslím,“ hovorí chlapec s úctou, „keď On, Syn Boží, Pán Ježiš, mi sľúbil, že so mnou bude bývať, takže sa Mu privďačím, keď budem mať okolo seba pekne.“

„Paľko, a veríš ty tomu skutočne, že On je vždy a všade s tebou?“

Nepýtal sa to pán farár tak, ako ujček Lesina, alebo deduško; bola to akási celkom iná otázka, preto chlapcovi bolo tak ľahko povedať:

„Áno, pán farár; ja viem, On je vždy so mnou, aj v tejto chvíli.“

„Sancta simplicitas! (Šťastná prostota!)“ vzdychol si kňaz, sadol na kamennú stolicu, oprel lakte o stôl, a chvíľu tak zotrval s hlavou do oboch dlaní sklonenou, akoby sa modlil.

Paľko myslel, že sa modlí, tak ho nechcel vyrušovať. Napadlo mu, že neďaleko v húšti má nachystané pekné maliny pre deduška. Veď sa deduško len poteší, keď mu povie, koho nimi uhostil. Mal aj drevenú lyžicu so sebou, s ktorou niekedy prisýpal z menšieho do väčšieho džbána, aby sa nerozsypali. Misku nemal; ale však tu neďaleko boli také krásne, veľké listy, to bude ako tanier.

Doniesol Paľko oba džbány. Menší vymyl, nabral do neho vody; väčší mal plný čerstvých malín. Umyl aj lyžicu, poutieral ručníkom, ktorým mal džbán na vrchu obviazaný — a celý šťastný, že môže uhostiť takého vzácneho hosta — zaniesol dovnútra.

Videl, že pán farár v jeho knihe číta, tak potichúčky prestrel veľký list pred neho, položil naň lyžicu a vedľa džbány.

Zdvihol pán hlavu. Bledá a akosi veľmi vážna tvár mu zjasknela. Zadržal chlapcovu ruku.

„Tuším ma chceš pohostiť?“

„Veľmi pekne vás prosím, vezmite si. Neraz mi dali vaši už obed, alebo raňajky; aj ja vám dám, čo mám.“

„Ďakujem pekne. A aby si videl, že mi je tvoje pohostinstvo milé, tak daj tie krásne maliny, nech si nasypem na ten pekný, zelený tanierik.“

Ó, akú mal Paľko radosť! Pán farár si dva razy nasypal a potom sa s chuťou napil vody. Vytiahol z vačku³ v papieri kúsok chlebička, bieleho ako koláčik; dal aj jemu, aj Dunajovi, ktorý sa mu veľmi zaliečal.

„Sľúbil som ti čítať,“ hovoril potom; „tak si sadni, lebo ja už budem musieť ísť. Prídeš ty zajtra sem?“

„Neviem. Sotva. Musím iste ujčeka Lesinu vyprevadiť, ak by mu bolo treba niečo odnieť.“

„Tak ja si teda tvoju knihu vezmem so sebou; a zajtra, buďto ráno, alebo odpoľudnia donesiem ti ju sem späť.“

A potom mu čítal, ako to bolo, keď Pán Ježiš išiel do neba, a anjeli povedali, že zase príde; ale najprv sľúbil On poslať Ducha Svätého.

„Prosím vás pekne, a čo je to Duch Svätý?“ spytuje sa Paľko, keď už spolu schádzali zo skaly.

„To je Duch Pána nášho Ježiša Krista,“ zamyslene odpovedá pán farár.

„Tohto Ducha musí mať každý kresťan; lebo je napísané v tejto knihe, že *кто Духа Kristovho nemá, ten nie je Jeho.*“

„Vy Ho však, pravda, máte?“ úprimne utkveli modré chlapcove oči na pánovej tvári. „Vy ste Jeho?!“

Keby sa to pýtal niekto iný, sotva by pán farár zostal dlhý odpoveď. Veď či nebol pokrstený? Či nepatril k samospasiteľnej katolíckej cirkvi? Či sviatosť posviacky nespočinula na jeho hlave? Či nenesil na svojom temene znak Božieho nazarejského?

„Vieš, Paľko, na túto otázku ti dám až druhý raz odpoveď; až sa z tejto knihy presvedčím, ako je to so mnou.“

³ vačok — vrečko

Chvíľu kráčali mlčky.

„O čom myslíš?“ zadržal pán farár chlapcovu ruku.

„Čo mám robiť, aby mi dal Pán Ježiš svojho Ducha?“ teskno spytuje sa chlapec.

„V tejto knihe je napísané Paľko, že dá Pán Boh Ducha Svätého tým, ktorí Ho o to prosia.“

„Ach, to iste bude pravda. Však On všetkým dal, ktorí Ho prosili; aj mne za čokoľvek som Ho prosil, dal. Ale či je to tak, prijať Ducha Svätého, ako prijať Pána Ježiša?“

„Ja ťa nerozumiem, Paľko.“

„Ach, nuž viete, tá Marta prijala Pána Ježiša do svojho domu. Aj ja, hoci Ho nevidím, som Ho prijal, aj tam u nás, v búde, v mojom kúte, aj tam v tej skale; viem, že prišiel, a že býva so mnou.“

Pán farár postál. Akoby oslepený zavrel oči.

„Nie,“ hovorí ako k sebe rovnému, „Ducha Kristovho musíš prijať nie do domu, ale do srdca; — tak musíš prijať Krista.“

„A môže ten Duch vojsť do môjho srdca?“

„Môže, dieťa. Hľa, vidíš to slnce, aké je veľké, ako krásne, nádherne zapadá. Pozri sa na túto kvapôčku rosy, aká je proti nemu malinká, a čo vidíš v nej?“

„To slnce. Ona ho prijala; pravda, pán farár.“

„Áno, dieťa. Ale dobrú noc!“ Než sa chlapec nazdal, bol sám.

Pomaličky spustil sa na kolená.

„Pane Ježišu,“ hovorí ticho, „popros svojho Otca nebeského, aby mi dal Tvojho Ducha; lebo Ty vieš, že ja chcem byť Tvoj. Aj ja Ho chcem tak prijať, ako tá kvapôčka prijala to slnce. A daj Ho jemu — ale iste. Amen.“

9. kapitola

Na druhý deň odpoľudnia vychádzal Lesina s Paľkom už z hôr neďaleko dediny K. Lesina mal hodne veľkú ťarchu na pleci. Paľko niesol mu v noške šaty.

„Ujček, a kedy zase prídete?“ spytuje sa chlapec prívetivo.

„Neviem, Paľko.“ Muž vyrhol sa z neveselých myšlienok. „Rád by som ti niečo doniesol, keď prídem; čo by si tak chcel?“

„Ach, ujček, ak by vás to mnoho nestálo, doneste mi tužku a takú malú písanku, čo by som si mohol do nej písať.“

„No, to ti rád donesiem. Mnoho si sa mi naposluhoval. Deduško mi dal tvoje peniaze; mám pre teba kúpiť šaty; nuž ja ti k nim kúpim aj klobúk. Nové krpce máš už rozkázané; môžeš potom v zime chodiť do školy a doučiť sa, čo ešte nevieš.“

„Že mi kúpíte klobúk? To som rád; lebo tento mám už starý, aj sa mi už začíná predierať. Keď len mnoho stojím toho deduška! Keby som sa mu aspoň lepšie mohol odsluhovať.“¹

„No, však keď narastieš, bude mať pomoc. Aj dnes mu už čo-to spravíš. Hovoril, že má synov v Amerike, aj dcéry preč povydávané; tvoji rodičia sú kde? Si ty snáď po synovi, alebo po dcére?“

„Ach, čoby, ujček; však deduško si ma len pre Božiu odplatu vzal, keď som tak nikoho nemal, ako on. Mój deduško volal sa Rázga, a umrel, už sú to dva roky. Prišli sme sem do hôr; on ochorel, tak ma tu nechal u deduška Jurigu.“

Hľadá Lesina prekvapeno na chlapca.

„Teda si ty sirota? No, práve by si mohol ísť so mnou; ja tiež nikoho nemám!“ vztiahol muž ruku po chlapcovej ruke.

„Nemáte deti tam doma?“

„Nemám. Škoda, že som si ťa nevyvýtal aspoň zatiaľ, kým sa vrátim. No, však

¹ *odsluhovať sa* — odvdáčiť sa

je tu ujec Liška, môžeme po ňom odkázať; pod' so mnou.“

V prvej chvíli potešil sa chlapec. Uvidí poprvý raz iný kraj a ďalší kúsok sveta. No zrazu zakrútil hlavou:

„Čo by na to povedal Pán Ježiš, keby som deduška tak opustil? Kto by mu doniesol vodu, uvaril polievku? Nie; choďte vy len s Pánom Bohom, ujček. A vráťte sa zase skoro; bude nám smutno bez vás.“

„A ako bude mne bez teba?“ pomyslel si muž. Ale neprehováral ho ďalej. Chlapec mal pravdu; nemohol by sa starý Juriga obísť bez neho.

„Tak už ďalej nechod“,“ hovorí potom, „aby ťa nezastihla noc; však po voz si tu už aj sám zanesiem.“ Chcel Lesina vziať nošku chlapcovi, no tento nedal.

„Máte aj tak ťažké, ujček. Veď ja budem potom bežať, keď pôjdem naprázdno.“

„Ale mohol by si potme cestu stratiť; mesiac nesvieti.“

„Tú ja nestratím, kde som toľko ráz išiel. Deduško Rázga povedal, že také deti, ktoré raz v horách našli, už nikdy v horách nezablúdia.“

„Tak už som vás predsa dohonil,“ volal v tom za nimi Liška. „Chlapče, daj sem nošku a ber nohy na plecيا, aby ťa noc nechytla v polceste!“

„Teda s Pánom Bohom, ujček Lesina; aj vy, ujček!“ stisol chlapec ruky mužom a odbehol.

„Pozdravuj deduška!“ zavola ešte za ním. A už sa im stratil v horách, ako keď slniečko za horu zapadne.

10. kapitola

„Taký vám ujček, ten Lesina bol akýsi divný, keď odchádzal,“ hovoril Liška na druhý deň Jurigovi; „sotva človek z neho slovo dostal. Tuším ho niečo bolelo.“

„Chudák,“ myslal si Juriga, „má ho čo bolieť.“ Liškovi povedal len, že má Lesina doma chorú ženu, že sa iste o ňu staral.

„Nech mu ju Pán Boh uzdraví, aby čím skôr zase prišiel; bude nám tu smutno bez neho.“

Nuž nemýlili sa oba muži. Bolo im veru dosť otupno bez Lesinu, tým viac, že ani Paľka nemali doma. Vypýtal si ho horár posluhovať pánu farárovi a vodiť ho po horách, keď bolo to dieťa u neho ako doma, ani čo aký starý človek.

„Pustite ho,“ hovoril hájnik, keď prišiel s tým odkazom od horára; „pán veľkomožný mu to darmo žiadať nebude. On má deti rád; bude mu s ním dobre.“

Myslel Juriga, či Paľko bude chcieť, a divili sa aj s Liškom, že chlapec začal od radosti až vyskakovať, keď to počul.

„To je netaký dobrý pán,“ hovoril deduškovi; „ja ho mám rád.“

Ach, bol to život pre Paľka, o akom jeho malé srdiečko ani nesnívalo.

V horárni spával na pohovke, v tej istej izbe, kde pán Malina.

A ako tam bolo pekne! Ráno sa napili mlieka do vôle, potom im pani horárová dala do kapsy niečo na zakúsnutie; a už išli. Neraz viedol Paľko pána farára takými cestami okolo výmoľov, neraz musel preskakovať potoky a liezť po skalách — ale nič si z toho nerobil. Mal aj on kapsu; oberal do nej zeliny, kvety, mach, a že Paľko znal tie najpeknejšie¹ miesta, bol mu pán farár vďačný.

Keď sa už hodne nachodil, ľahol si na koberec, ktorý mu chlapec nosieval. A učil ho poznávať aj tie kvety, aj všeličo iné.

¹ *peknejší* — krajší

Keď videl, že Paľko už dosť dobre číta, začal ho učiť písať aj rátať. Nebolo to také ťažké ako v škole.

Niekedy pán farár usnul, lebo bol akýsi slabý; a zatiaľ Paľko hľadal hríby, aby pani horárovej nedoniesol prázdnu kapsu.

Tomu bol chlapec veľmi rád, že Dunaj nešiel s ujčekom Lesinom.

„Nechám ti ho tu; bolo by ti smutno bez neho,“ povedal ujček.

Chodil teda Dunaj s nimi. Každé ráno prišiel do horárne. Ale cez noc tam on nenocoval, lebo sa s ním tie ostatné psy neznášali. Pán farár povedal, že to robia ako ľudia. On mal Dunaja rád; neraz sa mu zasmial, keď ráno dobehol celý ušubraný.² Vedel on dobre, kedy treba ísť do hôr.

No, najpeknejšie chvíle boli predsa pre Paľka tie, keď pán farár vytiahol Nový zákon. Nosil ho vždy pri sebe a čítal. Mnoho tam bolo aj neskoršie takého, čomu Paľko nerozumel. Ešte dokiaľ čítali tú knihu o tých apoštoloch, to sa pekne počúvalo. A veru, keby nebolo bývalo na zemi toho Ducha Svätého, to by tí ľudia neboli mohli také divy činiť.

Ale potom prišiel akýsi list, že „Rimanom“. Z toho Paľko skoro nič nerozumel. Za to pán farár sa ho ani nevedel dosť načítať. A taký bol vždy nad ním zamyslený, najmä keď čítal raz v tom liste slová:

„Ale Boh tak dokazuje svoju lásku naproti nám, že keď sme my boli ešte hriešnikmi, Kristus zomrel za nás.“

„Prosím vás, pán farár,“ spytuje sa Paľko, „rád by som tomu rozumel; lebo to je čosi také dobré.“

„Pravdu máš, dieťa; to je to najlepšie, čo len môže byť: *Kristus zomrel za nás.*“

„Za nás?“ zadivil sa Paľko. „Ja som myslel, že zomrel, keď Ho tí zlí Židia ukrižovali. Ako to, že zomrel za nás? A prečo?“

Ach, potom pán farár otvoril zase to Evanjelium podľa Jána a čítal tam o tom Mojžišovi a o tom hadovi, a rozprával Paľkovi, ako to tí Židia išli z Egypta.

² *ušubraný (pes)* — zašpinený, zaváľaný

A keď boli veľmi zlí, štípali ich tie hady a oni mreli, až hrôza; a keď pozreli tí poštípání na toho hada medeného a verili Pánu Bohu, nuž tak ich to uzdravilo.

„Tie ohnivé hady,“ hovoril pán farár, „to sú naše hriechy. Tak ako ten had visel na tej soche,³ tak musel visieť Boží Syn na kríži za naše viny.“

No keď tomu Paľko nemohol dobre rozumieť, dal sa mu rozprávať, ako tí Izraelci boli raz v Egypte. A Pán Boh poslal Mojžiša, aby ich odtiaľ vyviedol. Ale ten zlý faraón nechcel ich nijako pustiť; až sa Pán Boh veľmi rozhneval a kázal svojmu anjelovi, aby pobil v Egypte všetkých prvorodených ľudí, ktorí žili v Egypte, počnúc od faraónovho syna, až po posledného žobraka. Bol by musel pobiť medzi nimi aj každého prvorodeného Žida; ale Pán Boh im kázal v každom židovskom dome zabiť čistého baránka, a jeho krvou poznačiť dvere. Kde anjel uvidí krv, tam obíde a neusmrťí.

„Tak vidíš, Paľko, za naše hriechy mali sme aj my umrieť; a ten pekelný faraón nás nechcel pustiť. Ale vidíš, Pán Boh dokázal k nám svoju lásku; lebo keď sme my ešte hriešnici boli, Kristus zomrel za nás. On Ho dal za nás zabiť miesto nás; preto je On tým Baránkom Božím, ktorý sníma hriechy sveta.“

Zakryl si Paľko zrazu rukami tvár.

„Ó, Pane Ježišu,“ hovorí potom s plačom, „môj dobrý, drahý Pane Ježišu, už viem, prečo Ťa ten Tvoj Otec nepočúval, keď si Ho prosil; prečo Ťa On nevyslobodil, keď si Ty musel zomrieť za moje hriechy, ako ten baránok za tých Židov. Preto Ty teda máš moc odpúšťať ľuďom. Však keď si za nás musel zomrieť, tak sme my príčina.“ Stíchol chlapec. Položil, áno schúlil sa do trávy. Nevedel, čo jeho láskavý pán robí. No, keď sa po chvíli narovnal, bol samotný. Kniha ležala tu otvorená, a boli na nej kvapky rosy.

Od toho dňa býval pán farár kamdial⁴ viac zamyslený; mnoho sa modlil. Paľko to mal rád, keď sa on modlil, už či to bolo v horách, alebo v noci, keď ho videl kľáčať pred dreveným krížom.

Aj on sa vtedy vždy s Pánom Ježišom rozprával, a bývalo mu tak dobre.

Raz v sobotu, keď sa už druhý týždeň blížil ku koncu, počul Paľko pani

³ socha — drevený stĺp

⁴ kamdial — stále viac

horárovú hovoriť mužovi:

„Ten pán farár, miesto čo by sa mal zotavovať, každý deň je vpadnutejší a bledší, ako čoby ho neviem aká starosť tlačila. A že zajtra pôjde domov kázať. Mohol by to veru nerobiť.“

„Nuž, vieš stará, on iste tak nemôže byť bez tej kázne, ako ja bez poľovačky a ty bez varechy. Keby bol, ako tí druhí, veľa by o to nedbal; ale je to poriadny a dobrý človek.“

Keď potom Paľko a pán farár šli horami, povie zrazu chlapec:

„Je to pravda, že máte tak veľa starostí, pán farár?“

„Kto ti to povedal, dieťa?“

„Myslia tak v horárni. Starajú sa, že ste bledý. Snáď myslia, že ste chorý.“

„Nemýlia sa, dieťa; chorý až k smrti. Ale pre túto chorobu nieto na zemi lieku.“

„Ani Pán Ježiš ho nemá?“ naľakal sa chlapec. Vzal bielu ruku pánovu do svojich malých, opálených.

„Ani Pán Ježiš?“ pozrel pán do chlapcových očí sústrastne, starostlivo pozerajúcich. „On má pomoc, Paľko; ale —“

„No tak Ho proste! Či neviete, že každého uzdravil, aj toho porazeného, hoci ten Ho ani neprosil! Snáď keby sme Ho hneď tu prosili.“

„Chcel by si mi pomôcť prosiť?“

„Viete, tak ako tí stotníkovi služobníci v tom Kafarnaume, keď to povedali: *„Hoden je toho, ktorému to vykonáš.“*“

„Tak nepros, Paľko, bo ja nie som hoden Jeho milosti.“

„Ach, ako by som vám len pomohol?“ staral sa chlapec. „Snáď keby ste Ho tak prosili, ako ten muž tam pri tých dverách — viete, kde sa to ten pyšný človek toľko chválil.“

„Máš pravdu, dieťa; to je jediná modlitba pre mňa.“

Ďalej pán farár nehovoril. Vrátil sa dnes odpoľudnia skorej domov.

Odpoľudnia mal Paľko odprevádzať pána domov, prenocovať vo fare, a ráno zájsť za deduškom a stráviť s ním nedeľu.

„Ako pôjdem s ním,“ myslel si, „keď som taký špinavý? Keby som už mal tie nové šaty a ten klobúk!“

Postažoval sa so svojou starostou pani horárovej, keď — ako obyčajne po obede — čistil jej nože v kuchyni.

„Neboj sa, Paľko. Veď som ja na to myslela, aj som ti už niečo vyhľadala po mojich chlapcoch, za to, že nám toho pána farára tak dobre obsluhuješ, a aj mne tak ochotne poslúžiš.“

Ach, dostal Paľko peknú, kmentovú košefu, ani čerstvo napadnutý sneh a modré nohavice. Opasok však mal ešte nový; a kabanku mu oprali, čo on ani nevedel. Trochu sa zbehla; no však si ju aj tak len cez plece prevesil.

Keď sa Paľko videl v potoku, ani by sa skoro nepoznal. Krpce si bol trochu zalátal, aj si ich očistil — keď čistil obuv pánu farárovi — a dostal do nich nové remienky. Nebol veru div, že taký prešťastný kráčal popri pánovi farárovi, nesúc jeho kapsu v noške na chrbáte. Aj pán farár sa z toho tešil.

„S Pánom Bohom tu ostávajúte! A veľmi pekne vám ďakujem!“ volal Paľko ešte zďaleka na pani horárovú, ktorá za nimi hľadela.

„Paľko, zaveď ma, kade ty s Dunajom chodievaš, najkratšou cestou,“ hovorí po chvíli pán farár.

„Veru, to budeme dobre prv v dedine, i keď vy nemôžete tak bežať, ako ja,“ potešil sa chlapec. „A nebojte sa, je tam pekný chodník. Ináče⁵ by som vás tade ani nevedol; lebo mi pán horár zakázal, žeby som vás po kadejakých kotrkách nevodil.“

Musel sa pán farár zasmiať.

⁵ *ináče* — ináč

„No, Paľko, keby on znal, kade som ja za tebou musel liezť; ale neboj sa, nepoviem mu to. Ved' najkrajšie kvety prekvitajú na nebezpečných miestach. Kým zídeme dolu, mohol by si mi zase niečo rozprávať, tak ako keď sme sa v tvojej slnečnej krajine po prvý raz zišli. Rozprávaj mi o svojej rodine.“

Potešil sa Paľko, že už nie je pán farár taký smutný, a rozprával rád ako pred dvoma rokmi prišli do týchto hôr aj s deduškom Rážgom, ako deduško ochorel a keď ho odviezli domov, aj tam umrel, a jeho poručil deduškovi Jurigovi „pre Božiu odplatu!“

Divil sa pán farár, že to rodičia Paľkovi dovolili.

No tak Paľko rozprával, ako ho mamička Anna našla v horách, a keď sa nikto o neho nehlásil, aj opatrovala. Veľmi to pán farár rád počúval.

„Paľko, a keď by tak deduško Juriga umrel, čo potom urobíš, kam pôjdeš?“

Zastal chlapec. Polo zadiveno, polo naľakano rozhladli sa modré oči okolo.

„Hádam by mi Pán Ježiš zase pomohol. Lebo však to On iste mamičku poslal, aby ma našla; a keď ona zomrela, dal ma deduškovi Rážgovi, a keď aj ten, deduškovi Jurigovi. Lebo búda je len zatiaľ naša, kým deduško žije, a chalupa — ukážem vám ju, keď dolu zídeme — patrí jeho deťom; tí by ma snád tam nechali. No však som už dosť veľký, vzal by si ma niekto do služby. Keby ste vy, pán farár, potrebovali pasáka,⁶ veľmi by som rád šiel k vám.“

„Ku mne?“ očervenel pán farár. „Máš pravdu; ak budem ja ešte žiť, keď tvoj deduško umrie, potom nikam inam nechod', len ku mne. Ale daj mi na to ruku, že inam nepôjdeš.“

Ó, ako rád položil Paľko svoju malú ruku do jemnej dlane pánovej.

V ďalšom hovore zmýlili ich ženy, ktoré šli potom s nimi až po faru.

Tam dostal Paľko dobrú večeru, a na noc si ho pán farár zase vzal do svojej izby.

No napred sa dobre vykúpал vo vlažnej vode, čo ho netak občerstvilo po tom

⁶ *pasák* — pastier dobytky

mnohom chodení po celý týždeň.

Sotva sa chlapec vládal pomodliť, taký bol ospalý. Cítil ešte, ako ho pán farár prikryl, áno i po čele pohladil a bozkal — viac nič.

Ale na svitaní, ako obyčajne, zobudil sa Paľko, sadol si na lôžku; rozhliada sa po neznámom mieste, až prišiel pohľadom po okno, a už aj potichúčky vyskočil a dal sa obliekať. Veď tam — už oblečený, so Svätou knihou na kolenách — sedel pán farár. Ale nečítal. Oči mal zavreté, akoby spal, a akoby sa v tom sne usmieval. Na nebi vstávali zore; ružová žiara pokrývala celý jeho inokedy bledý obličaj.

Vykradol sa chlapec na prstoch von, i keď jeho krpce nebúchali; umyl sa pri studni, vyutieral a učesal, a zase tak potichu vrátil sa naspäť.

Pán farár ešte vždy sedel na tom istom mieste, ale oči mal otvorené a hľadel na tú zoru, ktorá si tu pred oknom vystavila hrad na nebi.

Prikradol sa chlapec, a — sám ani nevedel prečo — kľakol si k pánovým nohám.

„Paľko, už si hore?“ pánova ruka spočinula mu na čele.

„Však je ráno.“

„Áno je, krásne nedeľné ráno; také ako bolo to, keď Mária našla Pána Ježiša živého.“

„Pán farár, dnes pravda nie ste smutný.“

„Dnes? Ach nie, dieťa. Dnes som veľmi, veľmi šťastný. Tebe to poviem, bo ty mňa budeš rozumieť a tešiť sa so mnou. Našiel som v noci cestu do tej pravej snečnej krajiny. Konečne môžem aj tebe, aj sebe zodpovedať tú otázku: mám už Duchu Kristovho. Prijal som Krista tak, ako Marta, a tak, ako rosa prijala slniečko. Poďakuj sa so mnou Pánu Ježišovi, že mi odpustil. Lebo potom si musím trochu ľahnúť; nespal som celú noc. No, bola to najslávnejšia noc môjho života.“

Nuž pomodlili sa. Potom ľahol si pán farár, tak, ako bol, oblečený, na pohovku; Paľko mu ta z postele doniesol podušky.

„Odpočinite si,“ hovorí starostlivo; „lebo ako budete kázať?“

„Ako budem kázať?“ pritisol pán farár chlapca k hrudi. „Tak, ako ešte nikdy; veď až dnes smiem byť svedkom Ježišovým.“

Dočkal Paľko, kým pán farár zaspal, a vykradol sa zase von. Chcel aj bez raňajok utiecť; ale zbadala ho staršia slúžka, dala mu chytro kus chleba a hrnček mlieka, a tak ho prepustila.

Bežal Paľko za deduškom. Už sa mu po ňom aj cnelo. Za tie dva týždne ho len dva razy videl, raz v búde a raz v rúbanine.

„Je mi bez teba smutno,“ povedal mu deduško, „ale len poslúž ľuďom. Kto zná, na čo sa ti to dakedy zíde.“

11. kapitola

Medzitým tam v búde stalo sa niečo neslýchané; dostal starý Pavel list; nie od detí z Ameriky, ale od Lesinu. Bol rád, že Liškovi povedal, že má ženu chorú — veď ten mu jeho listy čítaval, keď od detí prišli — a tam bolo práve o nej písané.

Musel Juriga Liškovi povedať, že je trocha na rozume chybná; lebo písal Lesina:

„Ženu som našiel takto zdravú; aj sa mi potešila. Ale mamička hovorí, aby som už neodchádzal; že ju ona nemôže ustriezť. Viete, že ešte ísť musím; veľa by som škodoval. Tak som si pomyslel, že ju radšej vezmem so sebou; a chcem Vás pekne poprosiť, nechajte mi pri nej toho Vášho chlapca. On je taký milý; viem, že si ho aj ona obľúbi. Nech s ním chodí a nech je vždy okolo nej. Však to ani Vám, ani jemu darmo žiadať nebudeme. Zľutujte sa nad nami, nešťastnými ľuďmi!

Nech nám Paľko prepustí svoj kútik a prejde zase k Vám. Variť, však nám ona všetkým uvarí, aj nás operie; to aj doma robieva. Keď Paľka pri nej nechám, bude to, akoby mi poslal sám Pán Ježiš anjela strážcu.

Čítal som si včera v Biblii, z proroctva Izaiášovho; tam na jednom mieste je napísané: „*A malé pacholiatko ich povedie.*“ Naraz videl som pred sebou Paľka. Tuším je on to malé ‚pacholiatko‘, ktoré nás vedie k Bohu. Ó, by sme my tak mohli veriť ako ono!“

Liška si ustavične musel utierať rukávom oči, keď to čítal.

„Veru je tak, veru je tak: „*Malé pacholiatko ich povedie.*“ On je to ‚malé pacholiatko‘.“

Potešil sa Juriga, že bude môcť Lesinovi poslúžiť. Dosť budú mať miesta; nech len príde tá chuderka. A nech by to dal milostivý Pán Boh, žeby jej mohol Paľko poslúžiť!

Ach, kto by to bol Paľkovi povedal, čo ho doma čaká! Čohokoľvek na svete skorej by sa bol nazdal, ako že nebude smieť už ďalej slúžiť pánu farárovi.

Ako ho mal rád, vedel chlapec až teraz, keď sa deduško nijako nedal uprosiť,

aby ho za ním zase v pondelok pustil. Hovoril, že príde dnes odpoľudnia ujček Lesina so ženou; a že on má jeho žene posluhovať, keď budú deduško s ujčekom rúbať. Že má tu s ňou byť v búde, aby jej, čo treba, doniesol; a keď by chcela ísť hríby hľadať, že musí ísť s ňou.

Darmo prosil deduška, že ved' pán farár ho potrebuje, že nie je zdravý; že príde už i tak len na pár dní do horárne naspäť a nemá nikoho, kto by s ním chodil.

„Ale, chlapče, mlč už s tým tvojím farárom,“ okríkol ho deduško nahnevaný. „Ten farár ti je cudzí človek a katolík a Lesina je náš človek; tomu treba najprv poslúžiť. Hovoríš vždy že Syn Boží s tebou býva a všetko počuje; neviem, ako by sa Mu líbilo, keby vedel, že nechceš poslúžiť nešťastnému človeku. V pondelok ráno pôjdeš do horárne vypovedať — a už ani slova!“

Vzal Paľko džbán, že pôjde pre vodu. Ale nebral vodu; hodil sa za studňou medzi kríčkami do trávy a plakal div mu srdce nepuklo. Oprel si potom lakte o zem, bradu do dlane a hovorí:

„Čože ja ozaj musím každému slúžiť? Mohol si ten ujček tú ženu aj tam nechať. Musí ju sem doviest? A ja Ťa už nemám ani kam prijať, Pane Ježišu! Však aj tá Marta by Ťa nebola mala kam prijať, keby jej boli dom vzali. Mne môj kút vzali, že tam bude ujček s tetičkou — a ja aby som zase bol s deduškom! Nebudem! Radšej si pod holé nebo ľahnem aj s Dunajom.“

A že mi je pán farár cudzí človek? To nie je pravda. Čože ujček Lesina je nám azda nejaká rodina? Nevídali; zato, že u nás býva a s deduškom drevo rúbe? Však ani deduško nie je môj deduško; som ja to medzi samými cudzími ľuďmi.“

Znova pustil sa chlapec do horkého plaču.

„Ale chlapče, čo vyvádzaš?“ zavolal zrazu deduško nad ním.

„Keď ja nie som ani váš,“ nedal sa Paľko mýliť v plači, „ani ničí; keď nikoho nemám, a musím sa vždy medzi samými cudzími ľuďmi plahočiť.“

Prišlo Jurigovi chlapca ľúto.

„Prestaň,“ hovorí láskavo. „Sadni si; voľačo ti poviem.“ Dobrý hlas i slová

utíšili malé rozbúrené srdce. Chlapec poslúchol. Sadol si k deduškovi.

„Čo tak želieš, že ťa za tým kňazom nepustím? To je pán, má peniaze, nájdu mu ľahko druhého poslíka; ale Lesina je človek náš, chudobný, ako my a nešťastný. Čítavame v tej tvojej knihe, akú mal Kristus Pán ľútosť s nešťastnými ľuďmi, ako im pomáhal — a ty nechceš pomôcť ujčekovi Lesinovi. To by som od teba nebol čakal!“

„Prečo hovoríte, že je ujček nešťastný? Však mu nič nechýba,“ nesmelo odvážil sa Paľko spýtať. Cítil, že čosi zlé urobil. Veď nechcel činiť tak, ako Pán Ježiš.

„Povedal by som ti, chlapče, ale by si mi musel sväte sľúbiť, že nikomu nepovieš, ani ujčekovi Lesinovi, ani ujčekovi Liškovi — nikomu.“

„Nepoviem, deduško,“ vložil chlapec malú ruku do tvrdej dlane starcovej.

„Tak vidíš: ujček Lesina mal takého malého chlapca, a stratil sa mu. Jeho žena sa tak nad tým trápila, že je už na rozume chybná; vždy len to dieťa chce hľadať. Preto ju ujček Lesina teraz sem dovedie, aby tam doma, keď jeho niet pri dome, niekam nezašla. Ona to dieťa aj tu bude hľadať; preto musíš s ňou chodiť.“

„A pomôcť jej ho hľadať!“ vyskočil chlapec. Na lícach viseli mu ešte slzy; oči boli dosiaľ vlhké. No, celá tvár žiarila ochotou a radosťou.

Potešil sa Juriga, že už Paľka presvedčil. Veď on je len dieťa. Deti a duševne postihnutí patria akosi spolu; nech ho teda oba hľadajú. Aspoň vedel už starec, že má chlapca istého, že mu neutečie za tým farárom.

„Ale nezabudni,“ hovorí potom s predstieranou prísnosťou, „že ujčekovi Lesinovi nesmieš toho chlapca spomínať — ani pred nikým iným.“

„Ale s tetičkou smiem o ňom hovoriť?“

„S ňou áno.“

„Teda to bol chlapec; ale koľký? aby sme ho hneď poznali, keď by sme tak na neho natrafili.“

„Maličký; ešte v košieľke.“

„Chudáčik!“ poľutoval Paľko.

V rozhovore vrátili sa do búdy. Chlapec ani nezbadal, že nechal džbán niesť deduškovi; taký bol nad tým zamyslený, čo počul. Už neľutoval, že musí svoj kútik prepustiť. Pomáhal chystať väčšie lôžko.

„Pravda, deduško, však aj sem prijmem Pána Ježiša.“

„Prijmem, synku; čo by sme neprijali, však je celá búda Jeho.“

„No, to som rád.“

Ach, ale na druhý deň ráno, keď musel Paľko ísť do horárne vypovedať, padlo mu to predsa len veľmi ťažko. Už najmä preto, že nebude môcť ani pánu farárovi „s Bohom“ povedať.

Kto opíše jeho radosť: pred horárňou stál pán farár, zahľadený do hôr, a hneď ho aj videl.

„Vitaj Paľko! Ja som dnes skoršie vstal ako ty; neskoro ideš pre mňa.“

„Nejdem ja pre vás, pán farár,“ pustil sa chlapec do plaču. „Idem vám povedať, že vám môj deduško odkazuje a dá vás pekne pozdravovať, že by ste si už druhého našli; že ma on potrebuje. Povedal, že však ste vy pán, a za peniaze ľahko iného nájdete.“

„Druhého Paľka za peniaze nenájdem,“ pohladil pán chlapca. „Ale na čo ťa potrebuje deduško? Snáď keby som išiel s tebou k vám, dal by si ešte povedať, veď ja tu už i tak len do stredy môžem byť.“

„Ach, nedá si on povedať,“ vzdychol Paľko. Zotrel slzy a rozpovedal v krátkosti, prečo ho chce deduško mať doma, a komu zase má slúžiť. Rozpovedal aj, aký bol nad tým veľmi nešťastný. „Však už chcem deduškovi spraviť po vôli; len neviem či sa Pán Ježiš na mňa nenahneval.“

Sadol si pán farár neďaleko na peň, nechal chlapca k sebe kľaknúť, položil si jeho hlavu na svoje kolená. „Nahnevať sa On nenahneval, Paľko; ale sa iste zadivil.“

„Zadivil? Prečo?“

„Ach, nuž nie je to tak dávno, čo si sa Mu ponúkal za služobníka. On myslel, že to berieš doopravdy; tak ťa prijal. Keby si bol u mňa v službe, musel by si ísť, kam by som ťa poslal, a vykonať, čo by som ti kázal.“

„Ach, však ja by som rád všetko vykonal, čo by ste mi kázali vy; a ešte radšej, čo by mi kázal On.“

„Nuž, Paľko, On káže tebe aj mne: „*Ber svoj kríž na každý deň, a nasleduj ma.*“ Myslíš, že by On nebol radšej zostal s tými svojimi učeníkmi, ktorých mal tak rád? Ale keď On bol na zemi kvôli nám Božím služobníkom, ta, keď Mu Pán Boh kázal: ‚Vezmi ten ťažký kríž, vynes ho na tých ubičovaných pleciach na Golgotu a daj sa tam naň pribiť!‘ — On poslúchol.“

„Teda vy myslíte, pán farár,“ očervenel chlapec, „že ma *to Pán Ježiš* posielala a káže mi, aby som vás opustil a posluhoval tetičke? Bude to ten môj kríž?“

„Myslím, dieťa; len ho vezmi ochotne. Boh zná, prečo ťa za touto osobou posielala, tak, ako znal, keď ťa poslal za mnou, ako mne poslúžiť.“

„To teda naozaj budem ako v Jeho službe?“

„Istotne budeš Jeho malým služobníkom.“

„Snáď to dá *mne*, že jej toho chlapca nájdem,“ rozradoval sa Paľko.

„Akého chlapca?“

„Ach, keď to nikomu nesmiem povedať, deduško mi zakázal; ani ujčekovi Lesinovi, ani ujčekovi Liškovi. Ach, ale vás však, pán farár, deduško nemenoval, vám to teda môžem povedať.“

Nuž povedal Paľko. A divil sa, že pán farár hodnú chvíľu mu nič nehovoril, len sa tak divno akosi na neho díval.

„Paľko, a koľký si ty bol, keď ťa mamička našla?“ spytoval sa po chvíli.

„Že som mal poldruha roka.“

„A to ujčekovo Lesinovo dieťa je tiež chlapec?“

„Tiež a ešte malé, v košíelke.“

„Cesty Božie sú divné. No, a myslím, že tebe to dá Pán Ježiš, aby si tej nešťastnej žene toho chlapca našiel. No, Paľko, poslúž jej ochotne rád všetko. Raz budeš snáď Pánu Ježišovi ďakovať, že si to mohol a smel.“

Paľkovi bolo tak divno, tak slávnostne okolo srdca. Chvíľu mlčky skrýval tvár na pánových kolenách. No zrazu ju zdvihol.

„Ach, však som smutný!“

„Smutný? A prečo?“

„Keď som ja tomu nerozumel, že ma to On volá, a nechcel som.“

„Nuž, urobil si tak, ako aj my veľkí robievame: najprv sa Pánu ponúkame do služby, a keď nám niečo proti myslí rozkáže, tak nechceme poslúchnuť. Zabúdame, že On hovorí: *„Zapri seba sám a nasleduj ma.“* Ale nesmúť, dieťa, to ti nepomôže; radšej sa pomodli! Vyznaj, že si tak nedobre robil. Odpros, On odpustí, a potom Mu slúž pri tetičke Lesinovej tak verne, ako si Mu slúžil pri mne.“

Nedal sa Paľko dva razy ponúkať, ach nie; vylial celé svoje naľakané srdiečko pred Pánom Ježišom. Vyplakal sa, sľúbil ešte raz, že už bude verne slúžiť. A pán farár modlil sa nad ním a za neho; prosil, aby Paľko mohol byť aj Lesinovcom tým „malým pacholiatkom“, ktoré by ich doviedlo k Pánu Ježišovi, tak ako bol jemu.

Potom Paľka bozkal, utrel mu slzy z očí a hovorí:

„Neboj sa, však my preto zostaneme dobrými kamarátmi; lebo my sme oba služobníkmi jedného veľkého Pána. Kedykoľvek prídeš do dediny, vždy ma navštív. Tvoj Zákon ti dám; budeš ho potrebovať. Však ja mám doma celú Bibliu a ešte si opatrím.“

Vytiahol pán farár knižku, pritisol si ju na rty, a oddal ju naspäť malému majiteľovi. „Ó, by všade vykonala to, čo pri mne,“ povedal, majúc oči plné slz.

Potom zašli spolu do horárne. Tam sa Paľko odobral od pána horára i od jeho panej. Tým obom nebolo po vôli, že ho starý Juriga pýta späť. No, pán farár deduška vyhováral. „Veď ja už cesty znám, a za tie tri dni sa obídem aj bez Paľka.“

Dostal Paľko od pána horára písťalku, aby mohol na Dunaja pískať, aj novučkú novú korunu; od pani horárovej plný uzlík všeličoho, či od šiat a či do kuchyne; sotva to niesol.

Pán farár vypravdal ho až do ich búdy. Išiel sa sám deduškovi poďakovať, a dal mu za to pekný, nový peniaz.

„Keď pôjdeš okolo horárne, vždy nás prídi pozrieť,“ povedala pani horárová, „aj keby si nemal čo predávať.“

Sľúbil Paľko rád.

Nedivil sa už deduško, že sa Paľkovi od pána farára nechcelo. Bol tento akýsi veľmi dobrý pán; hoci bolo na ňom naozaj vidieť, že nie je zdravý. Myslel, že Paľkovi ale dve koruny¹ dá — však ho aj prechoval — a on desať! A jemu, Jurigovi, druhých desať, aby chlapca ľahšie vychoval, keď ho má „pre Božiu odplatu“.

Keď pán farár odišiel, rozviazal Juriga uzlík z horárne.

„Počuj, chlapče,“ zasmial sa, „ty si dobre slúžil. Nech Pán Boh tú pani horárovú požeľná, že sa tak o nás postarala.“

„Pravda, deduško, že sa už tak celkom nemusíte o mňa starať; už niečo aj pre vás vyrobím.“

„Veru áno, synku. Z tých desať korún môžem si na zimu zadovážiť nové krpce; dosť som sa staral, kde na ne vezmem, a hľa! Tuším je to pravda, čo je v tom Slove Božom: *„Hľadajte najprv kráľovstvo Božie a jeho spravodlivosť, a to všetko bude vám pridané.*‘ Ako keby nám to sám Pán Boh z neba zhodil. Teba už môžem poriadne zaobuť a zašatiť, keď pridám k tomu, čo si vyrobil: a aj seba zaobujem, aj spodného oblečenia si zadovážime. A čos' doniesol masťného a všeličoho, potrvá nám aj za dva týždne. Nedarmo je v tom Slove Božom napísané, že *„Boh je láska!*“

¹ ale (dve koruny) — aspoň (dve koruny)

12. kapitola

Všelijako predstavoval si Juriga ten spoločný život s pomätenou Lesinovou ženou. Bol hotový aj niečo preniesť, aby svojmu mladému priateľovi poľahčil život; ale že by to bolo tak, ako to potom bolo, to si nikto z nich nemyslel.

Prišli Lesinovci v pondelok podvečer. Boli ustatí. Vďačne prijali prichystanú polievku; opravili si trochu lôžko. Doniesli si plachty, podušku aj prikrývku, a ľahli si spať.

Až na druhý deň prizrel sa Juriga Lesinovej.

„Chuderka,“ poľutoval ju v srdci, „aká ešte mladá, najviac ak má 26 rokov, a pekná, naozaj pekná. — Ba, na koho sa len ponáša? — Čo len ako s ňou budeme!“

Ach, a oni ani nevedeli, že ju majú tu len natoľko, že hneď ráno navarila im dobrú polievku a podelila aj Jurigu, aj Paľka — ba aj Dunaja, ktorý ju veľmi vítal — koláčom, ktorý so sebou priniesla. Paľkovi aj orechy doniesla. A keď mu Lesina odovzdával nové šaty i klobúk, pomáhala chlapca obliekať. Bola k nemu hneď z príchodu veľmi dobrá. A hoci takto medzi veľkými nerozprávala skoro nič, keď boli s chlapcom sami, hneď sa rozprávala. Mala veľmi milý, pekný hlas, trochu taký smutný, ako keď boriny šumia.

Keď Liška prišiel, dala aj tomu koláč. Čo sa jej pýtal, odpovedala. Musel si rubač vždy oči utierať, tak ho čosi v nich svrbelo, keď na ňu hľadel.

„Dobres' to ty, synku, urobil, zes' ju sem dovedol,“ povedal o týždeň Juriga Lesinovi. „Darmos' nemyslel, že sa s tým mojím chlapcom poteší.“

„Kto by sa s tým nepotešil,“ vzdychol Lesina.

Pokojne mohli oni odísť rúbať v nádeji, že nebude mladej žene smutno. Ach, nebolo; veď ani chvíľu nepostávala, poprala, čo kde našla špinavé, aj Jurigovi, aj Paľkovi; varila, upratovala. Krájala a sušila hríby, ktoré s Paľkom nahľadali aj všelijaké zeliny. A keď nemala čo robiť, obšívala im šaty; aj Liškovi obšila košeľu. A zase vyšívala aj nové, pekné rukávce.

Nuž to sa musí nechať, že ju Paľko veľmi dobre obsluhoval. A všetko jej už porozprával, aj o svojej snežnej krajine. Všetko hneď vo štvrtok ju tam zaviedol. Aj svoju knihu jej ukázal, a učil ju v nej slová poznávať. Počúvala ho rada.

Niekedy sa veľmi zamyslela, a bola potom taká smutná.

Vedel Paľko, že iste premýšľa nad tým svojím chlapcom. Mal ju veľmi rád, kamdiaľ radšej. Keď išli do hôr, vždy sa spolu viedli ako dve deti.

Raz, ako taká zamyslená sedela nad šitím, kľakol si Paľko k nej; oprel si zlatovlasú hlavu o jej plece.

„Tetička, želite, pravda, za tým vašim chlapcom; ale nebojte sa, však ho my dvaja nájdeme; prosil som Pána Ježiša, On mi to dá.“

Strhla sa. Hľadá na neho. Potom pritúlila si jeho hlavu k sebe. Ručník sa jej zviezol a slnce svietilo na dve zlatými vlasmi vrúbené tváre, ktoré boli biele, pekné, na líkach ružové, ako jedna.

„Nájdeš mi ho, Paľko?“

„Nájdem, tetička; len mi musíte povedať, aké bolo.“

„Také ako ty; ale malinké.“

„Vedelo už bežkať?“ vyzvedal Paľko ďalej a ovinul útle rameno okolo tetičkinho hrdla. Ach, veď to už bolo tak dávno, čo ho materinská ruka nepohladila!

„Ó áno; keď som ho viedla už hodný kus so mnou prešlo, aj samo.“

„A ako sa ten váš chlapec volal?“

„Miško sme mu dali meno.“

„No tak keď zase pôjdeme hľadať, budeme volať: Miško! Miško! No, to vy musíte volať, lebo mňa by sa snáď bál, keď je maličký. Tetička,“ vymanil sa chlapec z objatia mladej ženy, „a kedy sa vám to ten chlapec stratil?“

„Kedy?“ otvorila veľké oči. „Neviem, Paľko. Keď ja mám takú divnú hlavu; niekedy ma bolí, a potom neznám nič. Ale tu v tých horách je mi dobre; nemám takú ťarchu pri srdci, ako tam u nás.“

„Viete čo, mohli by ste tu s nami vždy zostať. V zime by sme išli do dediny, však v našej chalupe je dosť miesta; máme aj izbu, aj kuchyňu, aj komoru, zmestili by sme sa.“

„Ja by som rada zostala pri tebe.“ Paľkove oči zvlhli slzami. Cítil zo slov mladej ženy lásku.

„Však aj ja vás mám rád, verte,“ ubezpečoval vrelo; „i keď som ani nechcel, aby ste prišli, a nechcelo sa mi vám slúžiť, keď som musel pána farára opustiť. On ma tak mnoho dobrého učil! Ale, pravda, vám teraz verne slúžim, bude Pán Ježiš so mnou spokojný!? A ak je to ten môj kríž, to on veru nie je ťažký, ani ma netlačí. — No, hovorili sme o tom vašom chlapcovi.“

„Áno. Tam doma ľudia hovoria, že ho iste divý kanec roztrhal; ale ja tomu neverím,“ zakrútila rozhodne hlavou. „Ja viem, že ono žije; a preto si ho musím hľadať. Ja neverím tým rečiam.“

„Ani neverte,“ rozhorleno uspokojoval Paľko; „to sú len také reči. Však aj ja som bol maličký, keď som sa to v tých horách za Váhom stratil a mamička ma našla. Pán Ježiš nedal, aby ma divá zver roztrhala. On aj toho vášho chlapca ochránil. Však aj Jeho ten drak, ten Herodes len-len že nezozral, a predsa mu Ho Jozef a Mária odniesli.“

„Teda aj teba tvoja mamička našla?“ potešila sa Lesinová. „A ako to bolo?“

„Ak chcete, poviem vám to od začiatku. Mamička zbierala hríby. Počuje kdesi dieťa plakať. Išla sa podívať, a tu že videla také malé chlapča, v košielke a bosé, ísť po chodníčku. Pýtalo si vody. Dala mu vody aj chlebička. A keď nevedela, či je, doniesla ho domov. Tam, čo ja viem, ako, dala sa medzi svetom dopytovať, či niekto dieťa nehľadá; ale nehľadal. Nuž tak si ma nechala tiež pre Božiu odplatu, ako deduško Juriga. Ale tetička,“ pretrhol reč chlapec, „veď toho vášho Miška tiež niekto tak mohol nájsť a má ho u seba; a to my ho darmo budeme hľadať po horách. Ktovie, kde, u koho je ono schované.“

Lesinová sa prudko narovнала a tisonúc obe ruky na čelo, strnule¹ hľadela do hôr. Ústa jej opakovali polohlasne:

„Ktovie, kde ono je schované!“

„Nebojte sa,“ tešil ju Paľko, „však Pán Ježiš iste vie, kde ono je; budeme Ho prosiť, On nám ho pomôže nájsť. A však teraz mnoho žien chodí do hôr, každej sa opýtam, či chlapca nenašla; snáď natrafíme na tú, ktorá ho má.“

¹ *strnulo* — meravо

Od toho času každý deň rozprávala sa Lesinová s Paľkom o svojom Miškovi. Musel ju Paľko učiť, ako sa má modliť k Pánu Ježišovi, aby jej povedal, kde svojho chlapca má. Že žije, a že jej ho dá nájsť, verila. Zo dňa na deň stávala sa zhovorčivejšou. Na bledej tvári začali jej kvitnúť ružičky.

Juriga vždy musel premýšľať, komu sa len tak veľmi podobá. Dobre im bolo všetkým pri nej. No však aj oni jej čo len na očiach videli, všetko urobili.

Lesina ani nevedel, ako si ju má obslúžiť. Keď prišli, tak chvíľami od neho bočila, akoby sa ho bála; teraz už nie. Keď si doniesol kus dreva a začal z neho lyžice dlabáť pred budú, prišla a sadla si k nemu so svojím vyšívaním, a chvíľami tak milo na neho pozerala, že sa musel držať, aby nevyskočil a nejak búrlivo neukázal jej svoju radosť.

Keď čítal zo Zákona, sadla si vždy až k nemu a tak ho počúvala.

V tých dňoch naučil sa Lesina veriť, že je Boh dobrý k hriešnemu človeku; a naučil sa modliť k Pánu Ježišovi, aby mu uzdravil milovanú ženu. Lebo rozprával Paľko, keď čítali, ako to a oné vysvetľoval pán farár, a že on hľadal a našiel cestu do tej pravej snečnej krajiny.

Zatúžil ju aj on nájsť; ale nechcel, ba nesmel by tam prísť bez svojej ženy. Ako by mohol svätý Boh prijať jeho na milosť, keď ona taká, ako bola, nemohla uveriť v Pána Ježiša.

Nečítali teraz knihu len riadok za riadkom, čítali od začiatku, aby prišli potiaľ, pokiaľ si bol Paľko v snečnej krajine prečítal. Kamdiaľ lepšie tomu rozumeli. Dva razy veľmi pršalo, nemohli robiť; vtedy ani nevedeli, ako im deň prešiel pri tom Svätom písme.

Liška sa ich vždy pridŕžal, len spávať chodil do svojej budy; aj to niekedy Paľka vzal so sebou a dlho sa do noci spolu rozprávali.

Nuž prial si Lesina z celej duše nájsť cestu spasenia. Modlil sa, aby ju aj jeho žena mohla nájsť; lebo on neveril, že by mu chlapča žilo. Veril, že je ono už tam, v tej snečnej krajine, a tam že si ho ona nájde, aj on.

13. kapitola

Aj keď im tak dobre bolo spolu žiť, ako ešte nikdy nikomu, Paľkovi predsa čosi chýbalo. Taká sa ho niekedy zmocnila túžba po pánu farárovi, že si musel len opakovať:

„Pane Ježišu, však ja ten kríž poslušne nesiem, pravda; ale on ma predsa tlačí, i keď ani nemám plecيا ubičované, ako si ich mal Ty.“

Cítila malá duša, že tu predsa nikoho nemá, kto by jej rozumel, a že pán farár by rozumel — iste rozumel.

Do dediny nešiel nikto z nich za celý ten čas, lebo práve v nedeľu tak veľmi pršalo; a na druhú nedeľu išli len deduško s ujčekom Lesinom a ujček Liška.

Ale keď sa o druhej odpoľudnia vrátili, vypýtal sa Paľko do horárne; že zanesie hríby, ktoré včera nazbieral, z vďačnosti za to, čo mu pani horárová dala. Vzal si Dunaja, a už išli spolu.

Chlapcovi bolo ako vtáčatku, ktoré vypustili z klietky.

A Dunaj sa netak tešil, že sa konečne nemusí s nikým deliť o priazeň svojho malého pána.

„Tam sa aspoň dozviem, ako sa má pán farár,“ tešil sa Paľko.

Zase volal do hory: „Ichuchú! Haló!“ No potom si radšej začal spievať pesničku, ktorú ho tetička Lesinová naučila. Tak prišli k horárni.

Tam našiel Paľko pani horárovú samotnú.

„Deduško vás pekne pozdravuje,“ oznamoval veselo. „Doniesol som vám ručník z toho uzlíka, a poslať vám z vďačnosti trochu hríbov.“

„No, pozrime! Kdes' ich ešte nahľadal? Aké pekné! Povedz deduškovi, že ho tiež pozdravujem, a pekne dám ďakovať. A sadni si; dostaneš trochu kávy. Som len sama, bude mi veselšie. Však snáď nemusíš hneď domov bežať?“

„Ach nie,“ potešil sa Paľko. Aspoň sa bude môcť na pána farára spýtať.

Nuž keď po chvíli s pani horárovou olovrantovali, pozrel zrazu prosebno na paniu.

„Prosím vás, nevedeli by ste mi povedať, ako sa má pán farár?“

„Náš pán farár? A — dobre, dieťa. Len je to s ním akési divné,“ pokrútila pani hlavou.

„Prečo divné?“

„Nuž on aj minulú nedeľu aj dnes tak kázal ako ešte nikdy predtým.“ Pani horárová hovorila ako k seberovnému; snáď preto, keď ju Paľko tak veľmi pozorne počúval.

„Však,“ prikývol chlapec zlatovlasou hlavou, „mne to hneď vtedy ráno pán farár povedal, keď som u neho spal, že tak bude kázať, ako ešte nikdy nie. To viete preto, keď našiel cestu do tej krajiny, kde slnce nikdy nezapadá.“

„Teda aj tebe to hovoril chlapče? Veď aj tam, na kazateľni v tú prvú nedeľu povedal nám také divné slová. Keby si s ním nebol býval týždne vo dne, v noci, ani by som ti ich nehovorila; si ešte len dieťa. Nuž hovoril, že nás dosiaľ ako cirkevný pastier dobre nevedol, že sám neznal tú pravú a istú cestu, že nebol sám z Boha narodený, že nevedel iste, či sú mu jeho hriechy odpustené. Že čo znal o Pánu Ježišovi Kristovi, to nám kázaval: ale pritom on sám že Ho nemal. Povedal nám, že ani my Ho ešte nemáme; a on že teraz smie nám ukázať cestu a doviest' nás až k Nemu. Jemu že Pán Boh učinil milosť, a prijal ho za svojho syna.

Opakovať ti to neviem, synku; ale ani zabudnúť tú kázeň nemôžem; ale ani tú dnešnú. Sotva som sa tej nedele dočkala! Chcela som vedieť, ako nám to bude pán farár tú cestu ukazovať. A on nám ukázal aký je Pán Boh veľmi svätý a veľmi dobrý, a akí sme my veľkí hriešnici; a že večne musíme zahynúť, ak sa k Bohu nevrátíme, ak nepôjdeme k Pánu Ježišovi.

Ani muchu nebolo počuť v kostole, tak bolo ticho; nikto nespál. Ja ti to chlapče povedať neviem; ale tuším to ani nebol pán farár na tej kazateľni. Tak sa tie slová celkom ináč počúvali.

Keď sme vyšli z kostola, stáli ľudia v skupinách; tak sme boli prestrašení, ani čoby práve už mal ten súdny deň prísť, ktorý spomínal. Spomínal, že našiel

cestu k Bohu a Kristu čítaním akejsi knihy. To som dobre nedočula, čo v nej bolo napísané, aby ju vraj človek riadok za riadkom čítal.“

„Ach, veď ja ju mám tu!“ vyskočil Paľko, a už ťahá spoza košele svoj najvzácnejší poklad.

„Ty že tú knihu máš?“ zvolala pani s údivom. Utrela a nasadila si rýchle okuliare. A keď jej Paľko ukázal prvú stranu, čítala nahlas:

„*Čítaj pozorne riadok za riadkom!*“ Kdes' tú knihu vzal, chlapče? Dal ti ju snád pán farár?“

„Ach nie. Ja som ju dal jemu.“

Musel Paľko znovu rozprávať, ako našiel svoj poklad. Netak ho pani horárová počúvala. Rozprával aj, ako spolu s pánom farárom z tej knihy čítavali, a prijali oba Pána Ježiša, tak ako Marta, a Ducha Svätého, ako kvapôčka rosy prijala slniečko.

„Ach, dieťa, ty hovoríš ako nejaký svätý, alebo Syn Boží, keď sa to s tými mudrcami hádal,“ divila sa pani. „Nenechal by si mi tú knihu?“

Premýšľal trochu.

„Nechal by som, tetička; ale keď som sám ešte nie na konci. Ujček Lesina doniesol z domu celú Bibliu; z tej nám teraz číta. Ale ja si tiež čítam, keď idem do snečnej krajiny; a keď s tetičkou Lesinovou zeliny zbierame, čítam jej. Tam by som si tú veľkú knihu ani vziať nemohol; a nevyznám sa v nej tak, ako v tejto.“

Bezradno hľadel chlapec chvíľu pred seba.

„Ale už viem čo,“ zajasá zrazu. „Pán farár, keď mi knižku naspäť dal povedal, že si druhú zadováži. Musí ich teda ešte aj viac byť na svete.“

„To že povedal?“ potešila sa pani. „Tak vieš čo, Paľko, však tvoj deduško sa nebude snád hnevať, keď dnes prídeš neskôr; je nedeľa, obíde sa bez teba. Mám ktorési veci, ktoré by som rada poslala pánu farárovi, nezaniesol by si mu to a nespýtal by si sa ho, či by aj mne takú knihu kúpil? Však ja rada zaplatím, nech stojí čo chce. Zanesieš?“

„Veľmi rád!“ potešil sa Paľko netak. „Aspoň aj pána farára uvidím.“

Díval sa chlapec, ako balila pani horárová do koša dve jarabice, vajcia, ba aj z tých hríbov, čo on doniesol, hodný kus ovčieho syra a čerstvé maslo.

„To zanes pánu farárovi,“ hovorila pritom; „že dám veľmi pekne pozdravovať, aby vďačne prijal. A že nijako nemôžem zabudnúť na tie jeho kázne. Nech sa modlí za mňa, aby som aj ja tú cestu k Bohu našla, a nemusela večne zahynúť. Čo mi rozkáže spraviť, všetko spravím; akokoľvek ma ďaleko pošle na púť, pôjdem; aj na omše, len aby som nemusela večne zahynúť.“

Myslel Paľko nad tými slovami ešte aj, keď už bolo pol cesty do dediny za ním.

„Čo to tá pani horárová hovorila? Však Pán Ježiš kázal len: *Podťe ku mne.*‘ A tá Marta nechodila nikam na púť, nedávala peniaze; ona len prijala Pána Ježiša. Tá pani horárová iste nezná o tom hadovi, tak ako ja som neznal; alebo o tých Izraelcoch v Egypte, ktorí preto nezahynuli, keď ten baránok za nich umrel. A Ty, Pane Ježišu, si tým Božím Baránkom, ktorý za nás umrel na kríži! Že som jej to nepovedal! No však keď prídem naspäť, ak nezabudnem, potom jej poviem. A keď bude mať tú knižku, dozvie sa. Aj teraz som jej moju nechal tam, kým sa vrátim, môže si čítať. Len keď to nie je hneď na začiatku! Nuž, musí to človek čítať riadok za riadkom, však tak na to príde.“

Ani sa nenazdal Paľko, len keď už bol na fare. V chodbe stretla ho slúžka.

„Pán farár si trochu ľahol,“ hovorí. „Nepustila by som druhého za ním; ale teba pustím. Povedal, že kedykoľvek prídeš, aby som ťa hneď za ním poslala. Ukáž pánu farárovi, čo si v koši doniesol; potom to daj von starej panej.“

Vkĺzol Paľko do pánovej izby. Pozrel najskôr na posteľ, potom na pohovku. Pán farár ležal na pohovke. Mal oči zavreté; ale ich hneď otvoril.

„Vitaj, Paľko! Konečne ideš!“ vystrel mu obe ruky proti. „Už som myslel, že si na mňa zabudol. No, neplač. Však ja viem, že bys’ bol rád prišiel.“

„A netak rád; to môžete vedieť!“ utrel si chlapec oči. Postavil kôš. Kľakol ku pohovke a, čo ešte nikdy neurobil, objal pána tak, ako robieval tetičke Lesinovej; pritúlil svoju ružovú, rozohriatu tvár k jeho bledej.

Padol tento nečakaný úprimný prejav detinskej lásky osamelému mužovi

akosi veľmi dobre. Pritúlil dieťa k sebe a vtlačil mu dlhý bozk na čisté, detské čelo.

„Prečo ležíte?“ staral sa chlapec. „Ste ustatý? Alebo vás niečo bolí?“

„Aj som trochu ustatý, Paľko, aj ma akosi pichá v boku i v prsiach; nemôžem dobre dýchať, keď chodím. Druhým som ešte o tom nepovedal. Tebe preto hovorím, lebo ty mi pomôžeš prosiť Pána Ježiša, aby ma uzdravil, pravda?“

„Iste vám pomôžem; a aj hneď prosme. Až potom vám poviem, prečo som prišiel. — „Pane Ježišu, milý, dobrý Pane Ježišu,““ hovorí Paľko, „však si tu s nami, uzdrav pána farára. Vieš, keby bol chorý, nemohol by ani kázať, ani nič; a veď musí tým mnohým ľuďom povedať o tej ceste, aj pani horárovej.“

„Áno, Baránku Boží, ktorý si naše nemoci — i moje — niesol,“ doložil pán farár, „a sľubuješ, že za čo by sme ťa dvaja prosili, dáš — odvráť túto nemoc. Tak rád by som Ti ešte slúžil, tak rád by som posvietil tým svetlom, ktoré si mi dal. Hynie ľud Tvoj vo tmách. Roky bol som slepým vodcom slepých, nádenníkom, ktorý nešiel pred ovcami. Ó, daj mi aspoň niečo napraviť z toho, čo som zameškal! Som ešte mladý; život leží predo mnou. Ak ma uzdravíš, sľubujem Ti, že ako tá svieca na oltári Božom, celý sa strávim v Tvojej službe. Amen.“

V izbe chvíľu vládla posvätná tíšina, ani v chráme. Prvý prerušil ju Paľko.

„On nás počul a spraví, iste spraví, za čo sme Ho prosili.“

„Verím, Paľko. Len aj ďalej pros za mňa; však vieš, sme oba služobníci jedného Pána, musíme si pomáhať.“

„A je vám už lepšie, pravda.“

„Je mi lepšie. Hneď keď si prišiel, mi odľahlo. Vieš Paľko, aj ja tak nikoho nemám, ako ty; a keď som tu ležal sám a sám s tou ťarchou na prsiach, bolo mi smutno.“

„Nemáte tiež mamičku, ani tatíčka?“

„Oni už dávno umreli.“

„Ani nejakého deduška, alebo brata?“

„Bratov i sestry som mal. Všetci — už odrastení — pomreli na suchotiny.“¹

„A však tá, ktorá tu bola, to bola tiež vaša sestra!“

„Áno; tá ešte žije. Ale je ďaleko. Má muža a svoje dievky. Keby som ochorel, nemôže ma prísť opatrovať.“

„A tá stará pani, ktorá tu býva?“

„To je najstaršia sestra po mojom tatíčkovi. Prv než si prišiel, pripadal som si taký opustený ako Pán Ježiš v Getsemane. Nuž On ťa za mnou poslal; buď Mu za to vďaka. Ale tuším si mi aj čosi doniesol?“

„Veru, skoro by som bol zabudol,“ potešil sa Paľko. „Netaké dobré veci vám pani horárová posielala; to iste, aby ste skôr ozdraveli. Pozrite, jarabice — tie však chudiatka bolo škoda zastreliť — koľko vajec a ten syr, ktorý ste to tak radi jedli; ba tu dolu je aj kus toho čierneho chleba, ktorý ste tiež mali radi, a koľká guľa masla!“

„No áno, samé dobré veci, Paľko. Od rána som skoro nič nejedol; nebolo veľa času. Boli dve kázne, pohreb a všeličo iné. Teraz už cítim hlad. Hen na stolíku je nôž; odkroj sebe aj mne chlebička, okúsim to maslo a ten syr.“

Nuž okúsili. No Paľko videl, že pán farár tomu veľmi neublížil; zato jeho núkal, aby len jedol. A aj Dunaja kázal zavolať a nadelil mu.

Potom kázal, aby kôš odniesol a poprosil, žeby ho stará pani vyprázdnila. Ba dovolil Paľkovi, že mu smie aj vody doniesť. Tej sa s chuťou napil! Bolo mu akosi teplo.

Potom Paľko odovzdal odkaz od pani horárovej a vyrozprával všetko, čo od nej počul. Nebol by veru myslel, že sa pán farár tak veľmi tomu poteší. Sadol si najskôr na pohovke, potom vstal, prešiel k stolíku, i keď si pri tom musel ruku na bok položiť. Zobral tam knihy ešte v papieri zabalené. Jednu vybalil.

„Chvála Bohu, obstaral som hneď viac a nevedel, že ich už budem

¹ *suchotiny* — tuberkulóza (tbc)

potrebovať.“

Sadol k stolu a písal na prvú stránku tie isté slová, ktoré boli tam v Paľkovej knihe, no ešte i dakoľko viac. Potom si zložil ruky na tej knihe a modlil sa, až dokiaľ nevošla stará pani Malinová. Doniesla kôš — ale nie prázdny.

„Nabalila som tam trochu pre Paľka, aj pre jeho deduška,“ hovorila pánu farárovi. „No, ty si akýsi celý premenený. Nebolo by lepšie, keby si si ľahol do postele?“ starala sa. A hneď aj začala odostieľať posteľ.

„Veď potom, tetinka. Pôjdem najskôr ešte kúsok cez záhradu, vyprevadiť Paľka. Musí už ísť domov; má ďaleko.“

Ach, nikdy to tak Paľkovi ťažko nepadlo. Najradšej by sa bol rozplakal.

„Keby ste mi dovolili, ja by som, tuším, najradšej tu pri vás zostal,“ hovoril už v záhradke, „keď ste taký sám, chudáčik.“

„Nemôžeš zostať. Deduško ani nevie, kde si, staral by sa; a pani horárová tiež. Len ty pekne choď; ale nebež, aby si sa nezaparil a neprechladol. Mňa si už potešil. A však vieš, prijal som Pána Ježiša do fary; On je tu so mnou. Bolo mi smutno len preto, že som na Neho zabudol; ale už nezabudnem. Vieš čo, Paľko? Popros deduška, aby zajtra prišiel trochu ku mne; že sa čosi vážne musím s ním rozprávať,“ povedal pán farár, keď sa konečne lúčili. Veď nebolo to tak hneď, lebo začal sa potom vypytovať, ako Paľko slúži tetičke Lesinovej, a tento mal mnoho čo rozprávať. Pán farár ho vyprevadil až temer po horu. Aj tam ešte chvíľu spolu sedeli.

Už sa hodne zotmelo, keď sa Paľko vrátil domov. Deduško s Lesinom ho už išli aj hľadať. Lebo keď musel v horárni knižku odovzdať — a hoci sa tam nič nebavil,² len čo si svoju knihu vzal a čo videl veľkú radosť pani horárovej — predsa mu tým kus času ušlo. Rozpovedal vec, nehrešili ho. Videli, že je ustatý a ospalý.

„Čo ten farár chce?“ rozvažoval Juriga, keď už Paľko spal. „Nevieš, Martin?“

„Ach,“ zamračil sa Lesina, „iste vás zase chce žiadať, aby ste mu Paľka dali. Takí páni majú niekedy všelijaké chůtky. Paľko mi hovoril, že mu raz sľúbil, aj

² *bavit sa* — zdržať sa (niekde; časove)

ruku dal, že len k nemu pôjde do služby, keď by vás tak Pán Boh odvolal. Možno vás teda chce pýtať, aby ste mu ho už za života dali, veď druhé takého pekného chlapca vari ani niet. Ale prosím vás, nerobte mi to. Ja neviem, prečo mi je ten chlapec cudzí a ja jemu. Ale tuším by sa mi čosi stalo, keby ste ho dali preč, a musel by som si myslieť, že už medzi nás nepríde. Tuším ani toho môjho chlapčeka nebol by som mohol mať radšej ako mám jeho.“

„Neboj sa,“ utrel si Juriga vlhké oči, „veď mu ho ja nedám. Čo by som sám bez neho robil. Myslím si, ak je on tým ‚malým pacholiatkom‘, že mňa musí tiež najprv priviesť k Bohu. A to bude tá ‚Božia odplata‘, ktorú Rázga spomínal.“

Chcel sa Lesina začať spytovať, čo to vlastne Paľko hovoril, keď ho to vypevádzal do dediny. Tam doma mnoho myslel na tie slová; tu dodnes pozabudol. Ale začala sa budiť jeho žena, aj Paľko.

„Spime,“ povie Juriga, „nech ich nebudíme.“

No tak spali.

14. kapitola

Ale za rána, ešte len zore vstávali, rozmyslel si to Juriga. Mal aj inú prácu v dedine. Chcel pozrieť trochu i do svojej chalupy. Kým si to vybaví, môže ísť na tú faru, a ak by bolo tak, vyraziť navždy pánovi farárovi tie myšlienky z hlavy.

Vo fare stretol slúžku celú uplakanú. Spýtal sa, čo sa jej stalo.

„Ach, pán farár nám v noci veľmi ochorel.“

„Ba čo nehovoríš! Však bol včera tu u nich ten môj chlapec.“

„Paľko je váš? Toho on chudák, má veľmi rád. Včera ho až skoro pod hory vyprevadil. Keď som ho stretla v záhrade, povedal mi, že kázal Paľkovi poslať vás a že ak prídete, aby sme vás hneď za ním doviedli. Len neviem, či to teraz bude možné; musím sa najprv spýtať. Pán lekár práve len čo odišiel.“

„A čo sa mu to tak zrazu stalo?“ divil sa Juriga.

„Že sa mu pustila krv ústami, aj keď nie veľa; — ale stará pani, chuderka, plače, lebo on je vraj z takej rodiny. Všetci bratia a sestry pána farára, okrem najstaršej pomreli na to; majú to po matke.“

Nuž čakal Juriga v čeladníku, či ho pustia k nemocnému. Konečne prišla slúžka, aby išiel, pán farár že chce; ale aby sa dlho pri ňom nebavil.

„Čo mi on chce, keď ma taký nemocný k sebe pustí?“ divno dojatý myslel Juriga, keď zastal pri pánovej posteli a zavrel horúcu ruku pána farára do svojej tvrdej.

„Dobre, že ste prišli,“ hovorí pán ticho. Poznať, že mu je veľmi zle. „Paľko mi rozprával aj to, ako ho našla Rážgova dcéra v horách, aj ako Lesinová hľadá svojho chlapca. Opýtajte sa Lesinu, kedy sa mu ten chlapec stratil; a rozpovedzte mu, čo viete o Paľkovi. Ja myslím, že je to jedno a to isté dieťa. Nech ho úbohá matka už toľko nehľadá.“

Pán postál v reči. Dýchal slabo, ťažko. Zavrel oči ako veľmi ustatý. No zase ich otvoril. „Len toľko som vám chcel povedať; viac už nemôžem. Vidíte, som ťažko nemocný. Ak mi Pán Ježiš nepomôže, nebudem tu dlho. Pustite Paľka za

ten čas ku mne. Máme sa radi; a on ma priviedol ku Kristu. Včera mi hneď bolo lepšie, keď prišiel za mnou. Veď vy sa s ním v živote ešte dost natešíte; mne ho doprajte aspoň pri smrti.“

„Hneď vám ho pošlem, pán farár,“ sľúbil Juriga, s námahou zadržujúc slzy, a ako omámený vyšiel nielen z fary, i z dediny. Ani nezbadal, že ho ľudia pozdravujú, že zadiveno hľadia za ním. Ustavične videl ten bledý, ubolený, pekný pánov obličaj; počul ten krotký, dobrý hlas, ako prosí: „Mne ho doprajte aspoň pri smrti.“

„Ach, Lesina,“ vzdychol starec už v hore. „On, hoci je taký nemocný, staral sa o Paľka i o nás. Chcel nám pomôcť najmä tebe; sotva hovoril a predsa ma k sebe pripustil — my sme mu ho nedopriali!“

„Že som ja na to neprišiel,“ divil sa Juriga sám sebe, „že som hneď na to nepomyslel, na Paľka, keď o tých cudzích horách hovoril. No ja som myslel, že sa im to chlapča vlani alebo toho roku stratilo. Prečo som mu neporozprával, že Paľko nie je môj?! Však sa ma aj raz pýtal, či mi je to po synovi alebo po dcére vnuk. Nech ten pán Malina na to nepríde, mne by to do smrti nebolo napadlo. Avšak veru nás nedarmo Pán Boh tak spolu nezviedol.“

Ešte dnes musí Lesina vedieť, že si dieťa predsa len nezmaril.“

„Ach,“ udrel sa starec do čela, čo som sa narozmýšľal, komu sa to chuderka Lesinová podobá, najmä keď si svoje pekné, zlaté vlasy prečesáva. Však ten chlapec akoby jej z oka vypadol!“

*

Neobyčajne rýchle minula sa Jurigovi cesta domov. Akoby bol omladol samou radosťou nad tým, aké to on nesie Lesinovi správy.

„Len ako mu ich povedať?“ premýšľal, zachádzajúc na chodníček k búde. Tam všetko ticho. Chlapec s tetičkou išiel iste zase zbierať liečivé rastliny. „S tetičkou — veď mu je to matka!“

Bol rád, že ich hneď nemusí vidieť; iste by sa rozplakal.

Lesinu našiel v rúbanisku; okresával zoťatý javor.

„Už ste doma, ujček?“ divil sa. „No, čo chcel ten kňaz?“

„Ach, synku,“ hlas Jurigov sa striasol, „pred tým človekom musíš ty klobúk strhnúť. Našiel som ho veľmi nemocného. Zaliala ho v noci krv. Povedal mi, že ho Paľko ku Kristu priviedol, a že sa my s ním ešte cez celý život natešíme, aby sme ho jemu nechali pri smrti.“

„A vy ste mu sľúbili?“ mračno spytuje sa Lesina.

„Sľúbil, synku aj splním. Mnoho sme mu dlžni, málo môžeme oplatiť.“

„To pre tú desiatku, čo vám dal?“ tvrdo prehodil Lesina a dal sa zúrivo rúbať do stromu.

„Nechaj, synku; prestaň trochu v práci; sadni si sem ku mne. Musím sa ťa niečo opýtať.“

Polo s nedôverou, polo s nevôľou poslušol Lesina. Zaťal tešľu do dreva a hodil sa vedľa Juriga do trávy. „Čo to starcovi napadlo v pondelok postávať?“

No, Juriga pozrel na neho zrazu tak akosi divno. Už-už sa chcel spýtať: „Ako sa to na mňa dívate?“

„Martin, a kedy, v ktorom roku stratil sa ten tvoj chlapec?“ Mladý muž sa strhol. Túto boľavú otázku nečakal.

„Prečo sa pýtate?“

„Len tak,“ rozkašľal sa Juriga. „Myslím len, keď ho tá tvoja žena tak aj tu po horách hľadá, keby tak našla, či by ho poznala?“

„Ach, nepoznala. Čoby poznala!“ rozžalostil sa Lesina, zabúdajúc na všetko ostatné — ako obyčajne — keď potiaľto v mysli prišiel. „Ona hľadá to malé, poldruharočné dieťa v košielke. A ono by dnes malo už skoro deväť rokov.“

A zase sa Juriga rozkašľal. Čosi ho v hrdle dusilo.

„Pýtal si sa ma raz,“ začne po chvíľke starec, „či mi je ten môj chlapec po dcére alebo po synovi. Vtedy nás pomýlili; tak ti teraz poviem, ako som k nemu prišiel.“

I dal sa Juriga rozprávať Paľkove osudy, ktoré sa počúvali ako povesť. Najprv si všetko dôkladne vyrozprával. Nakoniec opísal od slova do slova ako to bolo, keď Anna Rázgová našla malé chlapčiatko v horách, také bielučké, v košieľke, holohlavé, bosé.

Videl on ten veľký, kamdiar' väčší, vyjavený pohľad Lesinových očí; ale nedal sa ním zmýliť.

Keď skončil, vstal i Lesina ako jeleň v horách, vyskočil a ako v kliešťoch zavrel jeho ruku v oboch svojich.

„A prečo ste mi to teraz rozprávali?“ spytuje sa chrapľavým, divokú búrku prezrádzajúcim hlasom.

„Synku, a ty sa ešte pýtaš? Ešte nevieš, kde je tvoje dieťa, a kto je tvoj synáčik?“

„Paľko? Nemožnosť!“ skríkol Lesina a padol k zemi ako ten tu podťatý javor. Aj sa smial, aj plakal; ani čo by rozumu chýbalo.

Juriga hľadel chvíľu na neho. Potom strhol klobúk z hlavy, poprosil Boha, aby mu nešťastnému sám pomohol a išiel hľadať Paľka. Veď spomenul si na pána farára. A sľuby ľuďom umierajúcim dané, sú sväté. Bol rád, že našiel Dunaja; vedel, že tento ho dovedie. A nemýlil sa.

„Dcéra moja,“ hovorí potom prívetivo mladej žene, „nechaj to hľadanie rastlín. Pod' nám skôr dať obed; lebo Paľka musím poslať do dediny.“

Poslúchli obaja. A netrvalo ani pol hodiny, bol už Paľko hotový ísť vyplniť deduškov rozkaz.

„A, deduško, boli ste u toho pána farára?“ spytuje sa chlapec nesmelo.

„Bol, synku. Všet' on si ťa žiada. Je nemocný. Sľúbil som mu, že môžeš tam nejaký čas zostať. Musíme sa bez teba obísť.“

„Ach, deduško môj!“ radostne objal chlapec dedka.

Tento ho neobyčajne vrelo pritúlil k sebe.

„No choď už. A dobre toho pána farára opatruj.“

Už chcel chlapec odbehnúť.

„Kam ideš?“ zastala mu Lesinová cestu. „Kam ho posielate?“ hľadela naľakano na Jurigu.

„Nechaj, dcéra moja; však on zase príde,“ chlácholil stavec.

„Paľko, a necháš ma?“

„Ach, tetička!“ a chlapcove modré oči zaliali sa slzami.

„Aj včera si, kto zná, kde bol. Mne bolo tak smutno. Už som myslela, že ani ty neprídeš, tak ako môj Miško.“

„Veď ja zase prídem. Len mi dovoľte ísť za pánom farárom; on ma potrebuje. Potom už vždy ostanem pri vás.“

„Choď, Paľko,“ zavolať Juriga, ktorý sa nemohol dívať na boj v srdci dieťaťa, odtlačený v jeho tváričke.

Neprial si stavec, aby Lesina chlapca videl, keď príde. Nech privykne na tú veľkú krásnu pravdu, že mu syn žije a že je to ten, ktorého si tak z celého srdca zamiloval.

Odbehlo chlapča.

„Dcéra moja, prichystaj čím skôr obed mužovi; čo chvíľa bude tu!“ oslovil Juriga strnulú mladú ženu.

„Prečo ste Paľka poslali preč?“ zastonala bolestne. „Či neviete, že ja bez neho nemôžem byť?“

„A načo by som ti ho tu nechával, keď ho nemáš rada?“

„Ja že ho nemám rada?“ skríkla. „Kto vám to povedal?“

„Keby si ho mala rada, tak by si navždy prestala hľadať malého Miška. Nuž Paľko je môj, a ty si hľadaj Miška.“

„Ach, dajte ho mne!“ zaprosila zrazu.

„Dal by som, ale len keby si ho prijala namiesto toho strateného Miška. Ten je raz stratený; čo ho budeš už toľko zhladávať. Keby som ti dal Paľka, uspokojila by si sa s ním, prestala by si s tým hľadaním?“

„Prestala, deduško. Však ja, odkedy mám vášho Paľka, už ani toľko želiť nemôžem za Miškom.“

„Tam ide Lesina. Daj mu čím skôr obed!“

„Chudák,“ myslel Juriga, keď sa podíval do bledej, opadnutej, uplakanej Lesinovej tváre.

„Martin,“ bežala mu žena oproti, „deduško nám Paľka dá! No, teraz ho poslal preč.“

Objal Lesina ženu, privinul pevno k sebe.

„Dobre, že ho poslal, Evička. Ved' on príde, a potom bude náš; a nedáme si ho viac nikdy nikomu. No, tomu mužovi, za ktorým išiel, sme my veľmi mnoho dlžní, a nikdy sa neodmeníme; nech sa aspoň on odmení.“

A keď Lesinová odbehla vziať vody, padli si oba muži okolo hrdla.

„Ja aspoň vám, deduško, na stotisíc ráz ďakujem, keď už Rázgovcom nemôžem, za všetko, čo ste pre moje milé dieťa i pre mňa nešťastného urobili, aj že ste ho teraz preč poslali. Mne by sa bolo tuším čosi stalo, keby som ho bol videl, a musel si myslieť, že je to on, môj synáček, ktorému som ja tak veľmi, veľmi ublížil.“

15. kapitola

Splnila sa Paľkovi jeho veľká túžba; dostal sa k pánu farárovi. Ach, ale tak si to on nepredstavoval. Nechodili už spolu po horách, neliezli po skalách — ba prvé dva dni ani spolu nehovorili — a predsa bol chlapec veľmi rád, veľmi aj Pánu Ježišovi vďačný, aj deduškovi, že len smel tu pri tej posteli sedieť.

Chcel ho pán lekár v prvý deň vyhnať, čo tu robí, prečo darmo pánovi povetrie dýcha; ale nedal pán farár. Vzťahol ruku po jeho ruke a hovorí:

„Nechajte Paľka pri mne; je to môj malý kamarát. Ukážte mu, ako mi má poslúžiť; on všetko spraví. Ostatní všetci búchajú, jeho ani nepočúť.“

Nuž tak ho nechal. A pozdejšie uznal aj pán lekár, že je pravda. Paľko naozaj všetko spravil. Veď toho nebolo veľa treba, len po chvíľkach kúsok ľadu dať k ústam, a zase okno otvoriť, alebo zavrieť; a keď niečo ťažšie, bolo treba bežať zavolať do kuchyne.

Prechádzal chlapec po izbe ticho, ako muška; tak ticho otváral a zavieral dvere.

Keď nemusel, ani sa od postele nehol. Len si už ruky zložil, keď videl, že je pánovi farárovi zle, a ustavične prosil Pána Ježiša.

Aj pán farár sa modlil. Ach, veľmi, veľmi prosil Pána Ježiša, aby ho uzdravil, že Mu ešte musí slúžiť.

„Prečo vás On len nevyslycha?“ myslel chlapec, podopierajúc zlatovlasú hlavu do malých rúk. „Čo sa tak stavia, akoby nepočul? Však veru viem, že počuje.“

Kázal si pán farár čítať zo Svätej knihy. A také to tam boli divné slová...

„Na ten základ staval som ja slamu, seno, strnisko; to všetko zhorí,“ hovorí potom pomaly. „Ach, načo som žil, keď som takú daromnú prácu konal! Ja že budem zachovaný len ako skrze oheň; len taká hlaveň vychvátená z ohňa. Žiadna koruna ma tam nečaká. Keby som ešte mohol žiť a pracovať! No, keď zomriem, čo spraví so mnou Pán, s takým neužitočným služobníkom?“

Mal pán farár oči zavreté pri tých slovách, a dve slzy skanuli mu po rozpálených lícach.

Plakal Paľko s ním. Ako skrze oheň... „on sám spasený bude, ako skrze oheň“, opakoval si. Ak bola táto nemoc, toto trápenie tým ohňom, ach, to bol veľký, horúci oheň.

„Ach, Paľko, však mi je len veľmi zle,“ požaloval sa raz večer.

V noci potom po dva razy sa pánovi farárovi vraj tá krv pustila, keď Paľko spal; pán lekár priam tam nocoval. Ráno bol ako tá poduška, taký biely, veľmi slabý; ale keď chlapec prišiel, usmial sa po prvý raz na neho.

„Netráp sa nado mnou dieťa; už mi je lepšie. Tá táčcha, aj to pichanie je preč, môžem už hovoriť, a nič ma nebolí.“

„Nič vás nebolí? To nás teda predsa Pán Ježiš vyslyší, a bude všetko dobre.“

„Áno, Paľko, On nás vyslyší. Dnes v noci bolo mi už na umretie a nenechal ma umrieť. A hneď ráno ukázal mi v svojom Slove niečo krásne. Čítaj epistolu svätého Pavla II. Tim. 4, 8. Tam je to napísané: *„Za týmto už mi je odložená koruna spravodlivosti... a nielen mne, ale aj všetkým, ktorí milujú jeho príchod.“* Porozumel som tým slovám, že večný život a koruny života udeľujú sa ako dar pre zásluhy Ježiša Krista tým, ktorí Krista milovali a Jemu verní zostali. Keby ma bol uzdravil, rád by som Mu bol slúžil, veľmi rád; no iste, pretože som bol tak vychovaný a naučený veriť, bol by som svoje spasenie hľadal v skutkoch a podľa tých skutkov vážil. Teraz, keď si ma odvolá, aby som nešiel s prázdnyimi rukami pred svätého Boha, musí mi vložiť niečo zo svojich zásluh do nich.“

Pán farár hovoril tichučko; musel sa chlapec až k nemu skloniť.

Kázal si potom čítať prvých osem veršov zo 62. žalmu:

„Len na Boha, mlčiac, očakáva moja duša“, opakoval polohlasno, *„od neho je moje spasenie. Lebo on je mojou skalou, mojím vysokým hradom, nepohnem sa veľmi.“*

„Ó, to je dobre, Paľko, tak obstojím...“ Nato upadol v sen.

Od toho dňa boli daromné všetky lekárske výstrahy a varovanie.¹ Pán farár

¹ *varovať* — pred niečím — vystríhať pred niečím; chrániť

nedal si brániť, aby všetkých svojich cirkevníkov, ktorí ho prišli navštíviť, nepripustil k sebe.

Dozvedeli sa ľudia jeden od druhého; čochvíľa aj po desiatich museli ich púšťať dnu.

„Zabijete sa tým hovorením,“ počul Paľko hovoriť pána lekára.

No pán farár vzal ruku lekárovi do svojej:

„Povedzte mi pravdu, pán doktor, ako dlho budem žiť, keď ani ústa neotvorím?“

„To sa nedá vedieť,“ vyhýbal lekár.

„Ja viem; snád — pri veľmi dobrej opatere — niekoľko týždňov.“

„Áno, ale takto sotva niekoľko dní.“

„Staň sa vôľa Božia. Tým viac sa musím ponáhľať.“

Ach, boli to zvláštne chvíle v tej fare ...skej. Nikdy podobných ľudí nezažili a nikdy ich nezabudnú.

„Modli sa, Paľko, aby mi to dal Pán Ježiš, žeby som im všetkým ukázal tu jedinú, pravú cestu do večného života“ hovoril asi po tri razy.

Nuž modlil sa Paľko. A Pán Ježiš to dal svojmu umierajúcemu služobníkovi.

„Mne, vášmu umierajúcemu farárovi, môžete veriť; skutky vás nespasia, svätí do neba nepomôžu. Spasil vás Kristus na Golgote, keď za vás umrel; spasil vás Boh, keď Ho za vás dal zabiť. On je ten Baránok Boží, ktorý sníma hriechy sveta. Sňal moje, sníma i vaše; len chodte k Nemu.“

Tak a podobne svedčil pán farár ľuďom.

Na druhý týždeň prišiel veľký balík Svätého písma; tie rozdával.

„Nedajte si ich nikomu vziať,“ hovoril starostlivo. „Je to večné Slovo živého Boha. Čítajte to Slovo riadok za riadkom; verte mu, žite podľa neho. Ono

ukáže vám cestu do večnej slávy, tak ako mne ukázalo. Prijal som Pána Ježiša do svojho srdca i do svojho domu. Umieram uprostred svojho veku a predsa — ó, keby ste vedeli, — aký som šťastný!“

Nuž ved' to každý videl, a netak sa ľudia nad tým divili, že nikdy nevideli nemocného človeka takého šťastného.

Najlepšie to predsa videl len Paľko. Keď ostal s pánom samotný, prevetral mu izbu a sadol si k nemu. Ak od slabosti nezaspal, tak len jeho ruku vzal: ležal tichučko a tvár mu až tak svietila od veľkého šťastia.

„Paľko, ja tomu ani veriť nemôžem, že už skoro mám uvidieť Jeho, ktorého „*nevidiac milujeme*“, ty aj ja“.

„Ach,“ vzdychol chlapec, „keby som mohol ísť s vami!“

„Nie. Slúž Mu len verne na zemi, kým môžeš. Čo by som za to dal, keby som Mu ja bol slúžil cez celý život! Prídeš potom za mnou a povieš mi, či naši to Slovo Božie čítali, či Mu verili. Len ty sám zostaň verný až do konca nášmu Pánovi.“

16. kapitola

A zase prišla sobota, druhá, odkedy Paľko opatroval svojho vzácneho priateľa.

Do fary prišli hostia: sestra pána farára, ktorá veľmi žialila a nijako nevedela a nemohla sa potešiť, keď videla chorého svojho jediného milovaného brata. S ňou prišiel mladý kaplán z H., poslaný zastupovať pána farára.

„Keď nie som teraz sám, choď, dieťa moje, nadýchať sa trochu čerstvého povetria a potešiť sa so svojimi milými tam doma,“ posielal pán farár Paľka. „V pondelok zase príď! A pozdravuj odo mňa v horárni; aj svojho deduška. A pozdravuj mi tie naše krásne hory, ktoré ja už týmito telesnými očami neuvidím. A až prídeš do svojej snežnej krajiny, rozpomeň sa na nebeskú bránu; a že ja už veľmi skoro pôjdem ňou do našej spoločnej, pravej a jedinej snežnej krajiny, hore nad oblakmi.“

Všetci v izbe plakali, keď pán farár toto hovoril, len Paľko nie.

Zato plakal on teraz, keď asi o tri hodiny bežal po pokosenej a pohrabanej lúke k tomu miestočku, kde vtedy s pánom farárom po prvý raz sedeli, a on mu rozprával o svojej Svätej knihe.

Ach, že on sem už nikdy, nikdy viac nepríde! Nikdy už nebude tu sedieť pri jeho nohách. Aké boli tie hory smutné! Však kvetiny už smrť skosila, už ani jedna nežila; zato nebo bolo zastrené mračnami. Kedy-tedy zažiarili blesky. Letela zase búrka, ale Paľko si ju nevnímal, len plakal a plakal. Prestal, len keď na tom istom mieste, len trochu ešte vyššie, ukázala sa na tmavých mračnách krásna dúha, ako taká nebeská brána.

Zdvihol chlapec uslzené oči k nej. Ach, či len bola krásna! Ó, aký musel byť svet utešený potom za ňou. Ale vysoko stála, vysoko...

Cítil Paľko, že keď sa tá brána zavrie za drahým pánom farárom, že on stadiaľ už nikdy nemôže prísť. Ved' Pán Ježiš si ho musí tam vyniesť. A On si ho nato vynesie, aby, kde je On, aj on bol — ako mu to včera čítal v Jánovom evanjeliu — a hľadel na Jeho slávu.

„Ó, Pane Ježišu, vezmi aj mňa k sebe,“ zložil chlapec ruky na prsia. „Ved' čo ja budem robiť, sám, keď on odíde? Deduško je už starý; ak mi umrie, ako deduško Rázga umrel, kam sa potom podojem? On mi sľúbil, že si ma vezme

k sebe. Aj by si ma iste bol vzal. Kam potom pôjdem? Ver mi, Pane Ježišu, mne sa tu už celkom nechce byť, keď on umrie. Nech si ľudia všetko majú, ja už o nič stojím. Veď aj keď sa niečo z tejto Svätej knihy dozviem, komu to pôjdem povedať? On sa tam všetko Teba opýta povieš mu; ale kto mne povie, keď ho už nebudem mať?“

Nad smútiacim dieťaťom križovali sa blesky, letel a dunel hrom.

Raz rozprával pán farár Paľkovi, že bol nejaký prorok Eliáš, ktorého mal Pán Boh veľmi rád, tak že si pre neho z neba poslal ohnivý voz a ohnivé kone; a tie že ho ta zaviezli. Nuž teraz sa Paľkovi zdalo, že to tam hrčia kolesá toho voza, a že musí uvidieť, ako z tej brány vyletia tie kone a pôjdu pre pána farára. No, v tom zasvietilo slnce, brána začala miznúť, až celkom zmizla, a dolinka bola zase slnečnou dolinou, napriek tomu, že z veľmi riedkeho obláčka začali padať veľké kvapky dažďa.

Mal Paľko svoje nové šaty — veď nosil ich celý čas vo fare — rozbehol sa ku skale, aby ich ochránil pred zmoknutím. Vybehol nahor, ale nevošiel. Veď tam vnútri ktosi chodil, akýsi cudzí človek, ktorého ešte nikdy tu v horách nevidel. A tuším čosi hľadá.

Zabudol Paľko na chvíľu na svoj zármutok, tak ho to veľmi zaujalo.

„Čo hľadáte, ujček?“ zavola konečne.

Neznámy sa rýchle obrátil. A keď ho Paľko pozdravil, privetivo poďakoval.

„Pýtaš sa ma, čo hľadám. Najprv mi povedz, ak vieš, kto chodieval sem do tejto skaly? Vyzerá to, akoby ktosi v nej býval.“

„Kto sem chodieval?“ zadivil sa Paľko. „Ujček Lesina tu raz bol, a pán farár tri razy — ten však sem už nikdy viac nepríde“ — dodal smutno — „a ja. To je moja skala.“

„Tvoja skala?“ prezrel si neznámy chlapca a usmial sa.

Paľko prezeral si zase jeho. Bol mladý, oblečený po remeselnícky.

„Odkedy je tá skala tvoja, a kto ti ju dal?“

Chvíľu zmiatol sa chlapec. No potom si hodil zlatovlasou hlavou:

„V Svätej knihe je napísané *‘Všetko je vaše’*. Pán farár povedal, že to je tak, že Pán Boh celú zem dal ľuďom. Tak ja som si od Neho túto skalú vypýtal, a On mi ju dal.“

„Ty si múdry“ zasmial sa mladík. „My sme tiež pred štyrmi rokmi celý týždeň v nej bývali, môj pán a ja; ale sme si ju nevypýtali od Pána Boha.“

„Že ste tu bývali?“ pristúpil Paľko bližšie. „A čo ste tu robili?“

„Môj pán bol chorý. Lekári poslali ho do hôr. On chcel byť sám s Bohom. Vzal si mňa — bol som vtedy posledný rok učňom u jeho známeho — a bývali sme tu. Ja som, čo bolo treba, doniesol, aj z kopaníc, aj z dediny. Ľudia o nás nevedeli. Oheň sme nerozkladali, lebo sme jedli len mlieko, chlieb, maslo a ovocie. Tu sme mali lôžko zo šuštia a pár prikrývok. No nebolo nám zle. Môj pán sa tu aj náležite zotavil. Azda keby nebol musel naspäť do mesta a ku knihám, žil by ešte dnes; takto už tam kdesi na Dolniakoch¹ odpočíva v čiernej zemi.“

Ja som teraz už tovarišom, a pustil som sa trochu na vandrovku, a zašiel som si naschvál sem. Chcel som vedieť, čo sa stalo s tou knihou, ktorú môj pán tu nechal, keď sme odchádzali. Niet jej; musel ju predsa ktosi nájsť a vziať. Ba, či v nej čítal riadok za riadkom, ako to napísal môj pán na prvej strane?!”

Paľkovi sa všetka krv zhrnula k hlave.

„Však je tu!“ vytiahol knihu spoza košele. „Teda tvoj pán ju tu schválne nechal!“

„Ukáž! Áno, je to ona; ale dobre opotrebovaná. Našiel si ju snád’ ty?“

Nuž začal Paľko rozprávať. Sadli si spolu s mladíkom pred skalú.

„Tak vidíš“ hovorí konečne dôverne; „čítali sme riadok za riadkom, uverili Pánovi Ježišovi, a našli cestu do tej pravej snežnej krajiny. Však pravda, tvoj pán tú cestu tiež znal?“

¹ *Dolniaky* — Dolná zem (terajšie Maďarsko a časť Juhoslávie)

„Ak on ju neznal, tak už nikto ju nezná,“ vzdychol si mladík.

„A umrel? To teda už ta aj odišiel, možno tiež v takom ohnivom voze, a videl už Pána Ježiša, aj tú krásnu zem? A keď teraz pán farár umrie to sa oni tam zídu. Musím poprosiť pána farára, aby ho veľmi pekne aj odo mňa pozdravoval a na stotisíc ráz za mňa ďakoval, že nám tú knižku tu nechal a že nás poučil, ako máme v nej čítať.“

Mladíka tuším oči svrbeli, znova si ich utieral.

„Ty však, pravda, tiež znáš tú cestu?“

„Ja? Neznám chlapče. Keby som bol poslúchol, tak, ako si ty poslúchol, čítal a veril — dal mi pán môj tiež takú knihu — mohol som nájsť, ale ja som prestal čítať a veriť.“ Mladík pokrčil plecami.

„Ako si to mohol urobiť?“ zadivil sa Paľko. „No však pravda je ti to už ľúto; a začneš tú cestu hľadať. Veď si pomysli: kam by sa ten tvoj pán bol podel, a čo by si pán farár počal — umrieť musí — keby nevedel cestu za Pánom Ježišom!?“

No, vieš čo, ja už musím za deduškom. Poprosíme ujčeka Lišku, aby ti dal nocľah. Je len sám v búde. Aj ja u neho niekedy spávam. Môžeš tam všetkým potom rozprávať o tom svojom pánovi. Neraz si deduško, aj ujček Liška hlavu lámali nad tým, kto to len tú Svätú knihu ta dal. Predsa je to len pravda, čo tam v nej čítame, že nie je nič tak tajné, aby to nebolo zjavené.“

„Ba tuším je to pravda, čo môj pán hovorieval o Slove Božom, že tak hovorí Pán Boh: *Tak bude moje slovo, ktoré vyjde z mojich úst; nenavrátí sa ku mne prázdne, ale vykoná to, čo sa mi líbi a podarí sa mu to, na čo ho pošlem.*“ Hlboko zamyslel sa mládenec.

A tak v živom rozhovore došli až k Jurigovej búde, žeby ju Paľko skoro bol prešiel, keby Dunaj s veľkým, radostným štekotom nevyletel z nej a nevítal svojho malého kamaráta.

„No, už dobre, už dobre, Dunajko! Však ja viem, že ma máš rád. Veď aj ja ťa mám rád; ale ma toľko neoblizuj; celé šaty mi zamažeš. Ty už tuším nikdy inakší nebudeš.“

Dal si Dunaj predsa len povedať, a ako s dôležitým posolstvom bežal rovno do búdy oznámiť Lesinovej, že už Paľko ide. Ach, netak sa mu potešila!

Rozveselil sa i chlapec, keď videl, ako ho všetci radostne vítajú.

Lesina v búde nebol, len deduško, ujček Liška a tetička Lesinová. Mal pravdu, netak sa oba muži podivili, keď im vyrozprával, s kým sa to zišiel v „snežnej krajine“.

Pozvali mladíka na večeru, ktorú Lesinová chystala, a Liška k sebe na noc. Musel im hneď rozprávať, ako to s tým svojím pánom bývali v tej skale, kto bol on — všetko, čo mohol a vedel. Veľmi ich to všetkých zaujímalo. Tá Svätá kniha im bola teraz ešte vzácnejšou.

Večera bola už temer dovarená, keď zrazu povie Juriga:

„Paľko, ujček Lesina iste poniesie toho veľa, mohol by si mu tu po ujčekovu búdu ísť naproti a odnieť mu aspoň tešľu.“

Chlapec hneď vyskočil. Čokoľvek by bol vďačne deduškovi spravil, veď bol k nemu taký akýsi veľmi dobrý, ani čo by sa z niečoho veľmi tešil; a nielen deduško, aj ujček Liška. Nevedel si to Paľko vysvetliť; no bolo mu tak akosi dobre pri nich. Cítil, že predsa len kohosi bude mať, keď pán farár umrie. Deduško povedal, že mu o ňom ešte musí rozprávať, keď Lesina príde.

„Áno, chlapče, choď mu naproti,“ prisvedčil aj Liška a utrel si tuším slzy z očí.

Nuž bežal Paľko. Dobehol ešte len pol cesty k Líškovej búde; neďaleko vodopádu, tu spoza skaly vidí kráčať Lesinu, akéhosi veľmi, veľmi zamysleného.

„Dobrý večer, ujček!“

„Paľko, ty si tu?“ Lesina pustil tešľu na zem. Iné však ani neniesol.

„Tu, ujček.“ Chlapičky ruky spočinuli v mužovej vystretej ruke. „Idem vám niečo odnieť; a však nič nenesiete!“

„Bolo mi ťažké, nechal som to v ujcovej búde.“ Lesina podržal chlapcovu ruku, pokročili.

„Ujček,“ začal zrazu chlapec, ktorému bolo akosi divno okolo srdca pri boku mičkanlivého muža, „čo vám je? Ste chorý, alebo smutný?“

„Prečo, Paľko?“

„Nuž, keď nič nehovoríte. A však nehnevajte sa, ale ste akýsi divný; ba všetci naši sú takí.“

„Vieš čo, Paľko,“ sadal si Lesina na machom zarastenú skalu pod košatú borovicu; pritiahol si chlapca k sebe, „sahnime si trochu; ustal som. Kým si odpočiniem, tak ti poviem, čo sa nám všetkým prihodilo v tvojej neprítomnosti, najmä mne.“ Lesinovi sa zatriasol hlas.

„Teda sa vám čosi prihodilo! Darmo som si nemyslel,“ prikývol chlapec zlatovlasou hlavou.

„Nuž, dieťa, čo na to povieš: našiel som si svojho Miška.“

„Ale, čo nepoviete!“ zvolal Paľko v radostnom úžase. „Kde, kedy, prosím vás? Všetko mi to všetko poviete od začiatku, pravda?“ prisadol si bližšie k mužovi.

Tomuto až tak rameno tiahlo, čo sotva sa držal, aby ho k sebe nestrhol. Miesto toho vzdychol si zhlboka.

„Áno, poviem ti to až od začiatku. Keby si nebol pánu farárovi Malinovi rozprával, ako teba našla tetička Rázgová a ako moja žena hľadá svojho chlapca, nebol by som sa snáď ani dodnes dozvedel, kde mi je moje milé dieťa. Všetko vieš, že pán farár si dal zavolať deduška; vtedy mu povedal, a on mne, a tak som si môjho Miška po sedemročnom hľadaní konečne našiel. No, máš pravdu, musím ti to povedať od začiatku, a po poriadku aby si vedel, ako som o svoje dieťa prišiel.“

Ach, radšej by bol Paľko nepočúval, veď to bola taká veľmi smutná história, čo všetko to ten ujček Lesina na seba nahovoril, a taký bol pritom smutný!

Chuderka, tá tetička Lesinová! Teda preto ona pošla z rozumu — od žalosti! Veď to veru bola netaká žalosť! Ach a nakoniec sa to počúvalo, ako dobre známe. Ako Miška tetička našla v horách a opatrovala. „Práve všetko tak, ako sa mne vodilo“ — myslel. Prešiel aj ten ich chlapec od jedného deduška k druhému. Brali si ho dobrí ľudia pre Božiu odplatu.

Zrazu prestal ujček, ani čo by už ďalej nevedel. Podoprel si hlavu do dlaní; — v horách stíchlo.

„Ujček, a je ten váš Miško ešte vždy u toho druhého deduška?“ odvážil sa konečne chlapec spýtať.

„Je, Paľko,“ vzdychol Lesina zhlboka.

„A prečo si ho teda nejdete už vziať, aby ho tetička toľko nehľadala, chuderka!“

„Nuž, Paľko, keď neviem, či by ma on chcel za tatička, keď som taký zlý, taký hriešny; či by sa ma nebál; hoci ja by som mu už nikdy neublížil. Odvtedy som nikdy viac nepil. Poznal som tu v horách pravdu Božiu aj Pána Ježiša. Odpustil mi Pán Boh, ako tomu publikánovi pri tých dverách. Ale následky hriechu zostali; a môj Miško vie, že pre mňa musel sedem rokov byť bez mamičky, u dobrých ľudí, a že som ho ja do tých širokých hôr zanesol. Keby sa ma bál a cítil sa u mňa veľmi nešťastný, čo potom? Je mu u toho deduška dobre, je s ním zvyknutý; a ja — hoc ho mám tak veľmi rád, že to len Pán Boh môže posúdiť, ako veľmi — som mu ešte cudzí.“

„To si nemyslíte, ujček,“ vzal Paľko mužovu ruku do svojich malých dlaní. „Len si ho vy vezmite. Však to Pán Ježiš dá, aby aj on vás mal rád, aby k vám rád išiel, aby sa vás nebál. Prosievali sme aj s tetičkou toľko, aby nám ho dal nájst. Ja som vedel, že je iste niekde medzi ľuďmi schovaný. Keď nás vyslyšal, On vám aj všetko ostatné dá; nič sa nebojte, ujček.“

„Paľko, a keby sa to na teba trafilo,“ povie zrazu Lesina, „nebál by si sa ma ty? Chcel by si ty odísť od deduška a ísť ku mne?“

Zrumenel chlapec až po zlaté vlasy. Vzdychol si zhlboka, podoprel zlatovlasú hlavu do malej dlane a myslí chvíľu.

„Paľko, nebál by si sa ma ty? Mohol by si ma mať aspoň trochu rád?“ pritiahol Lesina chlapca k sebe.

„Nie, ujček, ja by som sa vás nebál; veď ja vás mám rád.“

„Máš ma rád, Paľko? Máš ma naozaj rád, aspoň trochu, hoci už aj vieš, aký zlý človek som ja?“

„Nehovorte, ujček, to ma tak akosi bolí,“ položil chlapec mužovi ruku na ústa. „Či neviete, že tam v tej jednej epištole je napísané — musel som to pánu farárovi čítať o takých všelijakých zlých ľuďoch — : *takí ste niekedy boli*. Ani vy už nie ste zlý. Však ten publikán — povedal pán farár — keď prišiel k Bohu, On mu všetko odpustil, a od toho dňa stal sa z neho dobrý človek.“

„No, pozri, Paľko, keby si ty bol tým mojím chlapcom, mohol by si mi všetko odpustiť?“

„Odpustiť? A čo?“ zadivil sa chlapec.

„Či nebol si pre mňa, pre môj hriech, bez rodičov, bez mamičky medzi cudzími ľuďmi?“

„Ja by som vám mohol odpustiť, ujček, ale —“ vymanil sa chlapec z mužovho objatia, vyskočil a stojí pred ním s rukami pritisnutými na prsia — „prečo mi to toľko rozprávate? Však snád' len nie som ja ten váš chlapec!?“

Zase stíchlo v horách.

Lesina hodil sa dolu tvárou na trávnik, hlavu na zalomené ruky.

„Ujček,“ kľakol si Paľko sústrastne k nemu, položil zlatovlasú hlavu vedľa jeho hlavy — „som ja ten váš chlapec?“

„Si, dieťa moje. No to je žalosť, že sa takto k tebe musím hlásiť!“ No sotva boli slová vyrieknuté, vzchopil sa muž; v náruživosti zovrel dieťa do náručia, zľúbil mu čelo, ústa, oči i líce. „Synáčik môj, synáčik môj!“

„Neplačte, ujček,“ túlil sa chlapec k nemu.

Ach, čo sa dialo v malom srdiečku!

„Ja nie som ti ujčekom, nenazývaj ma tak; volaj ma tatíčkom, nech už raz konečne počujem to slovo! Nazvi ma tatíčkom, povedz: Tatíčko môj!“

„Tatíčko môj!“ opakoval chlapec a pustil sa aj on do usedavého plaču.

Veď sa už nemusel starať, kam pôjde, keby deduško umrel, keď už pána farára nebude: — mal tatíčka aj mamičku. Ach, však bol len Pán Ježiš veľmi dobrý!

Dlho čakali v búde na oboch. Ale keď prišli, a plameň vatry ich ožiaril, ako vkročili ruka v ruku, poznal Juriga, že už idú ako otec a syn, a rozradovalo sa jeho srdce.

*

Nuž mal cudzí mládenec mnoho čo pekného rozprávať o svojom pánovi. Nezabudnú poslucháči tak ľahko to jeho rozprávanie. Ale či zabudne on, čo jemu rozprávali Lesina s Jurigom o stratenom a nájdenom chlapcovi?

„Vidíš, Paľko,“ hovorí natešený, „je to práve tak, ako v tej povesti, ktorú si mi rozprával. Tam ten kráľovič, keď sa dostal do tej skaly, našiel snečnú krajinu aj svojho tatíčka. Tak aj ty.“

17. kapitola

Prišla jeseň. Ani ju ľudia ešte nečakali. Skorý mráz spálil kvieťa, kde aké našiel. Zatichol vtáčí spev. Odleteli lastovičky do teplejšieho kraja, vzali so sebou leto. Odobrali sa za nimi divé husi. Už len krdle opozdených havranov leteli ponad hory, ktoré zase stáli ako rúčna pozbavené. Jedny stromy síce boli ešte pokryté červenožltým lístím, akoby zakvitnuté; druhé prázdne krásy; — iba pri ich nohách vlnili sa nádherné koberce lístia.

A týmito smutnými, tichými horami — tak, ako kedysi za skorej jari — išiel malý Paľko Juriga, ktorému aj dnes nikto ináč nepovie, hoci vedeli už ľudia, či je a komu patrí. Keď sa minulý týždeň — lebo začalo byť veľmi zima — vystaňovali z hôr, zabudol, alebo stratil si deduško pri tom sťahovaní nebožiec.¹ Vybral sa ho Paľko hľadať, aj našiel.

Ach, bolo tu ozaj veľmi ticho. Búdy všetky prázdne, nikde človeka. Preto tým smelšie prebehovali zajace, a po stromoch skákali veвериčky.

Nevšimal si ich chlapec, nevolal do hory „haló!“ nesmial sa, ach nie. Zlatými kaderami lemovaná biela tvárička bola taká zamyslená a vážna! Hneď by mohol podľa nej maľovať maliar obraz toho chlapčáťa z tisícročného kráľovstva, ktorý spolu povedie medveďa i leva, leoparda i ovce a voly, a všetko sa to spolu bude dobre znášať. Lebo kraľovať bude vtedy nad zemou Kráľ pokoja, a šťastne sa Mu povedie. Za Jeho panovania nebudú sa učiť „execírka“,² skujú vojaci svoje meče, narobia z nich motyky, aby lepšie obrobili tú krásnu zem. A tá zem, keď už nebude napájaná ľudskou krvou, bude taká úrodná, že keď sa hodí za hrst' jačmeňa, netaké bohaté klasy budú sa klátiť a ohýbať na poli. A to všetko preto, že zem bude naplnená známosťou Hospodinovou.

Ba, o čom tak Paľko rozmýšľal? — Ach, mal on veru o čom rozmýšľať! Ved' naraz, ako keď niekto dočítanú knihu znovu od začiatku prehŕňa, tak sa tá jeho myseľ prehŕňala v rozpomienkach, počnúc od skorej jari až podnes.

Kto by to jemu bol na jar povedal, že bude mať tatička — a akého tatička, ktorého mu každý chlapec mohol závidieť; a že bude mať takého dobrého deduška, ktorý už ani nehrešil, nezlorečil, pre ktorého už mohol veru Pán Ježiš

¹ *nebožiec* — vrták do dreva

² *execírka* — prísna vojenská drezúra — cvičenie

bývať či v búde, či v dome. Ach, a kto by to ešte len bol Paľkovi povedal, že bude mať mamičku; ach, akú mamičku, ani jej druhej na svete nebolo! To už nebola tá smutná tetička Lesinová, ktorá to kedysi utekávala z domu. Ach, veď Pán Ježiš všetko vyslyšal, keď Ho spolu s tatíčkom prosili, veľmi prosili. On mamičku celkom, ale celkom uzdravil.

A mal Paľko od minulého týždňa ešte kohosi veľmi milého, ktorý ho netak rád mal; to bola babička Lesinová. Ó, tá dobrá babička! Zase tu bol niekto, koho smel Paľko viesť do tej zeme, kde už nebude viac ani jesene, ani slnce nezapadne.

Tatíčko bol tri týždne preč. Tam doma všetko dali do prenájmu, zobrali babičku a kde-čo náradia, a prišli k deduškovi Jurigovi bývať do želiarstva.³ Nemusel sa rozísť Paľko s deduškom, budú ho oni všetci opatrovať dotiaľ, kým sa mu niektoré z detí nevráti; a ak nie, tak do smrti.

Mal deduško po dolnom boku v izbe želiara,⁴ ten šiel do svojho; bolo teda miesta dosť. Z komory si spravili tatíčko s deduškom dielňu. V izbách bývali. Chovali sa spolu.

Ach, tak ten celý dom mamička s babičkou očistili, ujček s deduškom čo-kde bolo treba opravili, ani bys' tú chalupu zvonku i zvnútra nepoznal. Mnoho mohol aj on, Paľko, pomáhať, hneď chlapom, hneď ženám, keď všetci ho mali radi, a on so všetkými bol rád.

Babička si doniesla aj praslicu, aj kolovrat; až príde zima, bude priať. Mamička zase že všetko pošije, čo treba, aj jemu vyšívanú košeľu. On že im bude čítať, keď príde zo školy a večer. No chcel sa učiť aj remeslu.

Ach, však to len bolo dobre, že sa už nemusel starať, že deduška mnoho stojí! Veď už mal tatíčka; to bolo celkom ináč, celkom.

Ach, či len bol Pán Ježiš dobrý!

„To si Ty všetko spravil, Pane Ježišu, všetko. Keby sme Teba neboli našli a poznali, nikdy by to tak s nami nebolo bývalo, nikdy.“ A dal sa myslieť Paľko, ako to on len prv mohol žiť a nevedieť o Pánu Ježišovi.

³ *bývať v želiarstve* — bývať v nájme; nie vo vlastnom

⁴ *želiar* — človek nevlastniaci pôdu; nájomník domu na dedine

„Ba, čo by sme si len boli vedeli rozprávať,“ myslieť, „a o čom, keby nie tej Svätej knihy!?“

No ako prišiel v myšlienkach po knihu, zrýchliť krok. Ved' neniesol len deduškov zabudnutý nebožieč, išiel schválne do skaly. Nechal on tam tú Svätú knihu, keď odchádzali. Ale deduško povedal:

„Nedobre si spravil, synku. V zime do skaly nikto nepôjde; ak dá Boh zdravia a života, na jar ju tam zanesieš. Lebo máš pravdu: my už máme druhú; a trafi sa snáď ešte, že ju nájde taký nevedomý človek, ako sme my boli; nech aj jemu poslúži tak, ako nám poslúžila.“

Nuž išiel Paľko rád pre ňu; ved' mu to i tak veľmi ťažko padlo, nechávať ju tam. Keby nie pre druhých, ani by to za nič neurobil, aby sa s ňou rozlúčil.

Vybehoľ Paľko ku skale, vzal knihu, rozlúčil sa pohľadom s týmto milým miestočkom. No nedalo mu len tak odísť, hoci v dolinke nebolo už kvieťa, len kde-tu na lúke nejaká osamelá jesienka, a hory okolo osmutneli, opadali, tu bolo predsa len veľmi pekne. Jesenné slniečko svietilo mierno, teplo po tých tuhých mrazoch, ani na jar. A Paľko mal ten kúšтик Božej zeme tak veľmi rád. Ved' či tu nebola brána nebeská, aj keď ju dnes nevídať, tá brána krásna, ktorá zavrela sa za jeho dobrým pánom farárom?

Dobre bolo Paľkovi na svete, ale keď pomyslel na pána farára, hneď mu bolo kolo srdca tak tesko. Znova a znova i dnes zase musel o tom rozmýšľať, že Pán Ježiš vyslyšal tú prosbu pána farára: strávil sa predsa len v službe Kristovej — hoci ho ani neuzdravil — ako tá svieca na Božom oltári. Hovorila pani horárová, že práve tak zhasol, ako keď sviecu náhle vyhasíš.

Keď sa v ten pondelok Paľko k nemu vrátil a rozprával mu, veľmi sa tešil, že má tatíčka; aj po pani horárovej, ktorá ho tiež prišla pozrieť, odkázal, aby ho navštívili. No tak prišli tatíčko s mamičkou aj s deduškom, a dlho sa s pánom farárom rozprávali; aj sa pán farár s nimi pomodlil. Deduško dodnes tú modlitbu nemohol zabudnúť.

„Vy ste evanjelici, ja katolík,“ hovoril na rozlúčku pán farár. „No tí, ktorí v Krista uverili a Ho aj prijali, ktorým dal On moc, byť deťmi Božími, sú si rovní; a v nebi, kam ja už idem, nebudú rozdiely. Zostaňte len verní, aby sme sa tam mohli večne stretávať.“

V utorok a v stredu zdalo sa, že je pánu farárovi o mnoho ľahšie, aj pomaličky chodil po izbe. Netak sa Paľko radoval, aj každý.

Dal sa tomu mladému kaplánovi zaviesť do kostola, a tam sa pri oltári modlil. A potom čosi v latinskej reči tomu pánu kaplánovi hovoril, akoby ho prosil. Paľko rozumel len toľko, keď zase po slovensky povedal:

„Sľúb mi, brat môj, že im nepoberieš túto pamiatku na mňa. Dal som im to, čo ma naučilo blažene zomierať.“

Videl Paľko, ako pán kaplán dal pánu farárovi ruku, a potom si pán farár ešte raz kľakol a ešte raz sa modlil.

Vo štvrtok ráno žiadal si zase vyjsť von. Bolo tak veľmi pekne, nuž ho pán lekár sám vyviedol do záhrady. Teplo oblečený sedel vo veľkej pohovke. Na malom stolíčku boli raňajky. Keď trochu zjedol, a jeho sestra odnášala tácku, povedal jej:

„Najprv mi Paľko bude rozprávať; potom si tu, v tom krásnom, dobrom povetrí trochu usnem; uspáva ma to tu.“

„Dobre, brat môj drahý.“ Pani H. bozkala pána farára.

„Aspoň ti zatiaľ vpustím do izby hodne toho dobrého povetria, a výborne ti posteliem.“

„Nech ti Pán Ježiš, aj tvojim dieťkam oplatí tvoju lásku!“ zavolal ešte pán farár za sestrou.

Keď zostal sám, otvoril Zákonček a hovorí:

„Budeme si, Paľko, čítať o tej našej snežnej krajine.“

Nuž Paľko čítal tam, kde mu kázal, v tej divnej svätej knihe Zjavenia svätého Jána o tom krásnom mieste, kde netreba už slnka, ani mesiaca, aby svietili; a o tom potoku živej vody. A pán farár mu to vysvetľoval. Ale nakoniec povedal:

„Paľko môj, čokoľvek krásneho tam nájdeme, až prídeme do snežnej krajiny, najkrásnejší bude Ten, ktorý bude sedieť na tróne, Baránok Boží, Pán Ježiš.“

Potom si zložil ruky, zavrel oči — ako to robieval, keď sa modlil. Paľko si kľakol k nemu, oprel hlavu o jeho kolená a modlil sa tiež. Ale keď tá modlitba trvala akosi dlho, zdvihol sa a hľadá na neho. Mal hlavu trochu na bok ovisnutú a spal, no tak akosi veľmi tichučko; len raz si zhlboka vydýchol, a hlava zviezla sa mu ešte trochu nižšie.

Paľkovi bolo tu pri pánovi farárovi akosi divno, dobre, slávnostne, ale i smutno. Neopovážil sa ani dýchať, aby ho nerušil; — keď len bol taký veľmi tichučký. Predtým mal ako mračno smútku na tvári, a teraz sa mu iste čosi veľmi dobré snívalo, tak pekne sa usmieval.

Počul Paľko kroky. Obzrel sa. Dával pánu kaplánovi znak, aby ticho išiel. Poslúchol. No sotva prišiel až sem a sklonil sa k pánu farárovi, skríkol, až sa to po celej záhrade ozvalo.

Ach, nemohol tomu Paľko nijako uveriť, a predsa to bola pravda. Nezaspal pán farár — on umrel. Ó, to bolo všetko potom veľmi smutné!

I teraz skanuli slzy z chlapcových očí. Všetky tie udalosti a slová sa mu tak mocne vryli do srdca, že na ne nikdy nezabudne.

„Prečo by som plakal?“ povedal si zrazu. „Veď mu je tam veľmi dobre.“ Že sa mu vraj pustila krv miesto von do vnútra a to že ho usmrtilo, hovoril pán lekár. No Paľko tomu neveril. „Prišiel Pán Ježiš a vzal si ho k sebe. Už uvidel všetko, i Jeho, najkrásnejšieho, na tom Baránkovom tróne. Už sa tam zišiel s tým neznámym, ktorý nám tú knihu daroval, a poďakoval mu aj za mňa. A veď aj ja za ním pôjdem.“

Zahľadel sa Paľko ponad hory, ta, kde bola neviditeľná brána nebeská, a podopierajúc zlatovlasú hlavu do malej dlane, myslel a sníval, ako to bude, až príde Pán Ježiš aj pre neho, a on bude smieť ísť domov do tej pravej snečnej krajiny.

(1909)

Textová úprava

Pri úprave sme sa riadili zásadou nenarušiť osobitosť jazyka i štýlu autorky. Preto sme menili výrazy len v ojedinelých prípadoch a gramatické znenie sme prispôbili terajšej spisovnej norme.

Nahradili sme pôvodné predložky s a z, ako aj predpony so-, zo- náležitými podľa súčasne platného gramatického úzu.

Ponechali sme však niektoré výrazy typické pre Royovú, aj keď sme si vedomí toho, že nezodpovedajú súčasnému jazykovému vývoju. Bez týchto výrazov by však dielo Royovej lexikálne stratilo typicky to, čo Royovú robí v tejto oblasti osobitou.

— netak — vo význame: ale ako veľmi („... netak sa obidvaja mužovia podivili“

— ako sa len obidvaja mužovia podivili). (Slovník slovenského jazyka uvádza výraz „netakší“, „netakšie“ v uvedenom význame: onakvejší; — „netakší podarúnok“ (Kukučín); „netakší muž“ (Jesenská)),

— velice — vo význame veľmi,

— najpeknejší — superlatív prídavného mena pekný,

— znať — vo význame: poznať, vedieť,

— pán veľkomožný — ako dobové oslovenie vyššie spoločensky postaveného človeka,

— Martišech (ujec) — obdobne ako stredoslovenské: Martišovie (ujec); pozri na platný miestny názov osady — Miškech Dedinka (pri Starej Turej),

— cele — celkom, úplne.

Urobili sme však pravopisné úpravy hláskoslovné a tvaroslovné:

svôj — svoj; shodil — zhodil; vôkol — okolo; zväžiť — zadovážiť; odísť (niekoho) — nechať, zanechať (niekoho); napred — najskôr; a bárs — aj keď, hoci; vzpomenúť — spomenúť; vzkriknúť — skríknúť; ztratiť — stratiť;

shľadávať — zhladávať (aj: uvidieť, zbadáť); zastávať niekoho — vo význame zastupovať niekoho; čiže — či len, ako len (čiže sa potešil — ako sa len potešil); opovedať — oznámiť, vopred povedať; kvietie — kvieťa, kvety; na dosky srdca — do srdca; navštíviť si niekoho — navštíviť niekoho; pričiniť — pridať; minúť niečo — nezabudnúť; stáť, stojí v knihe — je napísané v knihe; aký zlý chlapec je zo mňa — aký som len zlý chlapec; pilný — usilovný; kríž na kríž — krížom-krážom; teprv — potom (napr. ó, aký musel byť svet utešený teprv za skalou!); duša nesmrteľná — nesmrteľná duša; jaksi — akosi; podeliť hríbami — rozdeliť sa s hríbmi; shovorný — zhovorčivý; horár — tu vo význame drevorubač; zvlášte — najmä; všeliaký — všelijaký; mlha — hmla; Popeluška — Popoluška; balván — balvan; mladí orli — mladé orly; mech — vrece; jeden — jeden; poliaty prúdy slniečka — poliaty prúdmi slniečka; na dol — nadoľ; potôčok — potôčik; niž — nižšie; kol — okolo; vyriadiť vzkaz — odovzdať odkaz; dva roky staré dieťa — dvojročné dieťa; zkadial' — skadiaľ; ztratiť — stratiť; Pavle — Pavel; starcovia — starci; jaký — aký; dedúško, dedičko — deduško; šnorovaný — šnurovaný; kol — okolo; králevič — kráľovič; zpomedi — spomedzi; obydlený — obývaný; uprostried — uprostred; pahreba — tu: ohnisko; krištálny — krištáľový; loža — lôžko; kmín — rasca; šústie — šuštie; shodiť — zhodiť; kyselý — kyslý; tabák — tabak; môhol — mohol; prez — cez; poneváč — pretože, lebo; mäd — med; Bôh — Boh; učedník — učeník; kebych — keby som; kaplna — kaplnka; honiť — naháňať; zdieľať sa — podieľať sa na; nezralý — nezrelý; Ježiši — Ježišu; vystydľý — vychladnutý; cigáňsky — cigánsky; krštenie — krstienie; jim — im; slávici — sláviky; penkava — pinka; do vnútra — dovnútra; karty (v knihe) — listy; dech — dych; lakeť — lakeť; mnuť si (ruky) — mädlíť si; jejich — ich; nazpäť — naspäť; privyknuť sa — privyknuť na niečo; papuče — tu: psie labky; radšie — radšej; chcejú — chcú; pochop — názor, náhľad; búriť (o búrke) — burácať; barevný — farebný; prez — cez; pri nedeli — v nedeľu; vzbudiť — zobudiť; očima — očami; indy — inokedy; z počiatku — spočiatku; z čiastky — sčiasťky; so mňou — so mnou; zavinák — závin; zdeliť — oznámiť; unatiahany — utahaný, unavený; pokaždé — zakaždým; porazený — porazený; s tým hrešiť — tým hrešiť; cváľať — cváľať; (pes) cvála — beží; ty (krpce) — tie krpce; ujčok — ujček; provaz — povraz, koniec — koniec; žiadon — nikto; bliž — bližšie; prešedively — prešedivený; zabaviť sa — zdržať sa; hrať sa lobdy — hrať sa s loptou; svoliť — súhlasiť; taxlík — daxlík (jazvečík); dovolená — dovolenka; oživnúť — ožiť; úzda — uzda; siahnuť k — siahnuť po; súrodzenec — súrodenec; krajíc — krajec; snášať — znášať; vrnenie (stroja) — hukot; manšester — menčester; zrovna — naozaj; nie bárs — nie veľmi; porád — vždy; byť živý — žiť; v tvár — na tvár, do tváre; ihračky — hračky; mať pomoc na niekom — mať pomoc v niekom; pošmúrny — pochmúrny; paráda —

huncútstvo; strýčenný — strýčny; hrotek — hrotok; cmer — cmar; nespustný — nezbedný; hĺb — hlbšie; kapradie — papradie; buclatý — bacuľatý; dievenka — dievočka; zraky — tu: oči; vlnový (z vlny) — vlnený; chybäť — chýbať; krýdlo — krídlo; rozmluva — rozhovor; krajíc — krajec; prestáť (chorobu) — prekonať; polovičatý — tu: polovičný; ameň — amen; -li (jestvuje-li) — ak je; špičatý — špicatý, končistý; kôstečka — kostička, jaseň — jeseň; držať poradu — mať poradu, radiť sa; brať účasť — (z-)účastniť sa; slobodný deň (v škole) — voľný deň; dobrovôľa — nadšenie; zberateľka (zemiakov) — zberačka; prútený — prútený; rada — rad; hodiť po niekom — hodiť do niekoho; vôz — voz; plňučký — plnučký; sriaďiť — zoradiť; nádeja — nádej; pacholek — sluha; hrúžať sa — ponárať sa; bratříček — braček; zrovna — naozaj; omluva — ospravedlnenie; koženný — kožený; moc — veľa, mnoho; celovať — bozkávať; jágerňa — horáreň; sprásknuť rukami — tu: zatlieskať; dôverivo — s dôverou; motýlok — motýlik; zavznieť — zaznieť; dojem tvári — výraz tvári; domok — domček; skamaráďiť — skamarátiť; tlstý — tučný; čapica — čiapka; destička — doštička; metlica — metla; práporok — zástavka; zahrádka — záhradka; baranný (guláš) — baraní; obed na parádu — výborný obed; dárok — darček; cingot — cvengot; sirôtečka — sirôtka; svekra — svokra; dýmak — fajčiar; nezvedný — nezbedný; jazdný poriadok — cestovný p.; svedčiť — tvrdiť; (naša nevinnosť) je tá tam — už je po (našej nevinnosti); striežiť — strážiť; lôno — lono; čistunký — čistučký; slepica — sliedka; vartáš — strážca, strážnik; našinský — našský, náš.